

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTES
POLITIKAS ZINĀTNES NODAĻA

**AMERIKAS SAVIENOTO VALSTU PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS
IZMAIŅAS PĒC 2014. GADA: LATVIJAS GADĪJUMS**

MAĢISTRA DARBS

Autors: **Sintija Jurgelāne**

Studenta apliecības nr.: sj17035

Darba vadītājs: Dr. sc. pol. Ivars Ijabs

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Maģistra darba tēma ir ASV publiskās diplomātijas izmaiņas Latvijā laikā no 2014.gadam līdz mūsdienām. Darbā tika izvirzīti divi mērķi: izpētīt, kādas izmaiņas publiskās diplomātijas iniciatīvu un programmu saturā vērojamas laika posmā no 2014.gada līdz mūsdienām; izpētīt, kā izmaiņas ASV diplomātu un vēstniecības darbinieku sastāvā mijiedarbojas ar izmaiņām ASV publiskās diplomātijas satura veidošanu Latvijā. Lai sasniegtu maģistra darba mērķi, tika izvirzīti šādi uzdevumi: iepazīties un apkopot publiskās diplomātijas teorētiskos aspektus, iepazīties ar ASV ārpolitikas kursu, vadlīnijām un stratēģijām konkrētajā laika posmā, īpašu uzmanību pievēršot Baltijas jūras un Ziemeļeiropas reģionam; iepazīties ar ASV publiskās diplomātijas vēsturi un attīstību, īpašu uzmanību pievēršot attīstībai Ziemeļeiropas reģionā; raksturot un analizēt ASV publiskās diplomātijas Latvijā prioritātes un izvirzītos mērķus; raksturot un analizēt izmaiņas ASV vēstniecības Latvijā publiskās diplomātijas saturā konkrētajā laika posmā, kā arī raksturot un identificēt faktorus, kas radījuši izmaiņas ASV publiskajā diplomātijā Latvijā. Maģistra darbā tiek pārbaudītas divas hipotēzes: Ģeopolitiskie notikumi Eiropas reģionā ir palielinājuši drošības akcentu ASV PD iniciatīvās Latvijā; ASV vēstnieks Latvijā ir ASV publiskās diplomātijas Latvijā prioritāšu noteicējs.

Darba pamatā ir publiskās diplomātijas definīciju un konceptu apskats, ASV ārpolitikas analīze un interpretācija, kā arī ASV publiskās diplomātijas analīze. Empīriskajā daļā tika veiktas padziļinātās intervijas ar ASV diplomātiem un vēstniecības darbiniekiem. Pamatojoties uz teorētiskās un interviju analīzes datiem, autore veiks secinājumus par ASV publiskās diplomātijas izmaiņām Latvijā pēc 2014.gada.

Atslēgvārdi: ASV vēstniecība, publiskā diplomātija, Latvija, ASV ārpolitika, Krievijas agresija.

ANNOTATION

Master's thesis theme is changes in U.S. Public Diplomacy in Latvia from 2014 until nowadays. Two goals have been set in this thesis: to research content changes in U.S. public diplomacy in Latvia from 2014 until nowadays; and to research how changes in U.S. Embassy employee community have interacted with changes in content of U.S. public diplomacy. To achieve the goals of master's thesis, author has defined the following tasks: to study theories of public diplomacy, to research U.S. foreign policy, its strategies and plans for a certain period; to study and analyze U.S. public diplomacy history and development, particularly taking into account Northern Europe region; to analyze U.S. public diplomacy priorities and goals in Latvia; to analyze changes in U.S. public diplomacy in a certain period, as well as to analyze and identify changes in U.S. public diplomacy in Latvia. In master's thesis, two hypothesis are being tested: Geopolitical issues in Europe have increased security theme in U.S. Public diplomacy initiatives in Latvia; and U.S. Ambassador in Latvia sets the priorities of U.S. Public diplomacy in Latvia.

The basis of the master's thesis are definitions and concepts of public diplomacy, U.S. foreign policy analysis and interpretation, as well as U.S. public diplomacy analysis. In-depth interviews with U.S. diplomats and U.S. Embassy employees will be a basis for empirical part of the master's thesis. On the basis of theoretical and empirical part, author will provide conclusions regarding U.S. public diplomacy changes in Latvia after year 2014.

Keywords: Public diplomacy, U.S. Embassy, Latvia, U.S. Foreign policy, Russia's aggression.

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
IEVADS	6
1. PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS DEFINĪCIJAS UN KONCEPTI.....	10
1.1. PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS DEFINĪCIJA UN SKAIDROJUMI.....	10
1.2. PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS DIMENSIJAS UN KONCEPTI	13
1.3. PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS PIRMSĀKUMI UN ATTĪSTĪBA	18
2. ASV ĀRPOLITIKA UN PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS ATTĪSTĪBA	20
2.1. ASV ĀRPOLITIKAS VIRZIENI 21.GADSIMTĀ.....	20
2.2. ASV PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS PIRMSĀKUMI.....	21
2.3. ASV PUBLISKĀ DIPLOMĀTIJA 21.GADSIMTĀ	24
2.4. ASV PD UN DROŠĪBA	28
2.5. ASV PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS ĪSTENOTĀJI	29
3. ASV VĒSTNICĪBAS LATVIJĀ ĪSTENOTĀ PUBLISKĀ DIPLOMĀTIJA	33
3.1. ASV VĒSTNICĪBAS LATVIJĀ MISIJA UN STRATĒĢISKIE PLĀNOŠANAS DOKUMENTI	33
3.1.1. INTEGRĒTĀ VALSTS STRATĒĢIJA	34
3.2. PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS ĪSTENOTĀJI ASV VĒSTNICĪBĀ LATVIJĀ UN TO IETEKME UZ ASV PD	38
3.3. ASV PD MĒRĶU UN INICIATĪVU KATEGORIJAS	44
3.3.1. PD UN EKONOMIKA.....	45
3.3.2. PD UN TIESISKUMS.....	49
3.3.3. PD UN KULTŪRA	52
3.3.4. PD UN TRANSATLANTISKĀS VĒRTĪBAS	54
3.3.5. PD UN MEDIJI	59
3.3.6. PD UN DROŠĪBA	62
3.4. ASV PD MĒRĶAUDITORIJA.	67
SECINĀJUMI	69
PATEICĪBA	74
IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS	75
AKADĒMISKĀ LITERATŪRA	75
INTERNETA AVOTI.....	77
DOKUMENTI	80
INTERVIJAS	80
PIELIKUMI	81
<i>Pielikums nr. 1.</i>	<i>81</i>
<i>Intervijas jautājumi (latviski).....</i>	<i>81</i>
<i>Pielikums nr. 2.</i>	<i>82</i>
<i>Intervijas jautājumi (angliski).....</i>	<i>82</i>
<i>Pielikums nr.3.</i>	<i>83</i>
<i>Intervijas transkripts ar Respondentu 1</i>	<i>83</i>
<i>Pielikums nr. 3.</i>	<i>89</i>
<i>Intervijas transkripts ar Respondentu 2</i>	<i>89</i>
<i>Pielikums nr. 4.</i>	<i>94</i>
<i>Intervijas transkripts ar Respondentu 4</i>	<i>94</i>
<i>Pielikums nr. 5</i>	<i>101</i>
<i>Intervijas transkripts ar Respondentu 5</i>	<i>101</i>
<i>Pielikums nr. 6</i>	<i>110</i>
<i>Pieraksti no intervijas ar Respondentu 3.....</i>	<i>110</i>
<i>Pielikums nr. 7</i>	<i>111</i>
<i>Pieraksti no intervijas ar Respondentu 6.....</i>	<i>111</i>
<i>Dokumentārā lapa</i>	<i>113</i>

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ABLV – ABLV Bank, AS;

AmCham – Amerikas Tirdzniecības palāta Latvijā;

APAO – Preses un Kultūras nodaļas vadītāja vietnieks;

ASV – Amerikas Savienotās Valstis;

ASV prezidents – Prezidents;

ES – Eiropas Savienība;

FinCEN – Finanšu noziegumu novēršanas tīkls (Financial Crimes Enforcement Network);

ICS – Integrētā valsts stratēģija (Integrated Country Strategy);

LIAA – Latvijas Investīciju un Attīstības Aģentūra;

LGBTQ – lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un homoseksuāļu kopiena;

Moneyval - Eiropas Padomes ekspertu komiteja naudas atmazgāšanas novēršanas pasākumu un terorisma finansēšanas novērtējumam;

NATO – Ziemeļatlantijas līguma organizācija (The North Atlantic Treaty Organization);

PAO – Preses un Kultūras nodaļas vadītājs;

PAS – Preses un Kultūras nodaļa;

PD – Publiskā diplomātija;

PDIP – Publiskās diplomātijas īstenošanas plāns (Public Diplomacy Implementation Plan);

PDCC - Publiskās diplomātijas valsts konteksts (Public Diplomacy Country Context);

TTIP – ES un ASV Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerības līgums (The Transatlantic Trade and Investment Partnership);

USIA – ASV Informācijas aģentūra (U.S. Information Agency);

Vēstniecība – ASV vēstniecība Latvijā.

IEVADS

Publiskā diplomātija ir cieši saistīta ar valsts ārpolitiku, kalpojot par instrumentu ārpolitikas mērķu sasniegšanai. Lai gan nereti publiskā diplomātija tiek saistīta ar valsts tēla veidošanu, tā nenoliedzami tiek izmantota arī kā veiksmīgs instruments drošības risku un draudu mazināšanai vai novēršanai. Publiskās diplomātijas instrumenti un metodes tiek adaptēti un mainīti balstoties uz dažādiem faktoriem, kā, piemēram, ģeopolitisko situāciju, valsts valdību, diplomātu personībām un kapacitāti, kā arī citiem, lai sasniegtu vēlamo ārpolitikas mērķi vai nostiprinātu savu nostāju un tēlu. Ārpolitikas mērķu sasniegšanai valsts pieņem un rīkojas dažādu stratēģiju vadīta, izmantojot instrumentus, kas tai ir pieejami. Publiskā diplomātija, kas ir viens no ārpolitikas instrumentiem, sevī ietver dažādu metožu kopumu, kuru vada un realizē diplomāti, ierēdņi un darbinieki dažādos līmeņos. Ņemot vērā publiskās diplomātijas komplekso kopumu un apzinoties iespējamās izmaiņas, kas vērojamas šī kopuma attīstībā, darba autore uzskata par aktuālu apskatīt ASV Publisko diplomātiju Latvijā, pievēršot uzmanību Ziemeļeiropas reģionā notiekošajam un ASV ārpolitikas mērķus realizācijai. Lai gan tradicionālās diplomātijas instrumentu izmantošana šajā laika periodā akadēmiskajā literatūrā un starpvalstu sadarbībā tiek identificēta vairākkārt, publiskās diplomātijas iniciatīvas nav pievērsušas īpašu uzmanību, lai gan lielā mērā ir būtisks instruments ārpolitikas mērķu sasniegšanai. Tas radīja interesi pievērst uzmanību tieši ASV īstenotajai publiskajai diplomātijai, pētot, vai konkrētā laika posmā vērojamas izmaiņas publiskās diplomātijas saturā, kā ierēdņi un vēstniecības darbinieki mijiedarbojas ar publiskās diplomātijas praksēm kopumā. Darba autore akcentē nepieciešamību salīdzināt konkrētā laika posmā uzstādītos publiskās diplomātijas mērķus un stratēģijas ar praktiski realizētām darbībām, tādējādi identificējot ne tikai publiskās diplomātijas izmaiņas, bet būtiskus ASV publiskās diplomātijas akcentus Ziemeļeiropā un īpaši Latvijā. Darba autore izvēlas apskatīt laika posmu no 2014.gada līdz mūsdienām, pamatojot to ar nepieciešamību apskatīt pietiekami nesenu periodu, kuru ir iespējams objektīvi analizēt, ņemot vērā pieejamo informācijas apjomu. Tēma ir unikāla, uz to norāda pētījumu trūkums par ASV publiskās diplomātijas izpausmēm un izmaiņām Ziemeļeiropas reģionā, kā arī publiskās diplomātijas nozīmes pieaugums starptautiskajā arēnā. Maģistra darba fokuss būs vērsts tieši uz ASV vēstniecības Latvijā īstenotajām publiskās diplomātijas iniciatīvām un programmām. Maģistra darba temats ir “ASV publiskās diplomātijas izmaiņas Latvijā laikā no 2014.gadam līdz mūsdienām”.

Maģistra darba hipotēzes ir:

- 1) Ģeopolitiskie notikumi Eiropas reģionā ir palielinājuši drošības akcentu ASV PD iniciatīvās Latvijā;

2) ASV vēstnieks Latvijā ir ASV publiskās diplomātijas Latvijā prioritāšu noteicējs.

Šajā maģistra darbā ir izvirzīti divi mērķi:

- 1) Izpētīt, kādas izmaiņas publiskās diplomātijas iniciatīvu un programmu saturā vērojamas laika posmā no 2014.gada līdz mūsdienām;
- 2) Izpētīt, kā izmaiņas ASV diplomātu un vēstniecības darbinieku sastāvā mijiedarbojas ar izmaiņām ASV publiskās diplomātijas satura veidošanu Latvijā.

Lai sekmīgi sasniegtu izvirzītos darba mērķus, darba autore ir izvirzījusi šādus uzdevumus:

1. Iepazīties un apkopot publiskās diplomātijas teorētiskos aspektus, instrumentu un metožu teorētiskos aspektus;
2. Iepazīties ar ASV ārpolitikas kursu, vadlīnijām un stratēģijām konkrētajā laika posmā, īpašu uzmanību pievēršot Baltijas jūras un Ziemeļeiropas reģionam;
3. Iepazīties ar ASV publiskās diplomātijas vēsturi un attīstību, īpašu uzmanību pievēršot attīstībai Ziemeļeiropas reģionā;
4. Detalizētāk apskatīt ASV vēstniecības kā galvenās ASV publiskās diplomātijas institūcijas darbību, īpaši pievēršot uzmanību stratēģiskiem dokumentiem, publiskās diplomātijas instrumentiem, metodēm un iniciatīvu saturam konkrētā laika posmā;
5. Raksturot un analizēt ASV publiskās diplomātijas Latvijā prioritātes un izvirzītos mērķus;
6. Salīdzināt ASV vēstniecības publiskās diplomātijas mērķus un darbības stratēģijas ar praktiski realizētām aktivitātēm konkrētā laika posmā;
7. Raksturot un analizēt ASV publiskās diplomātijas veicējus, sadalot tos līmeņos un skatot tos ASV Valsts departamenta hierarhijā, kā arī izvērtējot to ietekmi publiskās diplomātijas izmaiņu kontekstā;
8. Raksturot un analizēt izmaiņas ASV vēstniecības Latvijā publiskās diplomātijas saturā konkrētajā laika posmā;
9. Raksturot un identificēt faktorus, kas radījuši izmaiņas ASV publiskajā diplomātijā Latvijā.

Maģistra darba izvirzītie pētnieciskie jautājumi: “Kādas izmaiņas vērojamas ASV publiskās diplomātijas saturā un publiskās diplomātijas īstenotāju darbībā laika posmā no 2014. līdz mūsdienām?” un “Kādi faktori veicinājuši ASV publiskās diplomātijas izmaiņas Latvijā?”.

Darba pirmā nodaļa tiek veltīta akadēmisko diskusiju un galveno darbā izmantoto konceptu apskatam. Autore ir aplūkojusi svarīgākos teorētiskos darbus, kas saistīti ar konkrēto tēmu, iezīmējot būtiskākos terminus, skaidrojot definīcijas un tām vērsto kritiku.

Otrā nodaļa tiek veltīta tieši ASV ārpolitikas virzienu apskatam. Turpinājumā detalizēti tiek apskatīti ASV publiskās diplomātijas pirmsākumi, kā arī attīstība 21.gadsimtā, īpaši pievēršot uzmanību publiskās diplomātijas prioritātēm, kā arī instrumentiem un metodēm. Tostarp tiek identificēti un raksturoti ASV publiskās diplomātijas ieviesēji un to loma publiskās diplomātijas procesos.

Darba trešajā nodaļā tiek aplūkota ASV publiskā diplomātija Latvijā, analizējot, kā ASV vēstniecība Latvijā īsteno ASV publisko diplomātiju, identificējot tās attīstību, izmantotās metodes un instrumentus. Autore sastata ASV vēstniecības Latvijā izvirzītos mērķus un prioritātes, kā arī skaidro un identificē izmaiņas ASV publiskās diplomātijas izpausmēs un saturā, pamatojot publiskās diplomātijas veicēju iesaisti, ārpolitikas virzienu maiņu, ģeopolitisko situāciju, kā arī citas izmaiņas valstu savstarpējās attiecībās un starptautiskajā arēnā kopumā. To starpā tiek analizēti vēstniecības mērķi, stratēģijas un publiskās diplomātijas vadlīnijas attiecībā pret praktiski realizētām publiskās diplomātijas iniciatīvām. Nobeigumā autore secina, kādas izmaiņas ir notikušas ASV publiskajā diplomātijā Latvijā laika posmā no 2014.gada līdz mūsdienām un kādi akcenti vērojami ASV publiskajā diplomātijā Latvijā.

Maģistra darba izstrādes procesā autore ir noteikusi šādus ierobežojumus:

1. Autore darbā izmantoja dokumentus, plānus, rakstiskā un verbālā veidā paustu informāciju, kas ir pieejama ASV vēstniecības Latvijā vietējiem darbiniekiem, kā arī izmantoja tos informācijas avotus, kas saskaņā ar ASV vēstniecības Latvijā iekšējiem noteikumiem un drošības ierobežojumiem nav sensitīva vai klasificēta;
2. Intervijas, kas gūtas no ASV vēstniecības Latvijā darbiniekiem ir anonīmas, lai nodrošinātu darbinieku drošību un tiesības uz anonimitāti, kā arī sniegtu pēc iespējas objektīvāku un precīzāku informāciju;
3. Darbā netiek apskatīti ASV publiskās diplomātijas notikumi, kurus tiešā vai netiešā veidā nav veidojusi, atbalstījusi ASV vēstniecība Latvijā;

Atbilstoši maģistra darba izvirzītajiem uzdevumiem, savā pētījumā darba autore plāno izmantot primāros un sekundāros datus, kā arī kvalitatīvos datus. Kvalitatīvie dati tika iegūti veicot padziļinātas intervijas par pētāmo tēmu. Maģistra darba izstrāde balstās uz publicētiem un npublicētiem informācijas avotiem: informāciju ASV vēstniecības Latvijā mājaslapā un sociālajos tīklos, plānošanas dokumentiem, ASV departamenta oficiālajiem, publicētajiem dokumentiem, ASV vēstniecības Latvijā arhīva materiāliem, ASV vēstniecības Latvijā oficiālajiem ziņojumiem.

Darba empīriskajā daļā autore veica intervijas ar ASV vēstniecības Latvijā darbiniekiem, kuri strādājuši ASV valsts departamenta institūcijās vairāk kā 15 gadus, lai nodrošinātu respondentu spēju reflektēt par darbā noteikto laika posmu. Intervijas garums tika variēts no

30 minūtēm līdz vienai stundai. Intervijas tika veiktas klātienē, respondentiem verbāli sniedzot atbildes uz izvirzītajiem jautājumiem. Intervijas tika veiktas laika posmā no 2019. gada 21. marta līdz 2019.gada 3.maijam. Kopumā maģistra darbā izmantotas intervijas ar 6 vēstniecības darbiniekiem. Intervējamo respondentu identitāte maģistra darbā netiek atklāta, lai nodrošinātu konkrēto personu datu aizsardzību, pasargājot personas identitāti un pausto viedokli. Būtiski, ka šādā veidā apkopota un publicēta informācija ļauj nodrošināt paustās informācijas objektivitāti, precizitāti un patiesumu. Vienlaikus iekļauti viedokļi no intervijām un citiem informācijas avotiem, kas pieejami ASV vēstniecības Latvijā arhīvā un ir apkopoti ASV vēstniecības Latvijā darbības laikā.

Pētījuma empīriskā daļa ir balstīta uz pieredzējušu un kompetentu ASV valsts departamenta darbinieku viedokli, kuri ir spējīgi sniegt objektīvu informāciju par maģistra darbā apskatīto tēmu. Respondenti ir ASV diplomāti un ASV vēstniecības Latvijā vietējie darbinieki, kuri laika posmā no 2000.gada ir strādājuši vai vēl joprojām strādā ASV Valsts departamentā vai ASV vēstniecībā Latvijā, tādējādi nodrošinot respondentu objektivitāti un pieredzi saistībā ar ASV publiskās diplomātijas veidošanu un ASV vēstniecības Latvijā darbību kopumā. Lai nodrošinātu personu drošību un patiesas, atklātas informācijas gūšanu, autore apliecina, ka ievēros ētikas normas un personu drošību, tādēļ ASV diplomātu un vietējo darbinieku vārdi darba turpinājumā netiks atklāti.

1. PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS DEFINĪCIJAS UN KONCEPTI

Pirmajā nodaļā darba autore apskata publiskās diplomātijas teoriju, kas sevī ietver publiskās diplomātijas definīciju skaidrojumus. Turpinājumā tiek apskatītas akadēmiskajā literatūrā atrodamās akadēmiskās diskusijas par publiskās diplomātijas attīstību, tās veidotāju lomu, kā arī publiskās diplomātijas instrumentiem, resursiem un virzieniem.

1.1. Publiskās diplomātijas definīcija un skaidrojumi

Diplomātijas nozīme un izpausmes būtiski mainījušās kopš tās pirmsākumiem. Vairāki autori skatījuši un analizējuši diplomātijas izpausmes veidus un attīstību gadsimtu garumā, norādot gan uz tās mērķiem, gan metodēm un instrumentiem, kas tiek izmantoti, lai tos sasniegtu. Diplomātijas un diplomātiskās kultūras attīstību var raksturot kā secīgi un vienlīdzīgi attīstījušos, uz ko norāda dominējošā diplomātijas paradigma, ko var skatīt kā blakusproduktu starptautiskās vides analizēšanai un skatīšanai caur ekonomiskās un militārās varas prizmu.¹ Alans K. Henriksons (*Alan K. Henrikson*) uzsver, ka diplomātijas mērķis ir ietekmēt citu valstu politiku, pozīcijas un darbības, kura tiek nodota vai veidota caur diplomātu komunikāciju un mijiedarbību.² Savukārt Jans Melisens (*Jan Mellisen*) norāda, ka vēl iekļaujošāks un visaptverošāks diplomātijas skaidrojums nosaka to, ka diplomātija var tikt skatīta kā reprezentācijas, komunikācijas un sarunu mehānisms, ar kuru valstis un citi starptautiskie aktori risina un veido mijiedarbību, tādējādi stiprinot un veidojot stabilu starptautisko vidi, kurā var identificēt visus iesaistītos spēlētājus.³ Tas ļauj secināt, ka abu teorētiku apgalvojumi ir viens otru papildinoši, tādējādi var izcelt gan diplomātijas mērķi ietekmēt citu valstu politiku, gan to izmantot kā reprezentācijas un komunikācijas mehānismu. Lai gan apgalvojums šķiet loģisks un, iespējams, pat pamatots, diplomātijas termins tiek pielāgots attiecīgām situācijām un izpausmēm, tādējādi izšķirot tradicionālo un publisko diplomātiju.

Tradicionālā diplomātija, ko pazīstam kā starpvalstu komunikācijas veidošanu starp diplomātiem un augstām amatpersonām, būtiski atšķiras no publiskās diplomātijas. Par būtiskāko atšķirību tiek izcelta tieši komunikācijas un iesaistīto aktoru dažādība: tradicionālajā diplomātijā tā notiek starp diplomātiem un augstām amatpersonām, bet

¹ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations. Studies in Diplomacy and International Relations.* Palgrave Macmillan. ISBN 0-333-71495-4. p. 3 – 28;

² Henrikson, Alan K (2006). *Discussion Papers in Diplomacy. What Can Public Diplomacy Achieve?* Netherlands Institute of International Relations “Clingendael”.
<https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/publicdiplo.pdf>. p. 8;

³ Melissen, Jan (ed.) (1999). *Innovation in Diplomatic Practice.* Basingstoke: Macmillan. pp. xvi–xvii.

publiskajā diplomātijā šī mijiedarbība notiek ar sabiedrību, dažādām tās grupām, neoficiālām organizācijām un indivīdiem.⁴ A.K.Henriksons akcentē, ka publiskā diplomātija atšķiras no tradicionālās diplomātijas ar to, ka tai ir tieša spēja virzīt ietekmi caur dažādiem kanāliem netiešā veidā, kā, piemēram, prese, mediji, internets, biznesa darījumi, investīcijas, izglītības iestāžu asociācijas.⁵ Bijušais ASV vēstnieks Hans N. Tušs (*Hans N. Tush*) norāda, ka publiskā diplomātija ir valdības virzīts komunikācijas process ar citas valsts sabiedrību jeb iedzīvotājiem, kas tiek veidota, lai nodrošinātu izpratni par konkrētās valsts idejām un ideāliem, tās institūcijām un kultūru, kā arī valsts mērķiem un šī brīža politiku.⁶ Havjērs Noja (*Javier Noya*) skaidro publisko diplomātiju kā izpētes kopumu, kas tiek virzīta ar mērķi pozitīvi ietekmēt un apliecināt valsts tēlu un priekšstatu citās valstīs un ar kuras palīdzību tiek pozicionēta un veidota ārējā komunikācija, kas spēj sasniegt ne tikai elīti un viedokļu līderus, bet galvenokārt sabiedrību kopumā.⁷ Turpretī Pauls Šarps (*Paul Sharp*) norāda, ka publisko diplomātiju visvieglāk skaidrot kā procesu, kurā tieša komunikācija un sadarbība tiek veidotas ar mērķi nodrošināt vai sasniegt noteiktas intereses un vērtības.⁸ Autoru apgalvojumos var saskatīt vienprātību, ka publiskā diplomātija ir būtisks instruments, kas nodrošina komunikāciju, vērtību nodošanu un interešu sasniegšanu. Vienā vai otrā gadījumā atklājas publiskās diplomātijas nozīme un nepieciešamība. Darba autore uzsver Havjēra Nojas un Paula Šarpa ideju par publisko diplomātiju kā uz mērķi virzītu procesu, norādot uz nepieciešamību sasniegt konkrētu rezultātu. Havjērs Noja norāda, ka būtiskākā atšķirība starp tradicionālo diplomātiju un publisko diplomātiju slēpjas tieši mērķauditorijā, ko valsts cenšas sasniegt – kamēr tradicionālā diplomātija fokusējas uz citu valstu līderiem un valdību, publiskā diplomātija veido saikni starp vienas valsts valdību vai līderiem un otras valsts sabiedrību, skaidrojot, ka tas rada iespēju veidot ciešāku mijiedarbību starp dažādām sabiedrības grupām, kā, piemēram, NVO, diasporu u.c.⁹ Papildus H. Noja argumentē, ka publiskā diplomātija nevar tikt skatīta kā pretēja tradicionālajai diplomātijai vai jebkādā citā veidā konfliktējoša ar to, bet drīzāk jāskata kā papildinājums tradicionālajai diplomātijai.¹⁰ Vairāki autori piekrīt diplomātijas saistībai ar komunikācijas procesiem un uzsver tās nozīmi

⁴ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations.* p. 5;

⁵ Henrikson, Alan K (2006). *Discussion Papers in Diplomacy. What Can Public Diplomacy Achieve?* p. 8;

⁶ Tush, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas.* Foreword by Martin Kalb. New York: St Martin's Press Inc. p.3;

⁷ Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy? The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective.* Working paper (WP) 29/2006. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy. Real Instituto Elcano. http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/ebc7338045e54b8a95f2fd762a2d4af9/WP29-2006_Noya_Public_Diplomacy_Europe.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ebc7338045e54b8a95f2fd762a2d4af9. p. 16;

⁸ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations.* p. 11;

⁹ Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy?* p. 16;

¹⁰ Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy?* p. 16.

sadarbības veidošanā, kā arī akcentē būtiskas nianšes tās izpausmes veidos. Hans Tušs (Hans Tuch) definē publisko diplomātiju kā valdības vadītu komunikācijas procesu ar ārvalstu publiku vai sabiedrību, ar mērķi radīt izpratni par valsts interesēm, ideāliem, institūcijām un kultūru, kā arī nacionāliem mērķiem un politiku.¹¹ Roberts Kūpers ir pārliecināts, ka diplomātijas “veiksmes faktoru” var raksturot kā spēju būt atklātai un veicināt transnacionālo sadarbību, kas ļauj veidot vairāku līmeņu komunikāciju un diplomātisko sadarbību ar dažāda līmeņa un tipa aktoriem.¹² Precīzāk, viņš izceļ to, ka publiskā diplomātija ir neatņemama sastāvdaļa šī veiksmes faktora nodrošināšanā.¹³ Turpretī Valters Filips Deivisons (*Walter Phillips Davison*) runājot par diplomātiju, norāda, ka publiskā diplomātija apvieno tradicionālās diplomātijas prasmes kopā ar masu komunikācijas un sociālo procesu eksperta prasmēm, skaidrojot, ka diplomāts spēj noformulēt idejas, ko vēlētos nodot ārzemju sabiedrībai, sociālo procesu pētnieks spētu izanalizēt mērķauditoriju, bet komunikācijas speciālists spētu izvēlēties atbilstošāku mediju platformu šīs mērķauditorijas sasniegšanai.¹⁴ V.Deivisona salīdzinājums lieliski ataino publiskās diplomātijas darbības un izpausmes amplitūdu, kā arī vairāku jomu saplūšanu, lai nodrošinātu veiksmīgu rezultātu jeb valsts ārpolitikas mērķu sasniegšanu. Darba autore piekrīt H.Nojas, R.Kūpera un V.Deivisona sniegtajiem apgalvojumiem par publisko diplomātiju kā tradicionālās diplomātijas papildinājumu, kas ne tikai paplašina iesaistīto aktoru loku, bet arī maina un paplašina informācijas nodošanas, savstarpējās komunikācijas procesus.

Lai gan diplomātijas izpausmes laika gaitā ir ieņēmušas citu veidolu, būtiska kļuvusi tās klātbūtne starptautiskajā vidē, attiecību un sadarbības veidošanā starp valstīm. Gan zinātnieki, gan diplomātiskā korpusa pārstāvji uzsver diplomātijas attīstību, kas radusies pēdējās desmitgadēs, norādot uz kardinālām izmaiņām un nepieciešamībām, kas no tā izriet. J.Melisens norāda, ka reģionos, kurus var skatīt kā ekonomiski un/vai politiski neatkarīgus un attīstītus, publiskā diplomātija ir kļuvusi par neatņemamu diplomātijas un komunikācijas sastāvdaļu.¹⁵ Tai pat laikā Kanādas vēstnieks Vašingtonā ir izteicies, ka jaunā diplomātija jeb publiskā diplomātija, pieprasa pavisam citas prasmes, tehniku un attieksmes kā tās, kas tika izmantotas vairāku gadu desmitu garumā tradicionālajā diplomātijā.¹⁶ Ne velti J.Melisens norāda, ka publiskā diplomātija ir jāskata kā maigās varas galvenais instruments, izceļot tās izpausmes un pielietojumu vēl pirms tam tika piešķirts konkrēts termins.¹⁷ Tieši tāpat valstu spēja izmantot šo “maigās” varas rīku norāda ne tikai uz valdības spēju un ietekmi, bet arī

¹¹ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 40;

¹² Cooper, R (2003). *The Breaking of Nations: Order and Chaos in the Twenty-First Century*. London: Atlantic Books. p. 76;

¹³ Riordan, S. (2003) *The New Diplomacy*. London: Polity. 1 edition. ISBN-10: 9780745627908. ch. 9;

¹⁴ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 40;

¹⁵ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 11;

¹⁶ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 11;

¹⁷ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 4.

diplomātu prasmēm un spējām.¹⁸ Šim apgalvojumam noteikti piekristu arī Džozefs Najs (*Joseph Nye*), kas izmantoja terminu “maigā vara”, skaidrojot dažādus ietekmes un izpausmes veidus ASV vēsturē.¹⁹ Publiskā diplomātija atšķirībā no tradicionālās diplomātijas tiek radīta ar mērķi ietekmēt sabiedrību “laicīgi” jeb pirms starptautiskajā arēnā ir izveidojusies situācija, kas nāk par sliktu konkrētajai valstij, kamēr tradicionālā diplomātija veido sarunas un sabiedrību valdību līmenī ņemot vērā tiešu un konkrētu situāciju un nepieciešamību uz to reaģēt. Publiskās diplomātijas rezultāti tiek sasniegti ilgākā laika posmā, atstājot lielāku iespaidu uz sabiedrību. Līdzīgi to norāda pētnieks Filips Fiske de Gouveja (*Philip Fiske de Gouveia*), uzsverot, ka laba publiskā diplomātija tiek veikta pirms tā ir patiesi nepieciešama, nevis pēc tam, norādot, ka publiskā diplomātija nav vienkārši attiecināma uz konfliktu pārvaldīšanu.²⁰ Drīzāk publiskā diplomātija ieņem nozīmīgāko lomu ģeopolitisko risku apzināšanā, nodrošinot laicīgu un efektīvu reakciju uz tiem, kā, piemēru minot, klimata pārmaiņas, Ķīnas ietekmes palielināšanos un citus.²¹ Var secināt, ka publiskā diplomātija, atšķirībā no tradicionālās diplomātijas, spēj laicīgi reaģēt uz starptautiskajiem izaicinājumiem un izmaiņām, kā arī panākt ilgtermiņa efektu, nodrošinot dažādu aktoru iesaisti publiskās diplomātijas procesos.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ir būtiski apskatīt publiskās diplomātijas teorētiskās perspektīvas, kas ļauj analizēt tās “sazarojumus” un izpausmes veidus, ko mūsdienās varam saskatīt starpvalstu komunikācijas un sadarbības veidošanā, ietekmes stiprināšanā un nodošanā, kā arī informācijas apmaiņas veicināšanā.

1.2. Publiskās diplomātijas dimensijas un koncepti

Kā jau iepriekš tika pieminēts, vairāki teorētiķi norāda uz publiskās diplomātijas saikni ar komunikācijas procesiem un savstarpējās mijiedarbības veidošanu. Marks Leonards (*Mark Leonard*) uzsver, ka publiskā diplomātija ir tieši saistīta ar attiecību veidošanu un nostiprināšanu, veicinot izpratni par citas valsts nepieciešamībām, kultūru un tās sabiedrību, veidojot komunikāciju par un ap dažādiem skatu punktiem, labojot pārpratumus un stereotipus, kā arī meklējot nozares un laukus, kuri var veicināt sadarbību un rosināt kopīgas intereses.²² Vēl M. Leonards piedāvā analizēt publiskās diplomātijas trīs dažādās dimensijas,

¹⁸ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 5;

¹⁹ Nye, Joseph S (2004). *Soft Power. The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs. ISBN-13 978-1-58648-306-7. p. 1 – 149.

²⁰ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). *The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy*. p. 5;

²¹ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). *The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective*. p. 5;

²² Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. The Foreign Policy Centre. ISBN 1-903558-131. p. 8.

kurā ikkatrai ir savas izpausmes formas un mērķi: ziņu pārvaldība, stratēģiskā komunikācija un attiecību veidošana.²³ Kā pirmo no tām var akcentēt publiskās diplomātijas reakciju uz ziņu notikumiem, kas notiek tajā pat brīdī. Būtiskākais, ka šī reakcija tiek veidota pamatojoties uz valsts stratēģiskajiem mērķiem. Šajā gadījumā publiskā diplomātija tiek saukta par “tradicionālās diplomātijas publisko seju”, kas dod iespēju veidot un nostiprināt komunikāciju ne tikai starpvalstu līmenī, bet ar sabiedrību, nevalstiskajām organizācijām u.c.²⁴ Ņemot vērā, ka sabiedrībai ir pieejami dažādi informācijas avoti un resursi, viņiem ir iespēja saņemt pēc iespējas dažādu informāciju, tādējādi publiskās diplomātijas nepieciešamība sekot sabiedrības uzskatiem un informācijas avotos publicētajām ziņām ir kļuvusi neatņemama sastāvdaļa, lai pārliecinātos par sabiedrības viedokli konkrētos jautājumos, kā arī nostiprinātu ietekmi, tai pat laikā iezīmējot sarežģījumus tos pietiekami efektīvi pārraudzīt.²⁵

Kā otro var atzīmēt publiskās diplomātijas mērķi radīt aktivitātes un pasākumus, kuru mērķis ir nodot specifisku vēstījumu un ietekmēt valsts tēlu, kopējo uztveri par valsti. Gan pirmajā, gan otrajā dimensijā būtisku lomu nosaka tieši stratēģiskā komunikācija, kas ir pavisam citāda no ilgtermiņa attiecību veidošanas.²⁶ To var skatīt kā attiecīgu aktivitāšu kopumu, kā politisku kampaņu, kurā tiek piedāvātas vairākas, secīgi pakārtotas stratēģiskas ziņas un plānotas, secīgi pakārtotas aktivitātes vairāku gadu garumā, lai nostiprinātu to ietekmi un atpazīstamību.²⁷ Liela nozīme tiek piešķirta tieši stratēģiskai komunikācijai, kā arī tehnoloģiju attīstībai, kas lielā mērā ir izmainījusi publiskās diplomātijas attīstību. Jaunās tehnoloģijas un stratēģiskā komunikācija ir devusi iespēju “sekot līdzi” un identificēt attieksmes un reakcijas, kas radušās konkrētā sabiedrībā, ņemot vērā gan valodas specifiku, gan citas detaļas, norādot, ka tieši tehnoloģiju attīstība ir ļāvusi tam attīstīties un turpinās to darīt nākotnē.²⁸ Līdzīgi J. Melisens norāda, ka vēstniecību radītā publiskā diplomātija ir cieši saistīta ar konkrētas vietas situāciju un apstākļiem, tādējādi publiskās diplomātijas veicējiem ir būtiski apzināties un identificēt esošo situāciju konkrētajā, lai nodrošinātu efektīvu stratēģisko komunikāciju un publiskās diplomātijas ieviešanu.²⁹

Kā trešo var noteikt publiskās diplomātijas mērķi veidot ilgtermiņa attiecības ar konkrētās valsts sabiedrību un iedzīvotājiem, lai nodrošinātu valsts vērtību atzīšanu, kā arī

²³ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 8 – 21;

²⁴ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 12;

²⁵ Melissen, Jan. *Public Diplomacy Between Theory and Practice. The Present and Future of Public Diplomacy: An European Perspective. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy. November 30, 2006.* P. 10;

²⁶ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 8 – 18;

²⁷ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 8 – 18;

²⁸ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). *The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective* P. 9;

²⁹ Melissen J. (2005) *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. In: Melissen J. (eds) *The New Public Diplomacy. Studies in Diplomacy and International Relations*. Palgrave Macmillan, London. p. 12.

nodrošinātu apmaiņas un izziņas procesu, iegūstot informāciju par citas valsts vērtībām.³⁰ Līdzīgi uzskata J. Melisens, argumentējot, ka par vienu no būtiskākajām publiskās diplomātijas attīstības izpausmēm uzskata tieši divpusējo komunikāciju jeb iespēju veidot informācijas apmaiņu gan to dodot, gan saņemot, norādot, ka komunikācijai ar mērķauditoriju būtu jābūt “divvirzienu ielai” jeb ir nepieciešamība veikt informācijas apmaiņu no viena aktora uz otru, kā arī otrādi, izceļot, ka publiskā diplomātija lielā mērā ir saistīta ar “klausīšanos” un “saņemšanu”, nevis tikai “runāšanu” un “sūtīšanu”.³¹ Šī dimensija nosaka intensīvu un neatlaidīgu aktivitāti vairāku gadu garumā, lai izveidotu un attīstītu attiecības ar galvenajām sabiedrības daļām.³² Šīs aktivitātes parasti izpaužas kā skolēnu un studentu apmaiņas programmas, kultūras apmaiņas, apmācības un semināri, konferences, tiešu un virtuālu tīklu veidošana, kā arī mediju kanālu pieejamības nodrošināšana.³³ M. Leonards uzsver, ka mērķis nav tikai veidot attiecības, bet gan nodrošināt, ka konkrētajās attiecībās vai mijiedarbībā iesaistītie cilvēki gūs pozitīvu pieredzi un vēlēties to gan atkārtot, gan stiprināt.³⁴

Savukārt J. Melisens piedāvā skatīt trīs konceptus, kas nereti ir saistīti ar publisko diplomātiju dažādās diskusijās un debatēs – propaganda, “nācijas zīmološana” un ārvalstu kultūras attiecības.³⁵ Līdzīgi kā publiskajā diplomātijā, propagandā un “nācijas zīmološanā” uzsvars tiek likts tieši uz konkrētas informācijas un ideju iekļaušanu savstarpējā komunikācijā, ar mērķi mainīt sabiedrības attieksmi vai uzskatus pret konkrētu valsti.³⁶ Kultūras attiecību prakse vēsturiski bijusi ļoti tuva diplomātijai, lai gan darbojusies atšķirīgos veidos, bet tieši mūsdienu attīstība ir iezīmējusi būtiskas atšķirības starp tām.

Vārdu savienojums “Publiskā diplomātija” nereti tiek lietots kā eifēmisms propagandai, jo lielā mērā maina sabiedrisko domu, cilvēku priekšstatus un rīcību attiecībā pret kādu valsti.³⁷ Vairāki sociālo zinātņu teorētiķi ir analizējuši publiskās diplomātijas saikni ar propagandu, salīdzinot gan to izpausmes veidus, gan mehānismus, kādā tas tiek ieviests. Deivids Velšs (*David Welch*) skaidro, ka propaganda ir apzināts mēģinājums ietekmēt konkrētas sabiedrības viedokli vai priekšstatu caur specifisku ideju un vērtību nodošanu, norādot, ka šīs intereses un vērtības ir īpaši nozīmīgas personai, kas tās izplata, kā arī konkrētās valsts vai valdības politiskās elites interesēm.³⁸ Turpretī D. Velšs uzsver, ka ar šādu propagandas definīciju ir ļoti sarežģīti izprast atšķirību starp propagandu un publisko diplomātiju, jo abas lielākā vai mazākā mērā ietekmē un darbojas attiecībā uz konkrētu

³⁰ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 18;

³¹ Melissen J. (2005) *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. p. 12;

³² Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 18;

³³ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 18;

³⁴ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 18;

³⁵ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 17;

³⁶ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 17;

³⁷ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. p. 8;

³⁸ Welch, David (1999). *Powers of Persuasion*. *History Today*, Volume 49, August 1999. Mājaslapa “History Today”. Izgūts no <https://www.historytoday.com/archive/powers-persuasion>. p. 24–26.

sabiedrību. J.Melisens turpretī ieņem daudz striktāku pozīciju un varētu teikt pat oponentam D.Veļšam, skaidrojot, ka lielākā atšķirība starp publisko diplomātiju un propagandu slēpjas tieši niansēs, kas saistītas ar komunikāciju.³⁹ Modernā publiskā diplomātija iezīmē to, ka komunikācija notiek “divos virzienos”, skaidrojot, ka, lai gan diplomāts konkrētas darbības rada paturot prātā savas valsts intereses, vērtības un nacionālos mērķus, tik un tā notiek aktīva mijiedarbība ar citas valsts sabiedrību, kura ietekmē gan tālāko rīcību, gan publiskās diplomātijas instrumentu pielietojumu. Tieši tāpēc J.Melisens norāda, ka publiskā diplomātija un propaganda var tikt skatītas kā līdzīgas, jo abas tiek veiktas ar mērķi ietekmēt sabiedrības domu, viedokli un priekšstatu, bet ir fundamentāli atšķirīgas, jo atšķirībā no propagandas, publiskā diplomātija “sadzird”, ko šī sabiedrība atbild, kā reaģē, kā mijiedarbojas komunikācijas procesos.⁴⁰ F.Gouveja papildina J.Melisena argumentu, norādot, ka šīs divpusējās komunikācijas mērķis ir ietekmēt sabiedrības attieksmi, lai veicinātu valsts intereses, kā, piemēram, attīstītu tūrismu, piesaistītu investīcijas vai nodrošinātu ciešākas politiskās saites un stiprinātu aliansi.⁴¹ J.Melisens norāda, ka nereti propaganda tiek “paslēpta” vai “pārdota” kā publiskā diplomātija, ko var manīt dažādu valstu politiskajās kampaņās un apjomīgos reklāmas materiālos.⁴² Abu teiktajā iezīmējas komunikācijas procesu “smalkās nianses”, kuras norāda ne tikai uz komunikācijas procesu mērķi, bet reakciju un darbību, kas vērsta pēc tām. Tieši tāpat tas iezīmē konkrētā komunikācijas procesa sarežģītību un spēju gūt rezultātus no nodibinātās komunikācijas – kā norāda J.Melisens, propaganda vienkārši nespēj gūt tik kompleksu un dažādu rezultātu un atsauksmju kopumu, kā to spēj publiskā diplomātija komunicējot ar dažādiem aktoriem, dažādām sabiedrībām un diplomātiem.⁴³ Darba autore vēlas akcentēt publiskās diplomātijas komplekso dabu, kā arī piekrist J.Melisena paustajam apgalvojumam, ka publiskā diplomātija atšķirībā no propagandas spēj un vēlas iegūt informāciju arī aktoriem, kam informācija tiek pasniegta, prezentēta. Būtiskākā publiskās diplomātijas atšķirība ir tas, ka tā sevī ietver kompleksus, dažādus komunikācijas rīkus, kas attiecīgi to veido un ļauj nodrošināt izvirzīto mērķi.

“Nācijas zīmološana” sevī ietver daudz lielākas un stratēģiskākas pūles un iniciatīvu kā publiskā diplomātija. Kā būtiskāko piemēru J.Melisens min faktu, ka publisko diplomātiju praktiski veic konkrēti speciālisti, kā, piemēram, diplomāti, bet “nācijas zīmola” veidošanā tiek iesaistītas visas sfēras ar visiem tās pieejamajiem resursiem, lai nodrošinātu konkrēta valsts tēla izveidi ārvalstīs.⁴⁴ Vēl autors norāda, ka abas no tām ir atšķirīgas un jāskata nošķirti, bet nevar nepieminēt, ka abas tiek ietekmētas mainīgās starptautiskās vides dēļ un

³⁹ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 18;

⁴⁰ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 18;

⁴¹ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). *The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective* P. 5;

⁴² Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 17;

⁴³ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 17;

⁴⁴ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 19.

kādā brīdī var doties vienota mērķa virzienā, lai sasniegtu katrai jomai specifiskus, bet noteiktus mērķus.⁴⁵ Atšķirība parādās arī katras jomas robežu un ietekmes sfēras noteikšanā, ko lieliski iezīmē J.Melissens, akcentējot, ka publiskās diplomātijas spēks slēpjas tajā, ka tā spēj apzināties savas robežas, ņemot vērā to, ka publiskā diplomātija ir tikai daļa no daudzslāņainajiem komunikācijas procesiem, turpretī “nācijas zīmološanas” pieeja iezīmējas kā visaptveroša, ko var saskatīt tieši praktiskas mārketinga darbības pārņemšanā un citu struktūru izmantošanā.⁴⁶ Līdzīgi “nācijas zīmološana” fokusējas uz nācijas identitāti un ieguvumu refleksijām, bet nespēj ietekmēt vispārīgas sociālās realitātes.⁴⁷ Turpretī publiskās diplomātijas uzsvars tiek likts tieši uz diplomātiju, kas pievērs uzmanību attiecību un mijiedarbības veidošanai un nostiprināšanai, nevis identitātes projicēšanai.⁴⁸ Lai gan abi šie termini atbilst pavisam dažādiem procesiem un mērķiem, J.Melissens norāda, ka veiksmīga abu jomu darbība slēpjas tieši ilgtermiņa pieejā, nevis mirklīga notikuma dominancē.⁴⁹ Par spīti diskusijām, kas rodas starp dažādiem teorētiķiem, darba autore vēlas akcentēt publiskā diplomātijas un “nācijas zīmološanas” atšķirības, jo viens no būtiskākajiem publiskās diplomātijas mērķiem ir uzturēt un cīnīties par stabilām starptautiskajām attiecībām.⁵⁰

Kultūras attiecības ir trešais koncepts, ko nereti saista ar publisko diplomātiju. Kā viena, tā otra ir ciešai saistīta ar ārvalstu mērķauditoriju piesaistīšanu, nevis “ziņu pārdošanu”, stabilu attiecību veidošanu, nevis kampaņām, kā arī vēlmi piesaistīt un nodrošināt interesi, radot uzticību.⁵¹ J.Melissens norāda, ka kultūras apmaiņa vairs netiek skatīta tikai kategorijās “māksla” vai “kultūra”, bet ir guvusi vēl plašāku nozīmi, skarot tādas tēmas kā cilvēktiesības, sociālā vienlīdzība un citas, veidojot starptautisku komunikāciju.⁵² Līdz ar to, publiskās diplomātijas attīstība tiek veicināta pateicoties sociālajiem, ekonomiskajiem un politiskajiem procesiem, kas rodas tā rezultātā. Tieši šī līdzība norāda uz abu konceptu spēju pārklāties, kas būtiski sarežģī to atdalīšanu. J.Melissens kā būtiskāko atšķirību uzsver to, ka kultūras attiecības pārstāv nevalstisko sektoru transnacionālajās attiecībās, norādot uz mērķi veidot uzticībā balstītas saites.⁵³ Turpretī, kā norāda Martins Rouzs (*Martin Rose*) un Niks Vadhams – Smits (*Nick Wadham – Smith*) publiskās diplomātijas mērķis nav uzticības veidošana, bet gan spēja sasniegt specifiskus, politikā virzītus mērķus.⁵⁴ Šeit iezīmējas abu autoru pretējie

⁴⁵ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 19;

⁴⁶ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 20;

⁴⁷ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 20;

⁴⁸ Melissen J. (2005) *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. P. 13-14;

⁴⁹ Melissen, Jan (2004). *Publieksdiplomatie: een goede tandem met branding*. H. H. Duijvestijn et al., *Branding NL: Nederland als merk* (Den Haag: Stichting Maatschappij en Onderneming,). p. 48–49;

⁵⁰ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 21;

⁵¹ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 21;

⁵² Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 22;

⁵³ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 23;

⁵⁴ Rose, M.; Wadham-Smith, N. (2004) *Mutuality, Trust and Cultural Relations*. London: The British Council.

<https://www.uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpublicdiplomacy.org/files/legacy/pdfs/Mutualit-Rose.pdf>. pp. 34–35.

viedokļi, kas no vienas puses izceļ uzticēšanās nozīmi diplomātisko saišu veidošanā, bet no otras, iezīmē politisko mērķu un interešu sasniegšanu, kam nav nepieciešams uzticības pamats. Darba autore vēlas akcentēt J.Melisenas pausto apgalvojumu, ka publiskās diplomātijas procesos uzticībai ir būtiska nozīme, kas tai pat laikā iezīmē atšķirību starp kultūras attiecībām un publisko diplomātiju. Jāuzsver, ka visi teorētiķi norāda uz abu šo konceptu iespējamu pārklāšanos, īpaši diplomātijas attīstības izmaiņu gadījumā.⁵⁵

1.3. Publiskās diplomātijas pirmsākumi un attīstība

Izmaiņas starptautiskajās attiecībās pēc Otrā pasaules kara iezīmēja vairākus cēloņus, kas būtiski ietekmēja publiskās diplomātijas attīstību, kā arī iezīmēja tās nepieciešamību valstu ārpolitikā un savstarpējās attiecībās.⁵⁶ Bijušais ASV vēstnieks Hans N. Tušs (*Hans N. Tuch*) ir iezīmējis vairākus būtiskus cēloņus, kas veicinājuši publiskās diplomātijas nepieciešamību un attīstību. Kā vienu no pirmajiem cēloņiem publiskās diplomātijas attīstībā izceļ tieši komunikācijas instrumentu un platformu dažādību un pieejamību, kas būtiski paplašināja cilvēku iespējas brīvi saņemt informāciju, kā arī izvēlēties dažādus rīkus un platformas, kur šo informāciju saņemt.⁵⁷ Informācijas pieejamība lielam skaitam cilvēku būtiski ietekmēja dažādu pieņēmumu un viedokļu rašanos, tādējādi radīja būtisku ietekmi uz starptautiskajām attiecībām, īpaši, vietējās valdības lēmumu pieņemšanas procesus.⁵⁸ Nepieciešamība sekot līdzi sabiedrības viedoklim ir kļuvusi īpaši nozīmīga, jo vairākkārt pagātnē tā pierādījusi savu spēku ietekmēt ne tikai valdības lēmumus un vispārējo darbību, bet arī kļuvusi par draudu totalitārām un autoritārām valstīm, tādējādi radot riskus sagraut esošo politisko sistēmu. H. Tušs norāda, ka izmainoties ģeopolitiskai situācijai jeb vairāku valstu izveides un suverenitātes iegūšanas rezultātā, radās nepieciešamība pārstrukturēt starptautisko arēnu un dot vietu jaunām sadarbības un komunikācijas platformām.⁵⁹ Publiskā diplomācija kļuva par vienu no instrumentiem, kas nodrošina ne tikai komunikāciju starpvaldību līmenī, bet arī valsts komunikāciju ar citām sabiedrībām. Vienlaicīgi liela nozīme bija spējai pārliecināt ar idejām un vērtībām, kas tika īpaši izcelta demokrātisku valstu vidū. Tomēr, kā norāda H. Tušs, pats būtiskākais publiskās diplomātijas virzītājs bija secinājums, ka nereti tieši kāda indivīda vai sabiedrības radīti pieņēmumi ir spēcīgāki un noturīgāki par realitāti, iezīmējot, ka viedokļi, pieņēmumi un vērtības, kas rodas dažādu apstākļu sakritības pēc atstāj nozīmīgu un neatsveramu iemeslu izpratnē par citu valsti un

⁵⁵ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations* p. 23;

⁵⁶ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 4;

⁵⁷ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 4;

⁵⁸ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 4;

⁵⁹ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 4.

sabiedrību, tādējādi ietekmējot savstarpējo attiecību un komunikācijas rezultātu.⁶⁰ Tieši apziņa par sabiedrības viedokļu un vērtību nozīmi mainīja izpratni par publiskās diplomātijas nepieciešamību, apzinot tās vērtību un potenciālo ietekmi.

⁶⁰ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 4.

2. ASV ĀRPOLITIKA UN PUBLISKĀS DIPLOMĀTIJAS ATTĪSTĪBA

Otrajā nodaļā autore apskata ASV ārpolitikas virzienus 21.gadsimtā, kā arī to ietekmi uz ASV PD attīstību. Turpinājumā tiks apskatīta ASV PD nozares rašanās un attīstība valsts institūcijās, kā arī detalizēti analizēta ASV PD īstenotāju loma un funkcijas PD īstenošanas procesos.

2.1. ASV ārpolitikas virzieni 21.gadsimtā

ASV prezidents īsteno valsts ārpolitiku kopā ar ASV Senātu un Kongresu, tai pat laikā pārstāvot ASV intereses citās pasaules valstīs un starptautiskajās organizācijās. Lai gan laika gaitā ārpolitikas virzieni ir mainījušies pateicoties notikumiem pasaulē un prezidentu personībām, ASV valdībai lielākoties ir izdevies saglabāt nemainīgus ārpolitikas virzienus un prioritātes. Kā pirmo izšķir nepieciešamību pasargāt ASV valsti un ASV pilsoņus no dažāda veida apdraudējumiem, tādējādi piešķirot īpašu nozīmi drošības un aizsardzības jomai.⁶¹ Aatbalsts demokrātijai vai demokrātiju attīstībai ir nozīmīgs ārpolitikas virziens, sniedzot atbalsta mehānismus valstīm, kuras vēlas saglabāt vai izveidot demokrātisku režīmu.⁶² Par nozīmīgu atzīst arī cilvēktiesību aizstāvību, norādot uz nepieciešamību stiprināt tiesiskumu, pārvaldības principus, valdības atbildību, kā arī norādot uz ANO lomu šajā procesā.⁶³ Būtiska loma tiek atvēlēta arī ekonomikas attīstībai un labklājībai, norādot uz tās nozīmi labklājības veicināšanā un tiesiskuma nodrošināšanā. Visbeidzot ASV vērtību popularizēšana un izpratnes veicināšana par tām, ir nozīmīgs ārpolitikas virziens tieši publiskās diplomātijas kontekstā. Šis virziens tieši atsaucas uz vēstniecību darbību īstenojot publiskus pasākumus, organizējot apmaiņas programmas un citus notikumus. Lai gan tieši izpratnes veicināšana par ASV vērtībām varētu šķist pats piemērotākais un acīmredzamākais ārpolitikas virziens publiskās diplomātijas kontekstā, lielā mērā PD aktivitātēs atainojas visi ASV valsts ārpolitikas virzieni. Papildus tiem pievienojas arī specifiskāki, tie, kas atbilst tieši konkrētā reģiona, valsts situācijai.

Darbā apskatītajā laika posmā, ASV ir bijuši divi prezidenti – Baraks Obama (*Barack Obama*) un Donalds Tramps (*Donald Trump*). Baraks Obama ir bijis ASV prezidents divus prezidentūras termiņus no 2008. gada līdz 2016. gadam. Šī brīža ASV prezidents Donalds

⁶¹ What are the key policies of the U.S. Department of State? U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. [Mājaslapa "U.S. Diplomacy Center"]. Izgūts no

<https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>;

⁶² What are the key policies of the U.S. Department of State? Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>;

⁶³ What are the key policies of the U.S. Department of State? Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>.

Tramps par prezidentu kļuva 2016.gadā. Lai gan lielā mērā ASV ārpolitika ir saglabājusi līdzīgu kursu un virzieni nav drastiski mainījušies, abu prezidentu īstenotajā ārpolitikā ir vērojamas izmaiņas, kas atstājušas iespaidu arī uz ASV PD.

2.2. ASV Publiskās diplomātijas pirmsākumi

Publiskās diplomātijas pirmsākumi, kā arī mūsdienās notiekošās debātes par publiskās diplomātijas nozīmi un nepieciešamību, sakņojas Amerikas Savienoto Valstu attīstībā un pieredzē.⁶⁴ Lai gan vēl nebija izveidots publiskās diplomātijas koncepts, aktivitātes un iniciatīvas, kas lielā mērā atbilst publiskās diplomātijas mērķiem un izpausmēm, tika īstenotas jau pēc Pirmā pasaules kara. Sākotnēji liels uzsvārs tika likts tieši uz konkrētu vēstures notikumu skaidrošanu citu valstu iedzīvotājiem, kā, piemēram, ASV prezidenta Vudro Vilsona (*Woodrow Wilson*) 1919.gadā izveidotā komiteja, kuras mērķis bija skaidrot ASV mērķus un iemeslus iesaistīties Pirmajā pasaules karā.⁶⁵ Laikam ejot, tika īstenotas apmaiņas programmas starp ASV un citu valstu iedzīvotājiem, kā arī izmantoti dažādi mediji, lai nodotu svarīgu informāciju vai paskaidrotu ASV darbības citu valstu sabiedrībai. Otrā pasaules kara laikā, tika izveidots radio tīkls “Amerikas Balss” (“*Voice of America*”), kas tika uzskatīts par vienu no veiksmīgākajiem un aktīvākajiem ASV valdības instrumentiem informācijas nodošanai.⁶⁶ Vēlāk, tā kļuva par daļu no ASV informācija aģentūras (USIA). Līdzīgi tika radīti arī citi radio tīkli, kā, piemēram, radio “Brīvība” (“*Radio Liberty*”) un radio “Brīvā Eiropa” (“*Free Europe*”), kas vēlāk tika apvienoti vienā radio tīklā, lai gan sākotnēji darbojās atsevišķi, saglabājot mērķi cīnīties pret PSRS radīto dezinformāciju.⁶⁷

Pats termins “publiskā diplomātija” ir radīts ASV 1965.gadā, Aukstā kara kulminācijas punktā un tā autors ir Edmunds Gulons (*Edmund Gullion*), Tufas universitātes Flečera skolas jurisprudences un diplomātijas dekāns.⁶⁸ Jau 20. gadsimta septiņdesmitajos gados šis termins tika izmantots oficiāli, ASV valdībai sniedzot informāciju par programmām, kas paredzētas, lai ietekmētu ārvalstu sabiedrību viedokli.⁶⁹ Svarīgi, ka līdz ar publiskās diplomātijas koncepta pieņemšanu ASV valdība izveidoja likumu, kas ne tikai paredzēja ierobežot publiskās diplomātijas darbības apjomu citās valstīs, bet arī strikti turēja tās ārpus

⁶⁴ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations.* p. 6;

⁶⁵ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas.* p. 14;

⁶⁶ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas.* p. 15;

⁶⁷ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas.* p. 17;

⁶⁸ Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy?*. P. 16;

⁶⁹ Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy?*. P. 16;

iekšpolitikas, respektīvi, nedaloties un neizplatot šo informāciju pašu amerikāņu vidū.⁷⁰ Arī ASV diplomāts Filips C. Habibs (*Philip C. Habib*) norāda, ka diplomātija nozīmē “ārpus” un tai nav nekādas saiknes ar Amerikas iedzīvotājiem, uzsverot, ka vēlme iegūt Amerikas iedzīvotāju atbalstu konkrētām politikas iniciatīvām ir pavisam kas cits, kā gūt atbalstu vai parādīt tēlu starptautiskajā arēnā.⁷¹ Nozīmīgi, ka ASV valdība jau laikus apzinājās publiskās diplomātijas nepieciešamību un spēju sasniegt valsts mērķus, norādot, ka specifiskas ekonomikas, politikas, sociālās un kultūras intereses ir daļa no ASV ārpolitikas, kas tiek veicinātas ar publiskās diplomātijas palīdzību.⁷² Otrā pasaules kara laikā un neilgi pēc tam, tika radīti ASV Publiskās diplomātijas pamati jeb likumīgais ietvars, kas noteica tās izpausmes formas, kā arī programmas, kas saglabājušās līdz pat mūsdienām. Kā būtiskākos var minēt 1946. gadā radīto Fulbraita aktu (*The Fulbright Act of 1946*), kas noteica likumīgu ietvaru studentu, akadēmiķu un pētnieku apmaiņu organizēšanai un 1948. gadā tika pieņemts Smita – Munda akts (*Smith – Mund Act*), kas tika izveidots, lai dažādās sabiedrībās veicinātu labāku izpratni par ASV, kā arī stiprinātu sadarbību starptautiskajās attiecībās.⁷³ Abi akti ir nozīmīgi, jo var tikt uzskatīti par pirmajiem oficiāli pieņemtajiem likumu ietvariem, kas paredz konkrētu publiskās diplomātijas iniciatīvu veidu un ieviešanu. Jau 1953. gadā darbu sāka ASV informācijas aģentūra (USIA), kuras pamatā tika izmantots Smita – Munda akts.⁷⁴

Pavisam nesenā vēsturē, Aukstā kara laikā, ASV publiskā diplomātija bija viena no svarīgākajiem ASV ārpolitikas mērķiem, kuru laikā tika veidotas kampaņas, apmaiņas un citi notikumi, lai ietekmētu pasaules iedzīvotāju uzskatus un priekšstatus par amerikāņu dzīves veidu.⁷⁵ Iepriekš minētie publiskās diplomātijas instrumenti tika izmantoti un attīstīti šajā laikā posmā, īpašu uzmanību pievēršot arī citu ASV ārpolitikas mērķu sasniegšanai. Publiskās diplomātijas fokuss šajā laikā bija vērsts tieši uz Auksto karu, kā arī ASV pārraudzītajām teritorijām Vācijā, Austrijā un Japānā.⁷⁶ ASV attīstīja to publisko diplomātiju, ieviešot dažādus instrumentus un metodes tās veiksmīgai īstenošanai ārvalstīs. Publiskās diplomātijas galvenais virzītājs bija USIA, ko var dēvēt par pirmo publiskās diplomātijas institūciju, kas savas funkcijas pildīja līdz pat PSRS sabrukumam.⁷⁷ Redzot publiskās diplomātijas spēju sasniegt ievērojamu skaitu cilvēku un skaidrot būtiskus ASV politikas aspektus, ASV valdība un prezidents apzinājās tās nozīmi arī valsts politikas veidošanā. ASV prezidents Džons F. Kenedijs (*John F. Kennedy*) īpaši izcēla ASV aģentūras darbu, līdz ar to papildināja tās misiju

⁷⁰ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 6;

⁷¹ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 7;

⁷² Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 7;

⁷³ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 17;

⁷⁴ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 18;

⁷⁵ Mellisen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. p. 6;

⁷⁶ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 15;

⁷⁷ Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy?*. P. 16;

ar būtisku uzdevumu – nepieciešamību veicināt ASV ārpolitikas mērķu sasniegšanu, ietekmējot sabiedrības viedokli citās valstīs.⁷⁸ Svarīgi, ka šis atainoja publiskās diplomātijas nozīmi ne tikai informācijas nodošanā, bet arī spējā veicināt ārpolitikas mērķu sasniegšanu ar informācijas nodošanu un savstarpējās komunikācijas veidošanu. 1961.gadā tika pieņemts nozīmīgākais likumu ietvars kopš Smita – Munda akta, kuru nosauca par Fulbraita – Heiza aktu (*Fulbright – Hays act*), kurā tika apkopoti nozīmīgākie nosacījumi izglītības un kultūras apmaiņu organizēšanā.⁷⁹ USIA darbība kļuva aizvien efektīvāka 20. gadsimta sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados, ko izdevās panākt ar aktīvu informācijas apmaiņu par tā brīža nozīmīgākajiem pasaules notikumiem Vjetnamā un PSRS, kuros tika iesaistīta arī ASV. Lai gan USIA pildīja dažādas funkcijas un bija sasniedzama vairākās valstīs, publiskās diplomātijas rezultāti un sasniegumu nereti palika neredzami un izpelnījās bargu kritiku no tā brīža augstākajām amatpersonām. Tomēr 20.gadsimta septiņdesmito gadu beigās ASV prezidenta Džimija Kārtera (*Jimmy Carter*) administrācijas laikā tika no jauna aktualizēta USIA nozīme, piešķirot tai Valsts departamenta Kultūras un Izglītības nodaļas funkcijas, kā arī pirmo reizi vēsturē iezīmējot publiskās diplomātijas nozīmi ne tikai informācijas sniegšanā, bet arī saņemšanā no citu valstu sabiedrības, valdības.⁸⁰ To spilgti aprakstījis Maikls Linds (*Michael Lind*) norādot, ka, noraidot ideju par amerikāņu dzīves veidu, valdības līderi un politikas veidotāji rīkojas nepareizi un automātiski pieļauj kļūdas ārpolitikas veidošanā, jo tas ir fenomens, kas nav atdalāms no ASV ārpolitikas un nav ideālu, kas būtu nozīmīgāki, kā spēja saglabāt amerikāņu dzīves veidu.⁸¹ Tomēr laika gaitā šī situācija mainījās un līdz ar PSRS sabrukšanu, atbalsts publiskajai diplomātijai būtiski samazinājās. Būtiski, ka līdz ar PD attīstību, radās aizvien lielāka nepieciešamība pielāgot un radīt konkrētas PD aktivitātes, kas nereti atšķīrās valstu starpā. ASV publiskās diplomātijas programmas līdz pat mūsdienām ir atšķirīgas saturā un dažreiz arī metožu pielietojumā dažādas pasaules valstīs un reģionos, ko lielā mērā ietekmē tieši valsts attīstības posms – ņemot vērā, vai tā ir attīstības valsts, vai tā industriāla demokrātija, vai tā atrodas politiski ierobežotā valstī un kāda ir ASV interese konkrētajā valstī, reģionā.⁸²

⁷⁸ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 27;

⁷⁹ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 28;

⁸⁰ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 31 – 32;

⁸¹ Lind, Michael (2008, July 30). *The American Way of Strategy. U.S. Foreign Policy and The American Way of Life*. Oxford University Press; 1st edition. p. 7;

⁸² Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 49;

2.3. ASV publiskā diplomātija 21.gadsimtā

ASV Valsts departaments izceļ PD būtisko lomu ASV ārpolitikā un īpaši atzīmē 1999.gadu kā pagrieziena punktu PD īstenošanā, kad ASV Prezidents Bils Klintons pievienoja USIA ASV Valsts departamentam, tādējādi akcentējot PD nozīmi ASV ārpolitikā.⁸³ Tai pat laikā līdz 2000. gadam, ASV valdības budžets publiskajai un kultūras diplomātijai tika samazināts līdz 8% no valsts budžeta, ka arī tas veidoja mazāk kā vienu procentu no Pentagona budžeta.⁸⁴ Šīs būtiskās izmaiņas iezīmēja duālu situāciju, no vienas puses, parādot PD nozīmi ārpolitikas kontekstā, bet no otras, samazinot budžeta līdzekļus, tādējādi parādot, ka tā nav viena no prioritātēm ārpolitikā, ko lielākoties sekmēja tieši pietiekami stabila un “mierīga” starptautiskās politikas vide.

Kritiskākais punkts ASV ārpolitikā un iekšpolitikā 21.gadsimtā tiek iezīmēts tieši 2001.gada 11.septembrī, kad Pasaules tirdzniecības centrā notika terorakts. Tragiskais notikums nesa pārmaiņas ne tikai valsts drošības jomā, bet iezīmēja būtisku pagrieziena punktu valsts ārpolitikas mērķos, tai skaitā, publiskās diplomātijas stratēģijā. Tieši pēc šī terorakta, diskusijas par publisko diplomātiju atdzima no jauna ne tikai ASV, bet vairākās valstīs, liekot ārvalstu valdībām un ministriem apzināties publiskās diplomātijas nozīmi un sniegtos rezultātus.⁸⁵ Lai gan šis terorakts starptautiskajā vidē atstāja milzīgu iespaidu, J.Melisens norāda, ka šo konkrēto piemēru nevar skatīt kā vienīgo un galveno publiskās diplomātijas virzītāju, norādot, ka to radījuši vairāki impulsi starptautiskajā arēnā un publiskās diplomātijas attīstība bijusi neizbēgama.⁸⁶ Turklāt publiskās diplomātijas popularitātes pieaugums var tikt skatīts kā tieša atbilde ārvalstu priekšstatiem un pieņēmumiem, iezīmējot, ka visveiksmīgākās publiskās diplomātijas iniciatīvas ir radušās nepieciešamības kārtā.⁸⁷ Tomēr svarīgi ņemt vērā, ka 11.septembra notikumi ASV var tikt analizēti kā platforma, kas pieprasīja ASV ārpolitikas un iekšpolitikas tūlītēju rīcību un nepieciešamību rīkoties. Pēc 11. septembra terorakta aizvien lielāka uzmanība tika pievērsta jēdzienam anti-amerikānisms⁸⁸ jeb fenomēns, kurā valstis vai konkrētas sabiedrības grupas dažādos veidos vērsās pret ASV un tās īstenoto politiku, kā arī nepiekrīt tās vērtībām, īstenotajai politikai, izsakot tai skarbu kritiku. Vairāki eksperti pauž domu, ka anti-amerikānisma sentiments ir cieši saistīts ar nepopulāriem ASV politikas lēmumiem un pieņēmumiem par ASV neierobežotu varu, tieši tādēļ radio, brošūras un citas mediju

⁸³ Brown, Katherine A., Green, Shannon N., Wang, Jian “Jay” (2017). Public Diplomacy and National Security in 2017. Building Alliances, Fighting Extremism and Dispelling Disinformation. Center for Strategic & International Studies. <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>;

⁸⁴ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations p. 149;

⁸⁵ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations. p. 8;

⁸⁶ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations. p. 9;

⁸⁷ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations p. 9;

⁸⁸ Definition of anti-Americanism in English. English Oxford Living Dictionaries. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/anti-americanism>;

platformas nevar tikt skatītas kā efektīvs veids, lai viennozīmīgi mainītu šos uzskatus un attieksmi, turpretī, uzsvars tiek likts uz nepieciešamību PD radīt kā daļu no politikas, cieši savijot to ar politikas veidošanas un ieviešanas procesu.⁸⁹ Ja netiks ievērots šis princips, Pētersons uzskata, ka ASV pastāv risks zaudēt “cīņu par sirdīm un prātiem”.⁹⁰ Terorakts 11.septembrī dažādos veidos tiek skatīts kā uzbrukums amerikāņu kolektīvajai psihei – tā piedzīvoja šoku, kas lielākoties tika projicēts no un caur medijiem.

Kopš tā brīža ASV valdība ir centusies veidot stratēģisku komunikāciju un publisko diplomātiju, lai radītu ietekmi un izcīnītu “prātus un sirdis”, tādējādi ne tikai radot iespaidu par savu valsti, bet arī izmantojot to kā ārpolitikas instrumentu sabiedroto stiprināšanai.⁹¹ Kenedija (*Kennedy*) un Lukas (*Lucas*) norāda, ka PD funkcijas laikā pēc 11.septembra var skatīt ne tikai kā nacionālās drošības instrumentu, bet tas arī kalpoja par komponentu ASV pūliņiem pielāgoties jaunam neoliberālās impērijas formātam.⁹² Šajā laika posmā bijušais ASV prezidents Dž. V. Bušs nonāca neapskaužamā situācijā, jo liela uzmanība tika pievērsta ASV ārpolitikai, īpaši notikumiem Afganistānā, un lai gan konkrētajā laikā liels uzsvars tika likts tieši uz militārām aktivitātēm, vairāki eksperti un arī Prezidenta administrācija apzinājās PD nepieciešamību, lai saglabātu savus sabiedrotos, kā arī veidotu valsts tēlu. Tieši tāpat nesenie notikumi bija pamatīgi iedragājuši ASV tēlu, kas izpelnījās nosodījumu un aizspriedumus no NATO dalībvalstu puses un citiem sabiedrotajiem, dēvējot ASV par komunikācijas katastrofu.⁹³ Kongresmenis Henrijs Haidis (*Henry Hyde*) uzsvēra, ka publiskā diplomātija, kas sastāv no sistemātiskas komunikācijas ar sabiedrību, nevis citas valsts valdību, ieņem centrālo lomu uzdevumā, kas nodrošina drošāku valstu sadarbību, aizstāvot ASV, tās pilsoņu un sabiedroto intereses.⁹⁴ Dž.V.Bušs, apzinoties nepieciešamību “stāstīt Amerikas stāstu”, atgriezās pie Aukstajā karā īstenotās PD intensitātes – Valsts departaments sāka īstenot ASV autoru un mākslinieku vizītes ārvalstīs, atbalstīja izstādes un publikācijas, kas parādīja amerikāņu dzīvi un vērtības, kā arī piedāvāja vairāk apmaiņas programmu

⁸⁹ Beehner, Lionel (2005, September 29). Perceptions of U.S. Public Diplomacy. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy>. p.6;

⁸⁹ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective. P. 6;

⁹⁰ Beehner, Lionel (2005, September 29). Perceptions of U.S. Public Diplomacy. <https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy>;

⁹¹ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective. P. 6;

⁹² Kennedy, Liam; Lucas, Scott (2005). Enduring Freedom: Public Diplomacy and U.S. Foreign Policy. Project MUSE. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2569/kennedy.pdf>. p.310;

⁹³ Kennedy, Liam; Lucas, Scott (2005). Enduring Freedom: Public Diplomacy and U.S. Foreign Policy. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2569/kennedy.pdf>. p.320;

⁹⁴ Kennedy, Liam; Lucas, Scott (2005). Enduring Freedom: Public Diplomacy and U.S. Foreign Policy. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2569/kennedy.pdf>. p.309 – 310.

iespējas žurnālistiem, skolotājiem un politiskajiem līderiem no Tuvajiem austrumiem.⁹⁵ ASV PD ieguva jaunu “elpu”, kas atainojās PD aktivitāšu un programmu intensitātē, kā arī aizvien vairāk integrējas kopējā ASV ārpolitikā.

Jau 1999. gadā bijušā ASV Prezidenta Dž. V. Buša iesāktās reformas publiskās diplomātijas jomā paredzēja, ka tai būs nepieciešams attīstīties, lai kļūtu par veiksmīgu ASV ārpolitikas instrumentu. B.Obamas prezidentūras sākumā 2008.gadā vairāki politikas eksperti norādīja, ka viens no svarīgākajiem prezidenta uzdevumiem būs tieši ASV tēla atjaunošana un vēršana uz labu, ko lielā mērā arī ietekmēja nesenie notikumi Irākā un Sīrijā un kas lieliski atainojās prezidenta priekšvēlēšanu kampaņās.⁹⁶ Turpinot bijušā prezidenta Dž. V. Buša iesāktās reformas, pievienojot USIA ASV Valsts departamentam, B. Obamas administrācija no jauna aktualizēja apmaiņas un profesionālās izaugsmes programmas Amerikas un ārvalstu pilsoņiem, veica pilnīgu paradigmas maiņu saistībā ar ASV Valsts departamenta vides digitalizāciju, kā vienu no tiem minot sociālo tīklu izmantošanu, lai veidotu tiešu dialogu ar konkrētām mērķauditorijām un iespēju veidot digitālas kopienas, tai pat laikā investējot resursus PD īstenotāju apmācībām un profesionālajai izaugsmei, tādējādi nodrošinot, ka PD ir daudz ciešāk saistīta ar politikas veidošanas procesiem.⁹⁷ Jau 2013. gadā Džeims Matiss (*James Mattis*), kas tajā brīdī bija ASV galvenais komandieris un ASV aizsardzības sekretārs, akcentēja būtisko ASV PD lomu, kongresā paužot savu viedokli un norādot, ka tad, ja valdība nopietni neizvērtēs un nepiešķirs izdevumus ASV Valsts departamentam, tad viņam būs jālūdz papildus līdzekļi, lai iegādātos papildu munīciju, norādot, jo vairāk tiks ieguldīts Valsts departamenta budžetā diplomātijas vajadzībām, jo lielāka iespēja, ka būs nepieciešams mazāk tērēt militārām vajadzībām.⁹⁸ Var teikt, ka prezidents B. Obama to ņēma vērā, jo budžeta samazinājums PD nozarē netika piedzīvots un parādījās aizvien jaunas iespējas veicināt diplomātiskās saites, kā, piemēram, atjaunojot diplomātiskās attiecības ar Kubu.

Esošā ASV prezidenta Donalda Trampa personība ir atstājusi zināmu iespaidu uz vairākiem ASV ārpolitikas un iekšpolitikas notikumiem, tai skaitā publisko diplomātiju. Savas prezidentūras laikā Prezidents ievērojami mainīja priekšstatus par sociālo mediju izmantošanu ārpolitikas veidošanā, kas radās pateicoties Prezidenta personīgajai komunikācijai sociālā tīkla “Twitter” vietnēs. Savā ziņā sociālo tīklu izmantošana piedzīvoja

⁹⁵ Kennedy, Liam; Lucas, Scott (2005). *Enduring Freedom: Public Diplomacy and U.S. Foreign Policy*. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2569/kennedy.pdf>. p.318;

⁹⁶ Lord, Kristin M. (2009) *The USA World Trust: Bringing the Power of Networks to U.S. Public Diplomacy*. *New President New diplomacy? Public Diplomacy Magazine*. Issue 1, Winter 2009, 14 - 28. Izgūts no <https://static1.squarespace.com/static/5be3439285ede1f05a46dafa/t/5be35019575d1f9b9e866ed8/1541623853178/NewPD.pdf>;

⁹⁷ Brown, Katherine A., Green, Shannon N., Wang, Jian “Jay” (2017). *Public Diplomacy and National Security in 2017. Building Alliances, Fighting Extremism and Dispelling Disinformation*. <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>;

⁹⁸ Kheel, Rebecca; Mitchell, Ellen (2017, June 6). *Trump’s diplomacy-by-Twitter sets off firestorm*. [Mājaslapa “The Hill”]. Izgūts no <https://thehill.com/policy/defense/336659-trumps-diplomacy-by-twitter-sets-off-firestorm#bottom-story-socials>;

jaunu uzplaukumu, ierindojoties nozīmīgāko diplomātijas rīku augšgalā. Jauno tehnoloģiju attīstība ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem, kas virza PD attīstību. Dienvidkalifornijas universitātes Publiskās diplomātijas centra pētnieks Alvins Snaiders (*Alvin Snyder*) izsaka domu, ka tā vietā, lai sūtītu un sagatavotu informāciju, ir nepieciešams gūt personiskus kontaktus un piesaistītu vietējos cilvēkus, lai nodotu un sagatavotu informāciju, kas svarīga ASV, īpaši izceļot interneta nozīmi un sasniegumus, norādot, ka ASV valsts departamenta mājaslapa ir sestā skatītākā mājaslapa pasaulē.⁹⁹ Visos PD attīstības posmos, informācija, ko publicēja Prezidents vai viņa administrācija tika uztverta kā oficiāla ASV pozīcija, kas kalpoja par pamatu ASV PD un diplomātu darbībai kopumā. Tomēr D. Trampa prezidentūra divu gadu laikā ir radījusi būtisku apjukumu un neizpratni pašu ASV diplomātu vidū, neradot skaidrību par konkrētu Prezidenta administrācijas nostāju un tās stabilitāti.¹⁰⁰ Svarīgi apzināties, ka intensīva komunikācija sociālajos tīklos, ASV institūciju diskreditēšana, kā arī D. Trampa administrācijas amatpersonu personīgie konflikti ar varas iestādēm ir atstājuši iespaidu uz amerikāņiem, ASV diplomātiem un sabiedrotajiem.¹⁰¹ Netieši šīs komunikācijas izmaiņas ir atstājušas iespaidu uz ASV PD. Turklāt problemātisks šķiet fakts, ka Prezidents vairākkārt ticis pieķerts nepatiesas informācijas sniegšanā, kas zināmā mērā ir pretrunā ar ASV PD vadlīnijām, kuras paredz paust patiesu un ticamu informāciju.¹⁰²

Lai gan ASV Valsts departamenta mājaslapā nav minēts precīzs datums, kurā tas ir publicēts, mājaslapas informācija pauž, ka ASV publiskās diplomātijas misija ir atbalstīt ASV ārpolitikas mērķu sasniegšanu, attīstīt nacionālās intereses, vairojot nacionālo drošību caur ārvalstu sabiedrības informēšanu un ietekmēšanu, kā arī, lai vairotu un stiprinātu attiecības starp ASV valdību, ASV iedzīvotājiem un pasaules iedzīvotājiem.¹⁰³ Sarežģītā pasaules vēsture un attīstība, kā arī specifiskā ASV pieredze, ir radījusi nepieciešamību veidot ilgtermiņa publiskās diplomātijas stratēģiju, paralēli iekšpolitikas un ārpolitikas veidošanai.¹⁰⁴ ASV valsts sekretārs Kolins Pauels (*Colin Powell*) žurnāla "State Magazine" 2003. gada maija izdevumā pauda, ka ASV publiskās diplomātijas un starptautisko attiecību centieni ir

⁹⁹ Beehner, Lionel (2005, September 29). Perceptions of U.S. Public Diplomacy.

<https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy>;

¹⁰⁰ Rugh, William A (2018, February 15). Challenges for U.S. Public Diplomacy in the Age of Trump.

[Mājaslapa "arabmediasociety.com"] Izgūts no <https://www.arabmediasociety.com/challenges-for-u-s-public-diplomacy-in-the-age-of-trump/>;

¹⁰¹ Rugh, William A (2018, February 15). Challenges for U.S. Public Diplomacy in the Age of Trump.

[Mājaslapa "arabmediasociety.com"] Izgūts no <https://www.arabmediasociety.com/challenges-for-u-s-public-diplomacy-in-the-age-of-trump/>;

¹⁰² Rugh, William A (2018, February 15). Challenges for U.S. Public Diplomacy in the Age of Trump.

[Mājaslapa "arabmediasociety.com"] Izgūts no <https://www.arabmediasociety.com/challenges-for-u-s-public-diplomacy-in-the-age-of-trump/>;

¹⁰³ U.S. Department of State. Diplomacy in Action. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs.

[Mājaslapa "U.S. Department of State"]. Izgūts no <https://www.state.gov/r/>;

¹⁰⁴ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations p. 8;

kritiski, lai nodrošinātu veiksmīgu ASV ārpolitiku gan miera, gan kara laikā.¹⁰⁵ ASV valdība izšķir četrus nozīmīgākos ASV publiskās diplomātijas balstus - drošību, labklājību, demokrātiju un attīstību.¹⁰⁶ Publiskās diplomātijas aktivitātes un programmas tiek veidotas aizstāvot ASV valsts intereses caur sadarbību drošības jomā, tirdzniecības paplašināšanos, vairojot ekonomisko stabilitāti, piekopjot labas pārvaldības principus un ilgtspējīgu attīstību.¹⁰⁷

Mūsdienās ASV publiskā diplomācija var tikt skatīta kā maigās varas pieaugšanas simptoms starptautiskajās attiecībās, kā arī vispārēju diplomātisko izmaiņu efekts, kas vēlas nodrošināt attiecību caurredzamību un transnacionālo sadarbību.¹⁰⁸ J.Melisens uzsver, ka jaunā publiskā diplomācija ir kas vairāk par tehnisku ārpolitikas instrumentu, bet gan daļa no starptautisko procesu izmaiņām.¹⁰⁹ Tieši tāpat, līdz ar izmaiņām starptautiskajā vidē, nozarē tiek izmantotas prasmes un metodes, kas iepriekš nav tikušas pielietotas. ASV publiskās diplomātijas pieredze pierāda to, ka no korporatīvā sektora aizgūtās prakses un prasmes kā mārketings un sabiedriskās attiecības, var tikt veiksmīgi izmantotas publiskās diplomātijas darbībās.¹¹⁰

2.4. ASV PD un drošība

ASV PD ir daļa no valsts veidotās ārpolitikas, kas tiešā mērā tiek īstenota ārpus ASV robežām. Liam Kenedijs (*Liam Kennedy*) pauž, ka: "Aizstāvot brīvību kā vērtību, publiskā diplomācija ir cieši saistīta ar ASV ārpolitikas attīstību un ieviešanu, kuras uzdevums ir saskaņot intereses un ideālus. Šī saskaņošana vienmēr ir nerasniedzama, nepilnīga, tomēr tā ir ļoti būtiska, lai nodrošinātu nacionālo drošību".¹¹¹ Ne tikai skatot brīvības tēmu, bet arī citas PD kategorijas un vērtības, tās reflektē valsts īstenoto ārpolitiku. Jau vēsturiski, PD attīstība ir bijusi cieši saistīta ar nepieciešamību stiprināt un gūt sabiedrotos, nodrošinot ASV pozitīvo

¹⁰⁵ Djerejian, Edward P (2003, October 1). Changing Minds, Winning Peace. A New Strategic Direction for U.S. Public Diplomacy in the Arab & Muslim World. Report of the Advisory Group on Public Diplomacy for the Arab and Muslim World. <https://www.state.gov/documents/organization/24882.pdf>, p. 26;

¹⁰⁶ What are the key pillars American Diplomacy? Issues. Discover Diplomacy. U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. . [Mājaslapa "U.S. Diplomacy Center"]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/267356.htm>.

¹⁰⁷ What are the key pillars American Diplomacy? Issues. Discover Diplomacy. U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. . [Mājaslapa "U.S. Diplomacy Center"]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/267356.htm>.

¹⁰⁸ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations. p. 8;

¹⁰⁹ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations. p. 8;

¹¹⁰ Mellisen, Jan (2005). The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations p. 8;

¹¹¹ Kennedy, Liam; Lucas, Scott. Enduring Freedom: Public Diplomacy and U.S. Foreign Policy. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2569/kennedy.pdf>. p.325;

tēlu, tādējādi nodrošinot vidi, kurā iespējams nosargāt valsts drošību.¹¹² Atsaucoties uz iepriekš sacīto, kā būtiskāko ASV ārpolitikas mērķi nereti izšķir tieši drošības aspektu – nepieciešamību aizsargāt ASV valsti un tās pilsoņus no potenciālajiem apdraudējumiem vai riskiem. Turklāt loģiska šķiet PD saistība ar drošību un nepieciešamība izmantot PD instrumentus, lai šo mērķi sasniegtu, uz ko norāda arī ASV PD pamatnostādnes, kuras paredz, ka PD fokusējas uz četrām vērtībām – drošību, labklājību, demokrātiju un attīstību.¹¹³ Papildus tam ASV PD definīcija paredz, ka tās galvenais uzdevums ir atbalstīt ASV ārpolitikas mērķu sasniegšanu, kas notiek ciešā mijiedarbē ar nepieciešamību stiprināt nacionālo drošību, kā arī ietekmēt un stiprināt starptautiskās attiecības, kas spēj to nodrošināt.¹¹⁴ Būtiski, ka pēc 2001.gada 11.septembra teroraktiem, ASV kļuva īpaši piesardzīga un pievērsa lielu uzmanību drošības jautājumiem, kas skar valsts drošību gan iekšienē, gan ārienē. Līdz ar to valsts politika pilnībā mainījās un, kā zināms, bija vērojamas izmaiņas arī PD attīstībā un izpausmes veidos, kas izpaudās tieši PD iniciatīvu intensitātē un dažādībā. Tas ir viens, bet būtisks piemērs, kurā atainojas valsts ārpolitikas, tai skaitā, drošības, mijiedarbe ar PD un tās īstenošanu. Tādējādi PD un drošības mijiedarbība ir nenoliedzama, kas ļauj secināt, ka PD darbības, tai skaitā programmas un iniciatīvas, nereti var kļūt par instrumentu drošības akcentu veidošanai, kas paredz ASV ārpolitikas mērķu sasniegšanu.

2.5. ASV Publiskās diplomātijas īstenotāji

ASV PD ir komplekss kopums, kurā ir iesaistīti dažāda ranga un profesiju cilvēki. Ņemot vērā, ka PD joma ir ļoti plaša un PD īstenotāji var būt dažādi starptautiski un vietēja mēroga aktieri, ir svarīgi izšķirt, ka darba specifika saistīta tieši ar PD, kas tiek mērķtiecīgi veidota no valsts puses, tādēļ turpinājumā tiks runāts par tiem PD veidotājiem, kas ir ASV Valsts departamenta darbinieki un ir tie, kas aktīvi veido un īsteno PD caur ASV institūcijām. Būtiski, ka šie cilvēki atrodas dažādos amatos un nereti veic dažādas funkcijas, tomēr viņus ir iespējams grupēt, apvienojot tos, kas savā darbības jomā saskaras ar līdzīgām niansēm, kuru uzdevumi PD kontekstā ir līdzīgi, kā ir, pats būtiskākais, tie ieņem vienādu vai līdzīgu pozīciju ASV valsts departamenta darbinieku hierarhijā. Lai veiktu precīzāku ASV PD

¹¹² Beehner, Lionel (2005, September 29). Perceptions of U.S. Public Diplomacy. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy>;

¹¹³ What are the key pillars American Diplomacy? Issues. Discover Diplomacy. U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. . [Mājaslapa "U.S. Diplomacy Center"]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/267356.htm>.

¹¹⁴ U.S. Department of State. Diplomacy in Action. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. [Mājaslapa "U.S. Department of State"]. Izgūts no <https://www.state.gov/r/>;

analīzi, ir svarīgi apskatīt tās veidotājus un to lomu PD procesos. Turpinājumā tiks aplūkotas vairākas grupas jeb līmeņi, kuros publiskā diplomātija tiek veidota un realizēta.

ASV valsts prezidents ir augstākā valsts amatpersona, bet tai pat laikā, tā arī ir augstākā amatpersona, kas virza ASV PD kursu, veicina tās izmaiņas un attīstību. ASV valsts prezidents var tikt skatīts kā pirmais publiskās diplomātijas ieviesējs, īpaši izceļot tā saikni ar ārpolitikas virzienu noteikšanu un plašo pilnvaru klāstu. Jau vēsturiski vairākkārt ir bijusi iespēja pārliecināties par ASV prezidenta spējām un ietekmi, par piemēru ņemot bijušā ASV prezidenta Dž. F. Kenedija rīkojumu piešķirt USIA jaunu misiju, kas paredz ietekmēt sabiedrības viedokli ārvalstīs, lai nodrošinātu ASV ārpolitikas mērķu sasniegšanu.¹¹⁵ Katra prezidenta īstenotā ārpolitika ir mainījusi virzienus, instrumentus un izpausmes veidus, kādā publiskā diplomātija funkcionē un tiek realizēta. Šie ārpolitikas virzieni tiek nodoti citām ASV Valsts departamenta nodaļām, reģionālajiem birojiem, kā arī valsts pārstāvniecībām jeb vēstniecībām un ASV Valsts departamenta darbinieki turpina šos ārpolitikas virzienus sasniegt konkrētā jomā, reģionā vai valsts teritorijā.

Otrais nozīmīgākais līmenis ir kopums, ko veido Prezidenta administrācijas izvirzīts Valsts diplomātijas un sabiedrisko attiecību sekretārs, kā arī ASV Valsts departamenta reģionālie biroji, ko šis sekretārs pārrauga un koordinē. PD sekretārs pārvalda PD jomu un nodrošina komunikāciju starp Prezidentu, ASV Valsts departamentu un tiešajiem PD īstenotājiem – reģionālajiem birojiem un vēstniecībām.¹¹⁶ Reģionālie biroji pārrauga PD īstenošanu konkrētos reģionos, pārliecinoties, ka vēstniecības sastāda un seko ikgadējam Publiskās diplomātijas īstenošanas plānam, koordinē naudas plūsmu, kas tiek piešķirta vēstniecībām PD īstenošanai, kā arī kalpo par komunikācijas veidotāju starp ASV Valsts departamentu un vēstniecībām PD jautājumos. Katrā no šiem reģionālajiem birojiem ir vadītājs, kas ir Valsts diplomātijas un sabiedrisko attiecību sekretāra asistents. Papildus reģionālajiem birojiem, kas iedalās pēc attiecīgās ģeopolitiskās atrašanās vietas, Valsts diplomātijas un sabiedrisko attiecību sekretārs pārrauga ASV Valsts departamenta Izglītības un kultūras biroju (ECA), Starptautisko informācijas programmu biroju (IIP), Sabiedrisko attiecību biroju (PA), Globālās iesaistes centru (GEC), Politikas, plānošanas un resursu biroju (R/PPR), kā arī Ekspozīciju biroju (EXPO).¹¹⁷

Trešais līmenis publiskās diplomātijas ieviešanai ir akreditēts, nozīmēts vēstnieks ārvalstīs. ASV vēstnieki ārvalstīs pārrauga visu vēstniecības nodaļu darbu, kā arī ir

¹¹⁵ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 27;

¹¹⁶ *Public Diplomacy At Posts Abroad*. 10 FAH-1 H-020. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no

<https://fam.state.gov/searchapps/viewer?format=html&query=ppr&links=PPR&url=/FAM/10FAH01/10FAH01020.html>;

¹¹⁷ U.S. Department of State. *Diplomacy in Action*. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. [Mājaslapa "U.S. Department of State"]. Izgūts no <https://www.state.gov/r/>;

nozīmīgākais posms nodaļu darbību saskaņošanai. Vēstnieki ir ASV valsts un Prezidenta reprezentācija kopumā, tāpēc lokālā līmenī to var uzskatīt par nozīmīgāko valsts amatpersonu.¹¹⁸ Fokusējoties uz publisko diplomātiju, ASV vēstnieks ne tikai pārrauga konkrētu iniciatīvu realizāciju, bet arī nereti piedalās šajos pasākumos īstenojot publisko diplomātiju, kā arī pēc savas iniciatīvas iesaka vai izceļ nepieciešamību ieviest vai pastiprināt publiskās diplomātijas iniciatīvas par konkrētām tēmām, iekļaujot noteiktas sabiedrības grupas u.c. Turklāt ASV vēstnieks pieņem un apstiprina ikgadējo Publiskās diplomātijas īstenošanas plānu, kā arī ciešā mijiedarbībā seko un pārrauga Preses un Kultūras nodaļas īstenotās aktivitātes.¹¹⁹

Ceturtais nozīmīgākais līmenis parādās tieši nodaļas ietvaros, kurā ASV diplomāts praktiski īsteno uzstādītos ASV ārpolitikas un vēstniecības mērķus, plānojot aktivitātes, notikumus, kā arī tiešā veidā pārrauga to īstenošanu. Katra vēstniecība ir citādāka, īpaši darbinieku skaita ziņā, kā arī tās nodaļu un speciālistu skaitu būtiski ietekmē konkrētās valsts specifika un ASV sadarbība ar šo valsti. Ir svarīgi saprast, ka ASV diplomāts, kurš pārrauga PD norises katrā vēstniecībā var būt vadītājs dažādām nodaļām. Turpinājumā darba autore minēs konkrētas nodaļas – Preses un Kultūras nodaļas – vadītāju, kas ir arī PAO, kā piemēru ņemot un analizējot situāciju tieši ASV vēstniecībā Latvijā. Tieši PAO ir atbildīgs par konkrētu PD iniciatīvu īstenošanu, kā arī par to pārraudzību un plānošanu, izvērtēšanu un ziņošanu vēstniekam, reģionālajiem birojiem vai Valsts diplomātijas un sabiedrisko attiecību sekretāram.¹²⁰ Realizācija tiek īstenota kopā ar citiem ASV diplomātiem vēstniecībā un vietējiem darbiniekiem. Šajā līmenī nodaļas vadītājam ir iespēja veidot savu redzējumu par veiksmīgākajiem un efektīvākajiem veidiem kā sasniegt vēstniecības un publiskās diplomātijas rezultātus. Atkarībā no konkrētās vēstniecības lieluma un darbinieku skaita, PD palīdz īstenot arī PAO asistenti, piemēram, kultūras vai mediju jautājumos, kas ir līdzatbildīgi PD ieviešanai un nepieciešamības gadījumā aizstāj vai veic tās pašas funkcijas, ko PAO.

Piektais līmenis ir vietēji darbinieki, kuri rada un īsteno publiskās diplomātijas aktivitātes, vadoties pēc vēstniecības stratēģijas, vēstnieka un nodaļas vadītāja dotajiem uzdevumiem, kā arī pielāgojot to konkrētas valsts vietējai sabiedrībai, īpašu uzmanību pievēršot aktuālajiem notikumiem, valsts attīstībai, pieejai sabiedrības grupām.¹²¹ Vietējie

¹¹⁸ What is a U.S. Embassy? Places. Discover Diplomacy. U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. . [Mājaslapa "U.S. Diplomacy Center"]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/places/170537.htm>;

¹¹⁹ Public Diplomacy Strategic Planning, Reporting and Evaluations. 10 FAH-1 H-040. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no <https://fam.state.gov/FAM/10FAH01/10FAH010040.html>;

¹²⁰Public Diplomacy At Posts Abroad. 10 FAH-1 H-020. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no

<https://fam.state.gov/searchapps/viewer?format=html&query=ppr&links=PPR&url=/FAM/10FAH01/10FAH010020.html>;

¹²¹ Turpat.

darbinieki uztur visciešāko kontaktu ar vietējām institūcijām, sadarbības partneriem, kā arī spēj reflektēt un pielāgot iniciatīvas esošajai sabiedrībai. Tieši tāpēc šis līmenis ir neatņemama sastāvdaļa efektīvas publiskās diplomātijas nodrošināšanā.

Vēstniecībā visi iepriekš minētie līmeņi ir klātesoši, katrs no tiem pilda savu funkciju un lomu PD izstrādes un īstenošanas procesos. Visi šie līmeņi savā starpā mijiedarbojas, tādējādi nav iespējams realizēt publisko diplomātiju kādu no tiem neņemot vērā vai pietiekami detalizēti neapskatot to savstarpējo mijiedarbību. Lai gan visi šie līmeņi lielākā vai mazākā mērā darbojas valsts regulējumu un vadlīniju ietvaros, tās ir personības, kas pielāgo, maina un rada PD virzību, tādējādi nevar ignorēt personīgās iezīmes, kas ietekmē šo personu darbību un arī PD īstenošanu. Darba turpinājumā tiks skatīts, kā šie līmeņi ietekmē publiskās diplomātijas realizēšanas procesu, kādas lomas tie ieņem un kā tas mijiedarbojas ar vēstniecības stratēģiju.

3. ASV VĒSTNICĪBAS LATVIJĀ ĪSTENOTĀ PUBLISKĀ DIPLOMĀTIJA

Trešajā nodaļā detalizēti tiks apskatīti ASV vēstniecības Latvijā normatīvie ietvari PD īstenošanai, kā arī identificētas PD kategorijas, kas kalpos par atskaites punktu empīriskās analīzes veikšanai. Analīzes veikšanai tiek izmantoti tie dokumenti vai to daļas, kas ir pieejami plašākai sabiedrībai. Dokumenti, kas paredzēti izmantošanai ASV vēstniecības Latvijā darbinieku vidū, netika izmantoti. Turpinājumā tiks identificēti ASV vēstniecības Latvijā PD īstenošanā, to loma un funkcijas aktivitāšu īstenošanā un mērķu sasniegšanā. Personu vārdi tiek minēti tikai augsta ranga ASV amatpersonām un diplomātiem, kas sevi ir parādījuši publiskajā telpā – ASV prezidenti un ASV vēstniecības Latvijā vēstnieki. Pārējo diplomātu un darbinieku vārdi netiek minēti, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību un anonimitāti.

Papildus dokumentu analīzei, darba empīriskajā daļā tika veiktas sešas daļēji strukturētas intervijas ar ASV vēstniecības Latvijā darbiniekiem. Respondentu darba stāžs tika skatīts kā priekšnosacījums, lai nodrošinātu sniegtās informācijas patiesumu un objektivitāti, kas radusies reflektējot par ilgāku laika posmu, tādēļ intervijām tika izvēlēti ASV vēstniecības Latvijā darbinieki, kuri vismaz 15 gadus ir strādājuši vai vēl joprojām strādā ASV vēstniecībā Latvijā vai ASV Valsts departamentā. Respondenti sniedza intervijas laika posmā no 2019.gada 21.marta līdz 2019.gada 3.maijam, kurā interviju garumi variēja no 30 minūtēm līdz vienai stundai. Daļēji strukturētas intervijas notika ASV vēstniecības Latvijā telpās, respondentiem verbāli sniedzot atbildes uz darba autores sagatavotajiem jautājumiem. Lai gan jautājumi tika sagatavoti iepriekš, to secība un skaits tika variēts, balstoties uz respondenta sniegtajām atbildēm un vispārēju intervijas virzību. Ņemot vērā darba tēmas saistību ar starptautiskajām attiecībām, kā arī ASV vēstniecības iekšējiem noteikumiem, respondentu īstie vārdi, kā arī cita personīgā informācija, darba gaitā netiek atklāta, lai nodrošinātu personu anonimitāti, kā arī paustās informācijas objektivitāti un patiesumu. Četras no veiktajām intervijām tika ierakstītas darba autores telefonā un vēlāk tika transkribētas. Divas no veiktajām intervijām netika ierakstītas, tomēr darba autore veica īsus pierakstus intervijas laikā. Vienošanās par intervijas ierakstīšanu notika verbāli, darba autorei un respondentam vienojoties pirms intervijas sākuma.

3.1. ASV vēstniecības Latvijā misija un stratēģiskie plānošanas dokumenti

PD aktivitātes tiek stratēģiski plānotas un virzītas pamatojoties uz oficiāliem dokumentiem, kas pieņemti ASV Valsts departamentā. Stratēģiskā plānošana tiek veikta dažādos posmos, kuros dažāda ranga personas veido dokumentu kopumus, tomēr tie cieši

savijas kopā un ir paredzēti, lai sasniegtu vienotu rezultātu. Pamats kādas iniciatīvas vai projekta izstrādāšanai ir ASV valdības mērķu kopums jeb integrētā valsts stratēģija (*Integrated Country Strategy*), kas tiek noteikta un piemērota konkrētiem pasaules reģioniem un katrai valstij atsevišķi, izceļot tieši tos sadarbības aspektus un nozares, kuras ir prioritāras ASV valdībai un tās darbībai konkrētajā reģionā.¹²² ICS attiecas uz visām Vēstniecības īstenotajām aktivitātēm un darbību kopumā, kas nozīmē, ka PD šajā gadījumā nav izņēmums, tādēļ visas PD aktivitātes un iniciatīvas tiek cieši saistītas ar vispārīgiem Vēstniecības mērķiem. Nākamais posms sevī ietver citu dokumentu kopumu – Publiskās diplomātijas valsts kontekstu (*Public Diplomacy Country Context*), kurā detalizēti tiek aprakstīti konkrētās valsts sociāli, politiskie, ekonomiskie, kultūras aspekti, kas ļauj gūt priekšstatu par valsts sabiedrību un potenciālo PD aktivitāšu mērķauditoriju. Kā norāda Valsts departamenta regulējumi, šis dokuments tiek uzskatīts par vitāli nepieciešamu posmu, jo lielā mērā nosaka efektīvu ICS un Publiskās diplomātijas īstenošanas plānu.¹²³ Trešais posms, kas virza PD aktivitātes un darbību, ir Publiskās diplomātijas īstenošanas plāns (*Public Diplomacy Implementation Plan*), kurā tiek detalizēti aprakstītas plānotās PD iniciatīvas un aktivitātes gada nogrieznī, atsaucoties uz ICS mērķiem.¹²⁴ Papildus šiem stratēģiskajiem dokumentiem, dokumentu izstrādes, pieņemšanas un darbību īstenošanas procesi tiek aprakstīti vadlīnijās, kuras tiek dēvētas par Ārlietu rokasgrāmatu (*Foreign Affairs Manual and Guidebook*). Tās attiecīgi izmanto un ņem vērā visi PD īstenoņāji, lai pārliecinātos par darbību efektīvu un likumīgu izpildi, kā arī sasniegtu ASV Valsts departamenta izvirzītos mērķus.

3.1.1. Integrētā valsts stratēģija

Integrētās valsts stratēģijas ieviešana tiek nodrošināta caur vēstniecību nodaļu darbu un to ieviešanu pārrauga konkrētās vēstniecības vēstnieks. Jāatzīmē, ka mērķi attiecas uz visām vēstniecības iniciatīvām, projektiem un darbībām, kas tiek veiktas attiecīgajā teritorijā, šajā gadījumā, Latvijas. Arī publiskā diplomācija šajā gadījumā nav izņēmums, tādējādi šo dokumentu var uzskatīt par vadlīnijām publiskās diplomātijas iniciatīvu un projektu īstenošanai. Būtiski, ka pirms 2014. gada vēstniecībās netika pieņemtas ICS, tomēr, kā norādījuši vairāki respondenti, arī pirms tam tikušas sastādītas vadlīnijas, kas sevī ietvēra ASV ārpolitikas mērķus konkrētā reģionā un konkrētās vēstniecības darbības mērķus. Respondents 6 akcentē, ka stratēģiska PD iniciatīvu un programmu plānošana ir salīdzinoši

¹²² Integrated Country Strategy. U.S. Department of State Diplomacy in Action Website. Izgūts no <https://www.state.gov/f/strategies/ics/index.htm>;

¹²³ Public Diplomacy Strategic Planning, Reporting and Evaluations. 10 FAH-1 H-040. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no <https://fam.state.gov/FAM/10FAH01/10FAH010040.html>;

¹²⁴ Public Diplomacy Strategic Planning, Reporting and Evaluations. 10 FAH-1 H-040. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no <https://fam.state.gov/FAM/10FAH01/10FAH010040.html>;

jauns fenomens, kas pēdējo gadu laikā kļuvusi vēl aktuālāks un nozīmīgāks: “Pēdējo 2 -3 gadu laikā, ICS vēl vairāk ir ticis saistīts ar PD iniciatīvām un norisēm. PD darbs kļuvis daudz stratēģiskāks, daudz vairāk saistīts ar citiem misijas mērķiem. Tas ir viens no uzlabojumiem, izmaiņām. Jāatzīst, ka vispār tas ir kas jauns – pēdējo 10 gadu laikā-,lēniem soļiem, bet tomēr PD ir kļuvusi stratēģiskāka”.¹²⁵ Tas iezīmē ne tikai zināmas izmaiņas ASV Vēstniecībā Latvijā, bet ļauj secināt, ka ASV Publiskā diplomātija un Publiskā diplomātija kopumā ir kļuvusi par stratēģisku ārpolitikas daļu.

Publiskās diplomācijas mērķi un prioritātes ir gandrīz vai identiskas konkrētās vēstniecības mērķiem, tomēr publiskās diplomācijas prioritāšu saraksts nereti ir īsāks, jo nav cieši saistīts ar visiem ārpolitikas jautājumiem, kā, piemēram, vīzu izsniegšanu, militārajiem iepirkumiem u.c.¹²⁶ Darba turpinājumā tiks apskatīti trīs dokumenti, kas iezīmē ASV vēstniecības Latvijā mērķus un stratēģiju, laika posmā no 2014. gada līdz šim brīdim. Turpmāk stratēģijas tiks šķirtas, īpašu uzmanību pievēršot konkrētajam laika periodam, uz ko norādīs saīsinājumi ICS (2014 – 2016), ICS (2017 – 2019) un ICS (2018).

Pirmā integrētā valsts stratēģija jeb ICS (2014 – 2016) tika veidota laika posmam no 2014. līdz 2016.gadam un tajā tika izšķirti 4 prioritārie bloki jeb mērķi, kas saistīti ar aktīvu Latvijas iesaisti reģionālo un globālo izaicinājumu risināšanā, ekonomiskās situācijas attīstību un efektivitāti, tiesiskuma un demokrātisku vērtību veicināšanā, kā arī Latvijas sabiedrības atbalstu ASV un savstarpējas politikas veidošanai.¹²⁷ Pirmais prioritārais bloks iezīmē Latvijas lomu Baltijas jūras reģionā, tai pat laikā izceļot tās nozīmi iesaistīties globālo drošības izaicinājumu risināšanā. Būtiski, ka šis prioritārais mērķis sevī ietver nepieciešamību veicināt Latvijas politisko gribu investēt drošības jautājumos, lai veicinātu drošību, kapacitāti starptautisku operāciju atbalstam, kā arī aktīvi iesaistītos apmācībās un starptautiskās operācijās.¹²⁸ Liela nozīme tiek piešķirta arī bruņoto spēku attīstībai, norādot uz to izaugsmi un nepieciešamību salāgot Latvijas bruņoto spēku un NATO spēku kapacitāti un aprīkojumu, lai veiksmīgi īstenoto plānotās operācijas. Tai pat laikā Latvija tiek skatīta arī kā nozīmīgs partneris Austrumu partnerības attīstībai un Centrālāzijas valstu atbalsta sniedzējs. Liela loma tiek piešķirta Latvijas prezidentūrai 2015.gadā, norādot to kā veiksmīgu platformu ES un Austrumu partnerības veicināšanai. Īpaši tiek izcelta atbalsta sniegšana bijušajām postpadomju valstīm un to integrācijas ES veicināšanai. Otrā prioritāte iezīmē nepieciešamību stiprināt Latvijas ekonomiku, paplašināt tirdzniecību un vairo investīcijas, kā arī attīstīt pievilcīgu biznesa klimatu.¹²⁹ Lielākais uzsvars tiek likts uz Latviju kā potenciālu ASV

¹²⁵ Intervija ar Respondentu 6 (2019. gada 3.maijā);

¹²⁶ Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. p. 47;

¹²⁷ *Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016*;

¹²⁸ *Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016*;

¹²⁹ *Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016*.

eksporta un investīciju valsti, tai pat laikā Latvijā popularizējot un nodrošinot ASV produkciju un pakalpojumus, veicinot dialogu starp Latvijas valdību, privāto sektoru un nevalstiskajām organizācijām. Trešā prioritāte fokusējas uz tiesiskumu un universālām vērtībām, akcentējot nepieciešamību veidot caurredzamu, efektīvu un biznesam draudzīgu vidi. Būtiski, ka tiek minēta nepieciešamība reformēt esošo tiesu sistēmu, kā arī izglītot sabiedrību par nepieciešamību mazināt korupciju un mazināt neefektīvu tiesiskuma instrumentu izmantošanu.¹³⁰ Uzsvars tiek likts arī uz nepieciešamību veicināt iecietību sabiedrībā, īpaši pret neaizsargātām grupām un viņu tiesībām, veicināt etnisko latviešu un etnisko krievu sadarbību un integrāciju. Atsevišķi tiek izcelta arī ebreju kopiena, norādot uz nepieciešamību veicināt dialogu ar Latvijas valdību par vēsturisko īpašumu atgriešanu. Ceturrtā prioritāte akcentē ASV valdības vēlmi radīt izpratni par ASV kultūru, sabiedrību, politikas virzieniem un vērtībām, kā arī īpaši radīt izpratni par ASV iesaisti un nepieciešamību iesaistīties drošības un attīstības jomās.¹³¹

Šobrīd spēkā esošā stratēģija, kas attiecas uz Latviju, ir paredzēta laika posmam no 2017. gada līdz 2019. gadam un tajā tiek izcelti 3 prioritārie bloki, kas saistīti ar Latvijas kopējo drošību un NATO dalībvalsts lomu, Latvijas ekonomikas attīstību un efektivitāti, kā arī Latviju kā spēcīgu partneri reģionālajā sadarbībā un Transatlantisko vērtību sekmēšanā un veicināšanā.¹³² Katrā no šīm prioritārajām nozarēm tiek izšķirti detalizēti mērķi, kuri būtu jāsasniedz iniciatīvu rezultātā.

Pirmā prioritāte, kas iezīmē Latvijas kā NATO dalībvalsts lomu un akcentē Latvijas kopējo drošību, paredz, ka ASV valdības uzdevums ir iedrošināt, attīstīt un atbalstīt Latvijas valsts kapacitāti, stiprinot savu drošību, valsts robežas, kā arī efektīvi cīnīties pret kibernetiskās drošības draudiem un Krievijas federācijas radīto dezinformāciju.¹³³ Tieši tāpat liels uzsvars tiek likts tieši uz Latviju kā reģionālu un starptautisku drošības stiprinātāju reģionā, kuras bruņotie spēki ir spējīgi atbalstīt un integrēties NATO, lai attīstītu savu kapacitāti. Otrā prioritāte iezīmē nepieciešamību atbalstīt Latvijas ekonomisko izaugsmi un attīstību, kas ir spējīga nodrošināt labklājību, drošību un tirdzniecību, kā arī veidot ciešu ekonomisko saiti ar Amerikas Savienotajām valstīm.¹³⁴ Mērķos tiek iekļauta arī vēlme nodrošināt efektīvu banku sektora darbību, taisnīgu likumdošanu un likumdošanas reformu ieviešanu, korupcijas mazināšanas pasākumus, vienotu un līdzvērtīgu reģionu attīstību Latvijas teritorijā. Trešā prioritāte izceļ Latviju kā sadarbības partneri, kas spēj nodrošināt un nodot transatlantiskās

¹³⁰ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

¹³¹ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

¹³² Managing for Results. A Collaborative Hub to align planning, budgeting, operations and performance management. Integrated Country Strategy. Izgūts no <http://cas.state.gov/managingforresults/planning/countrystrategies/>;

¹³³ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

¹³⁴ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

vērtības.¹³⁵ Tajā tiek iekļauta nepieciešamība veidot atvērtu un aktīvu sabiedrību, iecietības un cilvēktiesību aizstāvību, šķiru un etnisko grupu atšķirību mazināšanu, kolektīvās vēstures apziņu un atbilstošu izmantošanu, kā arī Latvijas mediju telpas objektivitāti, cīņu ar Krievijas federācijas radīto dezinformāciju un propagandu, demokrātisku vērtību popularizēšanu un sabiedrības iesaistīšanu demokrātijas procesos, nevalstisko organizāciju un grupu attīstību, kā arī iesaisti valsts procesos. Pieņemot lēmumu par kādas iniciatīvas realizēšanu vai nepieciešamību, tie tiek pielāgoti un salīdzināti ar šo stratēģiju, kas attiecīgi ļauj pieņemt lēmumu par konkrētās iniciatīvas lietderību un atbilstību. Katra no veidotajām aktivitātēm tiek pamatota ar konkrētā stratēģijas mērķa izvēli. Šajos mērķos var skaidri izcelt ASV valdības prioritātes un nozīmīgākās jomas Baltijas reģionā, kas ir – drošība un militārā aizsardzība, ekonomikas izaugsme un attīstība, kā arī universālu vērtību (lielākoties, liberālu) un demokrātijas saglabāšana. Arī nesen Vašingtonā notikušajā Baltijas Samitā (*Baltic Summit*), kurā tikās ASV prezidents un Baltijas valstu – Latvijas, Igaunijas un Lietuvas prezidenti-, ASV valsts prezidents uzsvēra jomas un būtiskākos mērķus sadarbībā ar Baltijas valstīm, tajās ietverot nepieciešamību stiprināt aizsardzību un sadarbību drošības jautājumos, nepieciešamību attīstīt un nodrošināt enerģijas resursus visās Baltijas valstīs, kā arī nepieciešamību veicināt kultūras apmaiņu starp valstīm un cīnīties pret dezinformāciju, tai pat laikā attīstot mediju kompetences un spējas būt objektīviem.¹³⁶ Šis ir lielisks papildinājums un piemērs tam, ka Baltijas reģionā esošie mērķi ir līdzīgi un sakrīt ar tiem, kas tiek prezentēti vēstniecībās iniciatīvu un programmu ieviešanai.

Trešais dokuments jeb ICS (2018) ir papildināta versija jau esošajam plānošanas dokumentam ICS (2017-2019). Šī papildinājuma ietvaros lielākā nozīme tiek piešķirta tam, ka trīs galveno prioritāšu vietā tiek izšķirtas četras. Papildus jau iepriekš pieminētajām, par prioritāti tiek virzīta nepieciešamība cīnīties pret Krievijas un citu valstu ietekmi.¹³⁷ Skaidrojumā minēts, ka īpaša vērība tiek piešķirta iespējamai ietekmei no citām valstīm, kā, piemēram, kiberuzbrukumiem, propagandai u.c. Lai gan Krievijas ietekme tika pieminēta jau iepriekšējo dokumentu apakšpunktos, šoreiz tā akcentēta kā atsevišķa prioritāte. Pirmo reizi tiek uzsvērtā arī citu valstu ietekme, kas nav bijusi raksturīga iepriekšējo dokumentu sastādīšanā un vispārējās situācijas aprakstīšanā, tomēr tā paliek konkrētos vārdos nenosaukta. Būtiska loma tiek piešķirta banku sektora un ekonomisko aktivitāšu pārraudzībai un potenciāli veiktajai ietekmei šajās sfērās.¹³⁸ Būtiski, ka korupcijas novēršana un labas pārvaldības veicināšanā ir tikusi atainota visos iepriekš minētajos dokumentos. Lai gan

¹³⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019.

¹³⁶ President's Donald J. Trump's support for Estonia, Latvia and Lithuania. Foreign Policy Fact sheet. [Mājaslapa "thewhitehouse.gov"]. Izgūts no <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-support-estonia-latvia-lithuania/>;

¹³⁷ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018;

¹³⁸ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018.

iepriekšējos dokumentos netika īpaši izcelta krievvalodīgās sabiedrības daļa, īpaši to vārīgums attiecībā uz Krievijas pausto propagandu un vispārējo Latvijas sabiedrības sašķeltību, plānošanas dokumenta papildinātajā versijā tas ir manāms vairākkārt. Tas ne tikai parādās nepieciešamībā stiprināt Latvijas fiziskās robežas, militārās spējas un spējas aizsargāt drošību kibertelpā, īpaši tiek izcelta nepieciešamība radīt un atbalstīt neatkarīgos medijus, veidot apmācības un integrēt žurnālistus, kas publicē rakstus krievu valodā, kā arī turpināt veicināt medijpratību vispārizglītojošās skolās. Par vienu no prioritātēm tiek noteikta nepieciešamība veicināt latviski runājošo un krievvalodīgo integrāciju, sadarbību. Turklāt atsevišķi tiek izcelti ebreji, norādot uz nepieciešamību veicināt atbalstu ebreju kultūrai, vēsturiskajai atmiņai, kā arī īpašumu atlīdzināšanai. Būtiski, ka ebreji iepriekšējās stratēģijās netika pieminēti, tas ļauj secināt, ka šī sabiedrības grupa pēdējo gadu laikā ir kļuvusi nozīmīga. Tai pat laikā īpaša uzmanība tiek pievērsta imigrācijas jautājumiem, norādot uz nepieciešamību detalizēti sekot līdzī vīzu izsniegšanas procesam, kā arī viltotu dokumentu identificēšanai, kas tiek pamatota ar prezidenta proklamāciju un īpašu rīkojumu. Stratēģijas papildinājums iezīmē detalizētu plānu mērķu sasniegšanai, kas atainojas konkrētos uzdevumos, minot kādas nodaļas ir atbildīgas un kāds ir plānotais rezultāts. Daļa no uzdevumiem, kas minēti stratēģijā, ir bijuši aktuāli un realizēti vairāku gadu garumā, tomēr pirmo reizi tie tiek minēti rakstiskā formātā, identificējot konkrētu mērķi un gūstamos rezultātus. Uzlabojumi ļauj secināt, ka ir nepieciešamība radīt pārskatāmu un precīzu plānu, kas laika gaitā ļauj viegli identificēt vai vēlāmie rezultāti ir sasniegti, kā arī lielā mērā ļauj pamatot iepriekš plānotās un īstenotās darbības.

3.2. Publiskās diplomātijas īstenotāji ASV vēstniecībā Latvijā un to ietekme uz ASV PD

Līdzīgi kā tas ir citās vēstniecībās, ASV vēstniecībā Latvijā publiskās diplomātijās veidošanā tiek iesaistīti dažādi cilvēki, katram no tiem spēlējot lomu un radot ietekmi publiskās diplomātijas attīstībā un realizācijā. Arī Latvijā PD tiek īstenota, saņemot vadlīnijas no Prezidenta administrācijas, ņemot vērā vispārējo ASV ārpolitikas kursu un reģionu specifiku. Tai pat laikā, vadību pār PD īstenošanu Latvijā uzņemas ASV vēstnieks Latvijā, bet par veiksmīgu aktivitāšu radīšanu un mērķauditorijas sasniegšanu rūpējās Preses un Kultūras nodaļas vadītājs un darbinieki, kas strādā Preses un Kultūras nodaļā. Visas iepriekš minētās pozīcijas ir PD īstenotāji, kuru savstarpējā mijiedarbība nosaka un ataino PD īstenošanas procesus un rezultātus.

Prezidentu nomaiņa ir atstājusi būtisku ietekmi uz PD struktūru un stratēģisko plānu. Gadu gaitā noteikto vadlīniju veiksmīga ieviešana vai mērķu sasniegšana tika apliecināta ar

noteiktu atskaišu sistēmu, kuras tika veiktas pēc iniciatīvu vai aktivitāšu realizēšanas. Laika periodā no 2014. gada līdz 2016. gadam PD īstenotājiem tika noteiktas vadlīnijas, kurām attiecīgi tika piemēroti pārbaudes mehānismi, tādi kā atskaites. Līdz ar Donalda Trampa stāšanos prezidenta amatā, vadlīnijas ir tikušas mainītas tikai dažās attiecīgās jomās, kā, piemēram, ekonomika, tomēr izpaliek pārbaudes mehānismi, kas attiecīgi rada iespēju ASV diplomātiem un vietējiem darbiniekiem variēt un ietekmēt PD īstenošanas procesus. Respondents 5 pauž viedokli, ka: “Šķiet, ka pēc Trampa valdības mums pat ir bijis labāk, jo no Vašingtonas tā uzraudzība ir palikusi vēl mazāka, jo ASV iekšienē tiek mainīti tiesneši, (administrācija) domā un strādā par iekšzemi. Mēs zinām, ka ļoti svarīgās valstīs netiek mainīti vēstnieki un arī mūsu vēstniece vēl joprojām ir vēstniece, lai gan viņai vajadzēja jau gadu atpakaļ braukt mājās vai citur... Un viņa nekur nav nozīmēta un neviens nav nozīmēts šeit... Mēs esam atstāti tādā tukšgaitā – mēs esam atstāti tādā ātrumā kādā mēs bijām, un turpinām ripot uz priekšu un faktiski, ir vēl lielāka brīvība... Mēs vēl turpinām iesākt...”¹³⁹ Prezidenta Donalda Trampa īstenotā iekšpolitika ir atstājusi zināmu iespaidu uz ārpolitiku, kurā daļa ir arī PD. Pastiprinātais fokuss uz iekšpolitikas jautājumiem ir radījis situāciju, kurā Prezidenta administrācija pastiprināti nepievērš uzmanību ārpolitikas, t.i. PD jautājumiem, īpaši tiem, kas tiek īstenoti ar vēstniecību palīdzību. Prezidenta Trampa īstenotā politika ir radījusi situāciju, kurā iepriekš īstenotās iniciatīvas var tikt turpinātas un attīstītas, tādējādi iezīmējot, ka krasas izmaiņas PD iniciatīvās kopš prezidenta Obamas administrācijas nav vērojamas. Papildinot iepriekš teikto, Respondents 5 atzīmē, ka: “Obamas laikā bija ļoti stingras vadlīnijas... Un tās vadlīnijas nav mainītas, vienkārši atskaites nav nekādas. Ir statistikas atskaite, bet tā nav īsti nekas cits... Tādā ziņā liekas, ka es varu “laist mulķi”. Protams, vietējie priekšnieki to redzēs un sapratīs, līdz ar to – tas nevar notikt vietējo vadītāju dēļ, bet ne Vašingtonas dēļ...”¹⁴⁰ Skaidri tiek iezīmēts, ka esošajā situācijā, lielākas iespēja variēt un noteikt PD gaitu ir tieši PAO un Amerikāņu diplomātiem, kas attiecīgi strādā Vēstniecībā un pieņem lēmumus par PD iniciatīvām un turpmāko gaitu. Var secināt, ka Prezidenta Baraka Obamas laikā PD vadlīniju ievērošana un PD iniciatīvu atbilstība tiem tika uzraudzīta, uz ko lielākoties norāda visi respondenti, apliecinot regulāru saziņu ar Prezidenta administrāciju un reģionālo PD biroju laika posmā līdz 2016.gadam. Tas ļauj secināt, ka stingrāka uzraudzība pār īstenotajām PD iniciatīvām un programmām lielā mērā kalpoja par mehānismu, kas uzraudzīja PD iniciatīvu un programmu atbilstību un saskaņu ar Prezidenta administrācijas pausto nostāju un Vēstniecības mērķiem. Turpretī Donalda Trampa prezidentūras laikā komunikācija ar Prezidenta administrāciju un Valsts departamentu kopumā ir sarukusi, kas attiecīgi dod iespēju lielāku atbildību un iniciatīvu uzņemt ASV

¹³⁹ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

¹⁴⁰ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

diplomātiem, kas atrodas Vēstniecībā, kā arī vietējiem darbiniekiem to iespēju robežās. Situācija dod iespēju ASV diplomātiem un vietējiem darbiniekiem turpināt Prezidenta Obamas iesākto kursu, aizstāvot iniciatīvas un vērtības, kas bijušas aktuālas iepriekšējos gados. Respondents 5 bilst, ka: “Un tas ir tas, kur mēs esam šobrīd – tas ir kā es strādāju un liekas, ka arī vēstniece tā strādā - *don't shake the boat, don't rock the boat* (tulk. nekustini laivu, nesatricini laivu). Vienkārši neprasām un darām. (...) Pagaidām ir tā, ka mēs varam turpināt strādāt, pat nedaudz aktīvāk kā iepriekš un turam to kā iepriekš”.¹⁴¹ Paustais viedoklis norāda uz vietējo darbinieku vēlmi saglabāt iepriekšējās administrācijas paustās vērtības. Tai pat laikā, viedoklis ataino vēlmi saglabāt esošo situāciju, izvairoties no pastāvīgas komunikācijas ar Prezidenta administrāciju, kas izpaužas lēmumā nejaudāt papildus jautājumus, neveidot dialogu, kas dod ASV diplomātiem un vietējiem darbiniekiem lielāku brīvību pieņemt lēmumus. ASV diplomātu un vietējo darbinieku vēlme neveikt izmaiņas jau ierastajās PD iniciatīvās rezultējas ierobežotā un pragmatiskā komunikācijā ar šī brīža Prezidenta administrāciju. Tas rezultējas arī ASV diplomātu un vietējo darbinieku aktīvākā iesaistē lēmumu pieņemšanas procesos, tādējādi pastiprinot to PD īstenotāju lomu.

Prezidenta personīgās rakstura īpašības tiek minētas kā vēl viens PD ietekmējošs faktors, kas ietekmē visu kopumu – arī Prezidenta pieņemtos lēmumus un īstenoto politiku. Lai gan respondenti neminēja konkrētas bijušā ASV Prezidenta Baraka Obamas personības iezīmes, kas varētu būt tieši ietekmējušas iniciatīvu realizāciju, Prezidenta Donalda Trampa personība tika vairākkārt minēta kā ietekmējošs faktors konkrētu PD iniciatīvu vai programmu ieviešanai. Respondents 1 norāda, ka: “Varētu tā teikt, protams, akcenti Trampa administrācijai nākot pie varas ir mazinājušies un Trampa administrācijai noteikti ir grūtāk pārlicināt latviešus par savām prioritātēm, gluži vienkārši tāpēc, ka tā (Prezidenta administrācija) ne vienmēr pati seko līdzīgi saviem principiem, bet kopumā, jā, tā var teikt.”¹⁴² Aktīva darbība iekšpolitikā, īpaši jautājumos, kas cieši saistīti arī ar valsts īstenoto ārpolitiku, kā, piemēram, neatkarīgajiem medijiem kopumā, imigrācijas jautājumiem, atstāj iespaidu ne tikai uz to, kādas aktivitātes Vēstniecība organizē, kādas vērtības aizstāv un popularizē, bet arī kā sabiedrības vairums tās uztver, kā ar tām rezonē un vai tam sniedz atbalstu. Ņemot vērā Prezidenta Trampa īstenoto iekšpolitiku, kas starptautiskajā presē atainojas kā uzbrukumi neatkarīgajiem medijiem, cīņa pret imigrantu ieceļošanu ASV un citas tēmas, Vēstniecība saskata izaicinājumu īstenot PD iniciatīvas un programmas, kas tiešā vai netiešā veidā ir saistītas ar kādu no tēmām, kuras šobrīd tiek aktualizētas ASV. Lai gan iepriekš tika minēts, ka lielākoties PD tēmas nav piedzīvojušas izmaiņas, ASV diplomāti un vietējie darbinieki izvēlas neaktualizēt tēmas, kas var radīt konfrontāciju ar prezidenta Trampa sacīto. Kā

¹⁴¹ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

¹⁴² Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

piemēru var minēt, ka līdz 2016.gadam īpaša uzmanība tika pievērsta bēgļu jautājumiem, kas tajā brīdī bija aktuāls temats ne tikai ASV, bet arī Eiropā. Līdz ar Donalda Trampa stāšanos prezidenta amatā, Vēstniecība nav īstenojusi nevienu PD iniciatīvu vai programmu, kas saistīta ar bēgļu jautājumiem. Lielākoties iemesls ir tieši prezidenta Trampa nostāja un izteikumi par imigrāciju ASV iekšienē, kas ir pretrunā ar ASV valdības pausto un īstenoto politiku iepriekšējos gados.

Ikvienā vēstniecībā vadību pār īstenoto uzņemas ASV vēstnieks. Tieši tāpat arī par publiskās diplomātijas sekmīgu realizēšanu ir atbildīgs ASV vēstnieks. Laika posmā no 2014. gada līdz 2018.gada ASV vēstniecībā ir nomainījušies divi vēstnieki. Bijušais ASV vēstnieks Latvijā Marks Pekala atradās amatā no 2012. gada līdz 2014. gadam. Laika posmā no 2014. gada līdz 2015. gada vēstnieka vietniece Šārona Hadsona – Dīna pildīja vēstnieka pienākumus. ASV vēstniece Latvijā Nensija Baikofa Petita amatā atrodas no 2015.gada līdz šim brīdim. Respondenti, daloties savos iespaidos par ASV vēstniekiem Latvijā ir norādījuši uz ASV vēstnieku iesaisti PD iniciatīvu un programmu īstenošanā, aizstāvot tēmas un kampaņas, kas ir personīgi aktuālas un nozīmīgas. Respondents 6 pauž, ka: “Lai gan ASV prezidents, viņa administrācija un ASV Valsts departaments nosaka ārpolitikas vadlīnijas un līdz ar to, arī PD vadlīnijas – vēstnieks nosaka PD toni”.¹⁴³ Detalizētāk tās tiks apskatītas darba turpinājumā.

Atsaucoties uz ASV Valsts departamenta rokasgrāmatu, lielu lomu PD īstenošanā ieņem tieši PAO, kas ir atbildīgs gan par PD mērķu iekļaušanu ICS, gan par PDIP sastādīšanu, kā arī par PD aktivitāšu un iniciatīvu veiksmīgu realizāciju, novērtējumu un atskaišu sniegšanu.¹⁴⁴ Vietējo darbinieku kompetence ir atbildība par dažādām PD jomām, tajās īstenojot aktivitātes un Valsts departamenta organizētās programmas. Nodaļā atrodas kultūras programmu īstenoņāji, izglītības programmu koordinatore, ASV informācijas telpu koordinators, kā arī vairāki mediju speciālisti, kas specializējas sociālo tīklu administrēšanā, Latvijas un Krievijas medijos.

Lai gan vairākkārt tiek uzsvērta prezidenta administrācijas loma un vispārējo ārpolitikas vadlīniju nozīme PAS īstenoņājās aktivitātēs, atklājas, ka zināma loma konkrētu tēmu ieviešanai ir personiskajam faktoram jeb ASV vēstnieka, ASV diplomātu un vietējo darbinieku personībai un interesēm. Respondents 4 atzīst, ka: “Es teiktu, ka tas ir uzstādījums no Vašingtonas un ir tās galvenās tēmas pie kurām ir jāstrādā, kuras ir jāatbalsta, bet man liekas, ka ir daudz telpas gan vēstnieka, gan nodaļas vadītāja iniciatīvām un, ja viņiem izdodas pārliecināt savus priekšniekus, ka tas ir svarīgi un Latvijā tas ir vajadzīgs, ka tā tēma ir būtiska, tad ir ļoti liela iespēja to savu ideju virzīt un realizēt. Parasti arī ir iespējas atrast

¹⁴³ Intervija ar Respondentu 6 (2019.gada 3.maijā);

¹⁴⁴ Public Diplomacy Strategic Planning, Reporting and Evaluations. 10 FAH-1 H-040. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no <https://fam.state.gov/FAM/10FAH01/10FAH010040.html>;

finansējumu ieceres realizēšanai... Ja vien izdodas pārliecināt, ka tas ir svarīgi. Kaut vai ja min, atpakaļ paskatoties, kampaņas par vardarbību ģimenē vai par audžuģimenēm – tā bija tāda diezgan būtiska kampaņa un sadarbība”.¹⁴⁵ Iepriekšējos gados īstenotās kampaņas par tēmām, kas saistītas ar audžuģimenēm un vardarbību ģimenē bija iniciatīvas, kuras virzīja ASV vēstnieks un PAO. Tomēr būtiski uzsvērt, ka PD iniciatīvas un programmas var rasties personīgu interešu un nostājas virzītas, tai pat laikā, tām ir jābūt saskaņā ar ASV valdības kopējo nostāju. Turpinot Respondents 4 skaidro, ka: “Tas, šķiet, ka nāca no Preses un kultūras atašeja vietnieces, jo viņai pašai ģimenē bija šāds piemērs, kur ģimenes loceklis bija pieņēmis kā audzubērnus divus bērnus ar invaliditāti un viņi stāstīja kā tas praktiski var notikt, ka tas nav neiespējami un ka Amerikā ir ļoti labs speciālistu atbalsts un gan valsts, gan pašvaldības nodrošina atbalstu tīklu, parādot, ka nav visa atbildība un rūpes tikai uz pašiem audžuvecākiem. Par šo tika daudz runāts un iespējams, ka tam arī ir kāds rezultāts”.¹⁴⁶ Precizējot respondenta sniegto atbildi, izmaiņas Latvijas likumdošanās vēl nav pilnībā veiktas un Vēstniecība ir viena no iesaistītajām pusēm, kas ar savu kampaņu ir norādījušās uz nepieciešamību mainīt esošo likumdošanu. Lai gan nevar pilnīgi apgalvot, ka Vēstniecība ir panākusi šo izmaiņu ieviešanu, ir svarīgi atzīmēt, ka Vēstniecība ir ietekmējusi šo procesu, kas ir sniedzis redzamus rezultātus kā, piemēram, atbalsta centru ieviešanu.¹⁴⁷

ASV diplomāti savā amatā atrodas 2 – 3 gadus, rotējot starp ASV Vēstniecībām visā pasaulē. Lai gan nereti šķiet, ka PD iniciatīvas un programmas ar šo nomaiņu var tikt ietekmētas, lielākoties tas atstāj iespaidu tieši uz darbinieku savstarpējām attiecībām, ne konkrētām PD iniciatīvām un programmām. Respondents 2 norāda, ka: “Līdz ar (ASV diplomātu) nomaiņu mainās stils kādā lietas tiek darītas. Tikko kā mainās cilvēks, mainīsies arī stils tam, ko un kā cilvēks uzskatīs, ka var izdarīt. Un te atkal ir tā hierarhija, cik daudz tu pats, piemēram, tas zemākais līmenis, cik daudz viņš var pateikt kā varētu darīt, bet augstākam līmenim tad ir iespēja pateikt – nē, man šis nepatīk, vajag darīt savādāk... Faktiski, jau ir līdzīgi gājis, mainās kādas nianšes. Piemēram, kādas tēmas nodaļas vadītājam liekas svarīgas... Tev ir viena bļoda ar četrām, piecām lodītēm, kurās ir tās programmas, uzdevumi un tad tas nodaļas vadītājs skatās - kur tad vairāk tie akcenti tiks likti”.¹⁴⁸ Var secināt, ka vietējo darbinieku iespēja iesaistīties un sniegt iniciatīvu var mainīties līdz ar ASV diplomātu nomaiņu, tomēr izmaiņas, kas saistītas ar PD iniciatīvām un programmām nav vērojamas, jo lielā mērā ir cieši saistītas ar ASV valdības un Prezidenta administrācijas kopējo nostāju. Tomēr atšķirībā no vietējiem darbiniekiem, ASV diplomāti tiešā veidā tiek

¹⁴⁵ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁴⁶ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁴⁷ Brikmane, Edīte. (2018, 28.jūnijs). *Ievieš specializētās audžuģimenes un ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrus*. [Mājaslapa “LV Portāls”]. Izgūts no <https://lvportals.lv/skaidrojumi/296963-ievies-specializetas-audzugimenes-un-arpusgimeees-aprupes-atbalsta-centrus-2018>;

¹⁴⁸ Intervija ar Respondentu 2 (2019.gada 22.martā);

skatīti kā ASV reprezentācija, uz ko norāda Respondenta 3 paustais viedoklis: “Lai vai kā, amerikāņu diplomāti ir diplomāti 24/7. Tas nozīmē, ka viņi reprezentē ASV valsti, kas attiecīgi – rada mūsu valsts tēlu un ir daļa no PD”.¹⁴⁹ Tas nozīmē, ka ASV diplomāti, papildu viņu aktīvajai darbībai un ietekmei PD iniciatīvu un programmu veidošanā, paši personīgi ir daļa no PD, jo ar savu darbu un atrašanos citā valstī reprezentē ASV. Līdz ar to, var secināt, ka ASV diplomātu personības un darbības ir daļa no ASV tēla veidošanas.

Laika posmā no 2014. g, ASV vēstniecības Latvijā Preses un Kultūras nodaļā vietējo darbinieku skaits ir pieaudzis no 10 līdz 13. 2015. gadā tika izveidota pozīcija “Informācijas speciālists (Krievvalodīgie mediji)”, kura galvenais uzdevums bija vērot un analizēt Latvijā esošo krievvalodīgo mediju telpu, kā arī dibināt un uzturēt kontaktus ar žurnālistiem, kas šos medijus veido. Šī pozīcija bija jaunums un lēmums par tā izveidi tika pieņemts, balstoties uz 2014. gada notikumiem Ukrainā un pastiprināto Krievijas agresiju reģionā, no kā izrietēja nepieciešamība pārskatīt un analizēt Krievvalodīgo mediju telpu, lai nodrošinātu ASV Vēstniecības darbību un PD iniciatīvas kopumā. 2018.gadā Preses un Kultūras nodaļai pievienojās ASV diplomāts “Reģionālais kultūras centru koordinators”, kurš tika nozīmēts darbam Latvijā pēc tam, kad starp ASV un Krieviju 2017.gadā izcēlās konflikts, kura rezultātā no ASV un Krievijas tika izraidīts ievērojams skaits diplomātu. Konkrētā pozīcija nav jauna, tā bijusi aktīva un bijusi saistīta arī ar PAS darbu, īpaši, ASV Informācijas telpas direktora darbību. 2018. gada nogalē PAS tika izveidota jauna ASV diplomāta pozīcija “Preses atašejs”, kura galvenais uzdevums ir pārraudzīt Latvijas mediju telpu, analizēt to, kā arī vadīt vietējo darbinieku mediju speciālistu darbu. Šī pozīcija ir secīgs rezultāts ASV un Krievijas konfliktam 2017.gadā, kur ASV Valsts departaments nolēma šo pozīciju pārcelt uz Vēstniecību Latvijā. Svarīgi, ka visas trīs pozīcijas, kas pievienojušās PAS pēdējo 5 gadu laikā ir cieši saistītas ar ģeopolitiskajiem notikumiem reģionā un izmaiņām reģiona informācijas telpā. Izveidotās pozīcijas lielā mērā ir saistītas ar nepieciešamību sekot līdzi informācijas plūsmai, kas tiek publicēta krievvalodīgos medijos, kā arī cīnīties pret dezinformāciju un to atspēkot. Darbinieku skaita palielināšanās ir radījusi būtiskas izmaiņas PAS darbībā, pastiprinot iesaisti un fokusu uz informāciju plūsmu, dezinformāciju un Krievijas klātbūtni kopumā.

Būtiski, ka par PD īstenotājiem savā ziņā kļuvuši arī Vēstniecības sadarbības partneri, uz ko norāda viņu iesaiste dažādās Vēstniecības programmās, kā arī Vēstniecības atbalsta sniegšana ar Mazo grantu programmas atbalstu. Sadarbības partneri nereti tiek meklēti apzināti, vēstniecības darbiniekiem interesējoties un pētot vietējās organizācijas, kurām ir pieredze konkrētās jomās. Turklāt sadarbības partneri nereti individuāli vēršas ASV vēstniecībā, uzrunājot sadarbībai konkrētā jomā. Respondents 1 norāda, ka: “Vēl viena

¹⁴⁹ Intervija ar Respondentu 3 (2019.gada 25.martā).

pārmaiņa, kas pa šiem gadiem ir notikusi ir sākotnējos gados, vēstniecība programmas veidoja pati, mazāk varbūt paļāvās uz saviem vietējiem partneriem – nevalstiskajām organizācijām un personām, iestādēm... Tad tagad šie akcenti ir mainījušies, ko pierāda arī mūsu mazo grantu programma... Tas, kas agrāk bija ļoti neliela un ierobežota, un kas pēdējos gados ir augusi diezgan ievērojami. Līdz ar to liela daļa budžeta aiziet tieši veidojot saites un sadarbību ar vietējām organizācijām, nevis pašiem veidojot programmas”.¹⁵⁰ Lai gan sadarbības partneri lielākoties nav pazīstami ar ASV valdības, Prezidenta administrācijas vai ASV Vēstniecības mērķiem, Vēstniecība ,pieņemot lēmumu veidot sadarbību ar organizācijām vai individuāliem cilvēkiem, izvērtē konkrētās sadarbības formu atbilstību un vērtību vispārējo mērķu kontekstā. Būtiski, ka sadarbības partneri kļūst par PD un vispārējās ASV politikas virzītājiem, tādējādi kļūstot līdzatbildīgi par īstenoto iniciatīvu un tās sasniegto rezultātu. Tādējādi sadarbības partneru iesaiste PD iniciatīvās un programmās ir relatīvs jaunums, kas faktiski kļuvis aktuālāks pēc 2010.gada, ik gadu atjaunojot to nozīmi un vērtību, kā arī palielinot sadarbības partneru tīklu.

3.3. ASV PD mērķu un iniciatīvu kategorijas

Veiksmīgas analīzes veikšanai darbā aplūkotās PD iniciatīvas un pasākumi tiks dalīti specifiskās kategorijās, kuras skaidros konkrētās iniciatīvas mērķi, aplūkotās tēmas un nozares. Kategorijas sastādītas vadoties pēc ASV valdības noteiktajiem PD balstiem jeb pamatvērtībām, ICS noteikto prioritāšu tēmām, kā arī Preses un Kultūras nodaļas realizētajiem pasākumiem laika posmā no 2014.gada līdz 2018.gadam.

Kā pirmo var minēt ekonomiku, kas atspoguļoas aktivitātēs un iniciatīvās, kas tieši saistītas ar Latvijas ekonomiku, Latvijas un ASV ekonomisko saišu stiprināšanu, kā arī citām ar ekonomiku saistītām tēmām. Otrā ir tiesiskums, kas ataino ASV PD aktivitātes, kas vērstas uz Latvijas juridiskās sistēmas uzlabošanu, attīstību, tiesiskuma rīku izstrādi, kā arī korupcijas mazināšanu, labu pārvaldību valsts augstākajās institūcijās. Trešā ir kultūra, kas sevī iekļauj dažāda veida mākslu, tai skaitā, mūzikas, vizuālās mākslas, teātra un citu mākslas formu aktivitātes. Ceturtā ir saistīta ar transatlantiskajām vērtībām, kas sevī ietver ASV un Latvijai būtiskas vērtības, kā, piemēram, cilvēktiesības, objektīvu kolektīvo vēsturo, pārvietošanās brīvību, migrāciju un citas līdzīgas tēmas. Piektā kategorija ir mediji un informācijas plūsma, kur PD aktivitātes un pasākumi ir saistīti ar atbalstu medijiem, neatkarīgo mediju nozīmes akcentēšanu, medijpratības aktualizēšanu, preses brīvības aktualizēšanu, propagandas identificēšanu, kā arī citām ar medijiem saistītām aktivitātēm. Sestā kategorija ir drošība, kas sevī ietver dažādu aktivitāšu un pasākumu kopumu, kur uzsvars tiek vērsts uz drošības rīku un

¹⁵⁰ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

vienību stiprināšanu, risku pārvaldību un identificēšanu, aizsardzības spēju attīstību un citām līdzīgām aktivitātēm.

Minētās kategorijas lielākā vai mazākā mērā parādās visos stratēģiskajos dokumentos, tomēr to biežums un aktualitāte mainās. Vienlaikus novērojama situācija, kurā konkrētas aktivitātes un iniciatīvas mainās ik gadu, pamatojoties uz tā brīža notikumiem Latvijā un ārpus tās, kā arī papildus finansējuma piešķiršanas iespējām no ASV valdības puses, tomēr dažas no tām tiek organizētas regulāri, vairākas reizes gadā un saglabā savu aktualitāti vairāku gadu garumā. Turklāt īstenotās PD iniciatīvas un programmas lielā mērā atbilst mērķiem, kas noteikti ICS dokumentos, tādējādi apstiprinot, ka PD iniciatīvas un programmas, kas tiek īstenotas tiek salāgotas un īstenotas, izvēloties konkrētu mērķi par tā sākumpunktu. Programmas un iniciatīvas, kas guvušas rezultātus ilgtermiņā, kalpo par rīku, lai nodrošinātu ASV vērtību paušanu, vispārīgi uzlabotu vai nostiprinātu pozitīvu ASV tēlu, kā arī nodrošinātu ilgtermiņa sadarbību ar konkrētām sabiedrības grupām, esošajiem un topošajiem viedokļu līderiem. Ilgstoši īstenotās vēstniecības programmas parasti ir vērstas uz mērķi panākt atbalstu vai interesi ASV īstenotajai politikai un vērtībām, ko var vērot gan ICS (2014-2016), gan ICS (2017-2019), gan ICS (2018). Tai pat laikā, katrā no iepriekš minētajām kategorijām ir vērojamas specifiskas izmaiņas saistībā ar kategorijas tēmām un nereti arī izpaušmes veidiem.

3.3.1. PD un ekonomika

Ekonomika ir bijusi nozīmīga tēma PD un Vēstniecības darbības kontekstā, par ko liecina visi trīs iepriekš minētie ICS dokumenti – katrā no tiem viens no misijas mērķiem ir cieši saistīts ar ekonomikas attīstību, uzņēmējdarbības attīstību, kā arī ASV un Latvijas savstarpējo ekonomisko sadarbību. Būtiski, ka ICS minēto ekonomikas mērķu pārraudzītājs ir Vēstniecības politiskā un ekonomiskā nodaļa, kas nozīmē, ka tā ir atbildīga par lielāko daļu darbību, kas saistītas ar šo mērķu sasniegšanu. Tomēr PAS atbalsta šīs aktivitātes ar PD iniciatīvām un programmām, kas lielākoties izpaužas kā ekspertu un lektoru piesaiste, NVO iniciatīvu atbalstīšana, sabiedrības izglītošana un tamlīdzīgi.

Lai gan ekonomika vienmēr ir bijusi misijas mērķu sarakstā, ekonomikas jautājumu aktualitāte pēdējo piecu gadu laikā ir būtiski mainījusies. ICS (2014 – 2016) ekonomikas mērķos un apakšmērķos iezīmē nepieciešamību palielināt ASV – Latvijas savstarpējo tirdzniecību un investīcijas, kā arī veicināt biznesa vides un uzņēmējdarbības attīstību.¹⁵¹ Perioda sākumposmā ekonomikas jautājumi tika skatīti kā būtiski un tas atainojās arī īstenotajās PD iniciatīvās, tomēr, kā skaidro Respondents 5 uzņēmējdarbības un ekonomikas

¹⁵¹ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

iniciatīvas pēdējo piecu gadu laikā ir būtiski sarukušas: “Domāju, ka uzņēmējdarbības (programmas) ir samazinājušās... Agrāk, kad tikko sāku strādāt vēstniecībā, uzņēmējdarbība bija ļoti liela tēma – tas tika uzskatīts par baigo amerikāņu lietu - pirms 5/6 gadiem... Bija dažādi samiti, konferences, bija vairāk IVLP (tulk. *International Visitor Leadership Program*) dalībnieku vietu, kas tika piešķirtas cilvēkiem, kas nāk no iesācēju uzņēmēju vides. Tas bija svarīgi un tagad tas ir riktīgi noplācis... Jo tagad tā vairs nav nekāda amerikāņu vērtība. Tā tagad ir vairāk tāda Skandināvu, Vācijas, Āzijas vērtība... Un viss tas hype (tulk. uzmanība, pievilcība) par *Silicon Valley* (tulk. Silikona ieleja, Kalifornija) - arī ir noplācis... Firms jau tagad ir visur un arī interneta vide visu ir mainījusi...”.¹⁵² Respondents atsaucas uz globālām izmaiņām uzņēmējdarbības un ekonomikas sfērā, norādot, ka sākotnēji populārās un atzītās ASV uzņēmējdarbības vērtības un vietas šobrīd vairs nav tik aktuālas, jo vairākas valstis pasaulē ir spējušas ievērojami attīstīt savu ekonomiku, kā arī pati uzņēmējdarbība ir transformējusies līdz ar interneta mijiedarbību. Tas atsaucas ar PD iniciatīvām, kuras laika gaitā, vairs nav spējušas saglabāt savu aktualitāti un tādējādi to skaits ir sarucis.

Turklāt būtiskas izmaiņas vērojamas ekonomikas jautājumu akentos, norādot, ka prezidenta Trampa īstenotā ārpolitika ar Eiropas Savienību un citiem pasaules reģioniem ir mainījusi virzienu, kādā PD iniciatīvas un programmas skata ekonomiku un uzņēmējdarbību. Respondents 4 skaidro, ka: “Vienu brīdi bija svarīgs, nezinu gan vai par to tagad ir korekti runāt, bet Amerikas tirdzniecības līgums ar ES, kas sākoties pašreizējai administrācijai pilnībā tika noņemts no dienas kārtības, kaut arī pirms tam, tas bija dienas kārtībā nepārtraukti... Par to visu laiku bija runa un mums (ICS) vairāki no ekonomiskajiem mērķiem tika pakļauti tieši TTIP. Tas bija viens no apakšpunktiem ekonomiskajā sadaļā... Varēja dzirdēt arī atskaņas Latvijas medijos, kā tas tika apspriests... Bija gan atbalstītāji, gan arī ļoti skeptiski noskaņoti cilvēki un tā... Un tas pilnībā mainījās par simtastoņdesmit grādiem”.¹⁵³ ICS (2017 – 2019) ekonomikas mērķu apakšpunktos akcenti tika likti uz Latvijas ekonomiskās situācijas uzlabošanas, korupcijas novēršanu, Latvijas enerģētikas sektora attīstību, kā arī TTIP līgumu.¹⁵⁴ Turpinot, Prezidenta Obamas administrācija PD ekonomisko virzienu skatīja ciešā saistībā ar ASV un Eiropas Savienības noslēgto TTIP līgumu. Līdz ar Prezidenta Trampa stāšanās amatā, ASV būtiski mainīja savu nostāju attiecībā uz vairākiem līgumiem, kas regulēja valstu ekonomisko sadarbību, tai skaitā TTIP. Līdz ar to, PD iniciatīvas, kas iepriekš tika saistītas ar TTIP, vairs nevarēja eksistēt un tas lieliski atainojās arī ICS – TTIP kā apakšmērķis pilnībā pazuda no plānošanas dokumentiem. Šī brīža ICS (2018) paredz, ka

¹⁵² Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

¹⁵³ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁵⁴ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

ekonomikas virziens ir vērsts uz ASV – Latvijas savstarpējās tirdzniecības veicināšanu un vispārīgu Latvijas ekonomikas attīstību¹⁵⁵, līdzīgi kā tas tika minēts ICS (2014 – 2016).¹⁵⁶

Respondents 4 norāda, ka jaunie uzņēmēji, inovācijas un start-up uzņēmumi vēl joprojām tiek aktualizēti un ar to tiek saistītas PD iniciatīvas: “Ekonomika tā kā vairāk fokusējoties uz inovācijām, jaunuzņēmumiem, uz jauniem uzņēmējiem... Pirms tam vairāk bija tas (TTIP) līgums, tā bija vadošā tēma vairākus gadus, bet šobrīd vairāk tās inovācijas un biznesa izglītība un tamlīdzīgi... Arī apmaiņas programmas, tieši tam pašam “Start Strong” ir tieši saistīts ar to, ka ir veiksmīgs jauniešu uzņēmums, kas uzvaras gadījumā var braukt uz Ameriku un iegūt vēl vairāk pieredzi... Pirms tam tādas (programmas) nebija vispār. Arī šī te inovāciju balva (Latvijas – Amerikas inovāciju balva) jau otro gadu, sadarbībā ar AmCham un LIAA”.¹⁵⁷ Interesanti, ka ICS (2014 – 2016) inovācijas ekonomikas un biznesa jomā ir pieminēta, tomēr nākamajos ICS (2017 – 2019) un ICS (2018) tā jau vairs nav minēta. Tai pat laikā būtiskākais mērķis - ekonomikas stiprināšana un attīstība - ir saglabājusies. Jāatzīst, ka PAS atbalsts iniciatīvām un programmām, kas saistītas ar ekonomikas jautājumiem ir saglabājies neliels. Perioda sākumposmā PAS līdzdarbojās Politiskajai un ekonomikas nodaļai, nodrošinot mediju publicitāti un aktivitāti. Pēdējo gadu laikā, atbalsts ar Mazo grantu programmas palīdzību ir sniegts start-up konferenču un pasākumu rīkošanai, kā, piemēram, konferences “TechChill” organizēšanai, kā arī dažos gadījumos pašu organizētu iniciatīvu atbalstīšanai.

Būtiski, ka Vēstniecības politiskā un ekonomiskā nodaļa ir tieši atbildīga par ekonomikas jautājumu virzīšanu un attīstīšanu, tomēr PAS turpina īstenot PD iniciatīvas, kas lielā mērā ir ar to saistītas un kuru mērķis ir sniegt auditorijai informāciju, izglītot par nozīmīgiem ekonomikas jautājumiem. Par vienu no veiksmīgākajām PD iniciatīvām respondenti min pasākumu ciklu “*Start Strong*”, kura galvenais mērķis ir iedvesmot un iedrošināt jauniešus karjeras izvēlē. Pasākums ir interaktīva apmācība par karjeru, uzņēmējdarbību un personības attīstību, kur vienkāršā un saprotamā veidā pasniedz uzņēmēji, diplomāti, sabiedrisko attiecību, personālatlases u.c. jomu profesionāļi.¹⁵⁸ Šis pasākums tiek veidots sadarbībā starp ASV vēstniecību Latvijā un nevalstisko organizāciju “Apvienība Jums”, kuri savu darbību ir paplašinājuši arī Lietuvā, Igaunijā un Baltkrievijā. Respondents 4 pauž, ka: “Iesākta un tiek ļoti pozitīvi turpināta ir uzņēmējdarbību veicinoša “Start Strong” programma, kas faktiski sākās kā *Alumni* (tulk. absolventu) grants, kas tika piešķirts un pēc tam jau tas attīstījās pavisam citā līmenī, visas Latvijas mērogā... Bet tas sākās kā *Alumni* (tulk. absolventu) iniciatīva un tas pirmais finansējums deva iespēju to īstenot. Tas laikam

¹⁵⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018;

¹⁵⁶ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016.

¹⁵⁷ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁵⁸ Pasākumu cikls “Start strong” (2016). [Mājaslapa “Startstrong.lv”]. Izgūts no <http://startstrong.lv/lv/>;

bija 2013. vai 2014. gads... Sākās ar kaut ko pavisam mazu, bet pēc tam tas izauga daudz plašākā mērogā, iesaistot arī pārējās Baltijas valstis - Lietuvu un Igauniju... Bet tā bija vienas no mūsu APAO idejām, kas tapa sadarbībā ar mūsu kolēģi un *Alumni* (tulk. absolventu) organizācijām”.¹⁵⁹ 2016. gada janvārī Bauskā tika ierīkots šīs iniciatīvas birojs, kas ierīkots ar ASV vēstniecības Latvijā atbalstu.¹⁶⁰ Ideja, kas radusies sadarbības rezultātā Latvijā, ir guvusi ASV valdības atzinību, norādot uz nepieciešamību veikt ieguldījumu jaunu cilvēku attīstībā, kā arī darba tirgus veidošanā un attīstībā Latvijā. Pasākumu cikls ir pieejams jebkurai izglītības iestādei un privātiem uzņēmumiem, kur kā piemēru var minēt Latvijā zināmu uzņēmumu “*Draugiem Group*”. Lai gan aktivitāte skaidri iezīmē nepieciešamību palīdzēt jauniešiem karjeras izvēlē, tā lieliski iezīmē arī ASV valdības interesi par darba tirgus nodrošināšanu un Latvijas ekonomiskās situācijas veicināšanu un attīstību. Tas būtiski parādās arī ICS (2014 – 2016), ICS (2017 – 2019) un ICS (2018), kuros tiek akcentēta nepieciešamība attīstīt ekonomiku, biznesa vidi un šī PD iniciatīva ir radīta ar mērķi ieinteresēt gados jaunus cilvēkus iesaistīties šo jomu attīstībā. Arī ASV diplomāti ir daļa no šī pasākumu cikla, tādējādi nodrošinot ASV valdības “klātesamību” un iespēju nodrošināt informāciju par ASV, saikni ar Latvijas valsti un ASV piedāvātajām iespējām. Būtiski, ka šis pasākumu cikls notiek ciešā sadarbībā ar Latvijas un citām skolām, kas dod iespēju ASV vēstniecībai Latvijā nodrošināt saikni ar izglītības iestādēm. Respondents 4 atzīmē, ka: “Tādā ziņā tas atbalsts turpinās, jo pašreizējai administrācijai ir tas uzsvars uz ekonomiku, uz attīstību, uz tirgus attīstību, lai, manuprāt, Amerikas precēm būtu tas “noiets” Latvijā, lai Latvijā uzņēmējdarbības vide uzlabotos un jaunieši vairāk apsvērtu iespēju “iet” biznesā, nevis tikai meklētu algotu darbu”.¹⁶¹ Svarīgi, ka šī ir viena no senākajām ar ekonomiku saistītajām PD aktivitātēm, kura ir radusies tieši Latvijā un katru gadu turpina būt noderīga, atbilstot uzstādītajiem ASV valdības mērķiem. Saglabājot uzsvaru uz skolēniem un jauniešiem kā mērķauditoriju, PD iniciatīva aktualizē individuālu iesaisti uzņēmējdarbībā, lai sekmētu Latvijas ekonomiku. Akcenti PD iniciatīvās un aktivitātēs ir mainījušies no sadarbības līgumu aktualizēšanas, vispārējas ekonomiskās vides veicināšanas un individuālu personu iesaistes, pienesumu kopējā ekonomikā līdz jauno uzņēmumu izveidei, jauno uzņēmēju intereses un inovāciju veicināšanai. Jāatzīst, ka kopējais PD iniciatīvu skaits ir līdzvērtīgs tam, kāds tas ir bijis pirms 5 gadiem, tomēr iniciatīvu formāts ir mainījies – ja perioda sākumposmā skaita ziņā tika vairāk organizētas apmaiņas programmas jaunajiem līderiem uzņēmējdarbībā, tad šobrīd tās tik lielā apmērā nenotiek. Turklāt “*Start strong*” programma gadu laikā ir guvusi lielāku atzinību Latvijā un arī citās reģiona valstīs.

¹⁵⁹ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁶⁰ Gorškova, Zane (2016, 1.februāris). Bauskā vizītē ierodas ASV vēstniece Nensija Bikofa Petita. [Mājaslapa “Bauska.lv”]. Izgūts no <http://www.bauska.lv/print.php?url=lv/jaunumi/bauska-vizite-ierodas-asv-vestniece-nensija-bikofa-petita-2348>;

¹⁶¹ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

3.3.2. PD un tiesiskums

Tiesiskums ir viena no tēmām, kas ASV valdībai bijusi aktuāla un nozīmīga jau pašā sākumā, līdz ar ASV vēstniecības Latvijā atjaunošanu 1992.gadā. Respondents 1 skaidro, ka: “Visus šos gadus ASV valdībai ir bijis svarīgi nostiprināt šīs (Latvijas) tiesībsargājošās institūcijas, tieši likuma varu, un tas noteikti nav mainījies, diemžēl, Latvijai par sliktu, sākot no pirmajiem neatkarības atgūšanas gadiem un tagad. Tā ir viena tēma, kas iet cauri gadiem un kamēr šī joma netiks sakārtota, tik ilgi viņa arī turpināsies”.¹⁶² Pēdējo piecu gadu laikā, tiesiskuma tēma lielākoties ir bijusi vērsta uz korupcijas apkarošanu, caurredzamību valsts iestādēs, kā arī tiesībsargājošo iestāžu stiprināšanu, īpašu uzmanību vēršot uz darbinieku kompetenču veicināšanu un stiprināšanu. ICS (2014 – 2016) fokusējas uz Latvijas tieslietu sistēmas reformām un institucionālās kapacitātes stiprināšanu, kā arī korupcijas novēršanu.¹⁶³ Turpretī ICS (2017 – 2019)¹⁶⁴ un ICS (2018)¹⁶⁵ fokusējas uz korupcijas novēršanu, kā arī banku sektora pārraudzību. Šo gadu laikā Vēstniecība vairākkārt sadarbojusies ar Latvijas Republikas Iekšlietu ministriju, aicinot ASV tiesnešus un prokurus viesoties Latvijā ar lekcijām, kas paredzētas valsts iestāžu un tiesībsargājošo iestāžu ierēdņiem. Lekciju mērķis vienmēr ir saistīts ar kompetenču stiprināšanu un pieredzes apmaiņu. Tomēr pēdējo gadu laikā parādījušās citas tēmas, kas iezīmē konkrētus akcentus.

Perioda sākumposmā, 2013. – 2014. Gadā, būtisks uzsvars tika likts uz likumisko ietvaru, kas pasargā upurus, kurus skārusi vardarbība ģimenē. Respondents 4 pauž, ka: “Kādus sešus gadus atpakaļ bija izvēsta kampaņa pret vardarbību ģimenē... Tieši Vēstniecībai bija liela loma, lai Latvijā tiktu mainīta likumdošana un tiktu ieviests *restraining orders* (tulk. tuvošanās aizliegums), kur upuris var palikt savā dzīvesvietā, bet varmāka tiek izlikts no dzīvesvietas... Un arī vairāku gadu garumā tika izvēsta kampaņa. Bija sadarbība ar Martas centru (Resursu centrs sievietēm “Marta”) un, manuprāt, arī Droša māja (Patvērums “Droša māja”). Tā arī bija tāda ļoti skaidra ziņa. Man liekas, ka tā arī bija vēstnieces vai vēstnieka, Gārberes vai Pekala, prioritāte un arī mūsu nodaļas vadītājiem svarīga... Līdz ar to, šādas programmas tad arī tika virzītas. Šajā gadījumā, PAS pat bija aktīvāks kā Politiskā un ekonomiskā nodaļa, lai gan parasti tieši viņi strādā ar tādiem likumdošanas, likumības jautājumiem”.¹⁶⁶ Konkrētās iniciatīvas sākums meklējams Vēstnieka personīgajā interesē un nostājā par šo tēmu, tomēr norāda arī uz Latvijas likumdošanas vājiem punktiem, kas atstāj iespaidu uz tiesiskuma spēku un pilsoņu aizstāvību. Var pamanīt, tas cieši mijiedarbojās ar ICS (2014 – 2016) mērķi veikt reformas Latvijas tieslietu sistēmā, kas ļauj secināt, ka

¹⁶² Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

¹⁶³ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

¹⁶⁴ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2019;

¹⁶⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018;

¹⁶⁶ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

īstenotās PD iniciatīvas sniedz rezultātu ICS mērķu sasniegšanā.¹⁶⁷ Būtiski, ka perioda sākumposmā šis bija viens no akcentiem, kas virzīja tiesiskuma tēmas attīstību un nozīmību PD kontekstā.

Būtisks akcents tika likts uz audžuģimeņu tēmu, pievēršot uzmanību likumiskajam ietvaram, kas regulē un nosaka iespējas kļūt par audžuģimeni, kā arī atbalsta sistēmu tai. Laika periodā no 2011. gada līdz 2015. gadam ļoti aktīvi tika izvērsta kampaņa par audžuģimenēm un viņu tiesībām Latvijā. Vēstniecība ieņēma būtisku pozīciju šajā nozarē, gan cenšoties pievērst sabiedrības uzmanību, gan runājot ar valdību, gan vadošo eliti. Tieši tāpat pēdējo gadu laikā cilvēktirdzniecības jautājums ir saglabājis savu aktualitāti, uz to norāda fakts, ka PAS kopā ar Vēstniecības Konsulāro nodaļu jau vairāku gadu garumā strādā ar Latvijas Republikas Iekšlietu ministriju un tiesībsargājošajām iestādēm, piedāvājot mācīties no ASV ekspertiem un šīs jomas speciālistiem. Lai gan nevienā no ICS atsevišķi nav minēta cilvēktirdzniecība, abas šīs jomas ir bijušas būtiskas un aktuālas vairāku gadu garumā, uz ko norāda arī ICS (2014 – 2016) un ICS (2017 – 2019) noteiktie mērķi stiprināt Latvijas tiesībsargājošo iestāžu darbinieku kompetenci, kā arī reformas nozarē kopumā. Lai gan tās vēl joprojām tiek aktualizētas un konkrēti pasākumi, kā, piemēram, ASV vieslektoru lekcijas un meistarklases, tiek īstenoti, Vēstniecība neveido speciālas reklāmas kampaņas to popularizēšanai. Tam par iemeslu tiek minēts, ka Latvijas tiesībsargājošās iestādes pēdējo gadu laikā ir kļuvušas aktīvākas, uz ko norāda pieņemtās likumiski saistošās izmaiņas šajās jomās. Atbalsts Latvijas tiesībsargājošo iestāžu kompetences uzlabošanai turpinās, tomēr Vēstniecība neizvērs īpašas reklāmas kampaņas, toties stiprina sadarbību ar Latvijas Republikas Iekšlietu ministriju, lai nodrošinātu šo iniciatīvu veiksmīgu norisi.

Tai pat laikā tiesiskuma tēmas aktualizēšana caur PD iniciatīvām un programmām piedzīvo zināmus izaicinājumus, kas lielā mērā saistīti ar šī brīža Prezidenta administrācijas darbību un saistību ar ASV tiesībsargājošajām iestādēm, kā arī Latvijā piedzīvoto “banku krīzi”, kas tiek saistīta ar ASV Valsts departamenta kasi. Respondents 5 pauž, ka ASV vairs netiek skatīts kā tiesiskuma un likuma varas paraugs: “Nu, ar tiesiskumu tagad ir grūti, jo tagad uz Ameriku var rādīt kā uz sliktu piemēru... Tā banku krīze arī ir ļoti ietekmējusi... Daudz runā par *Moneyval* (Eiropas Padomes ekspertu komiteja naudas atmazgāšanas novēršanas pasākumu un terorisma finansēšanas novērtējumam), bet faktiski tas bija FinCEN (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) ziņojums, kas radīja lielu triecienu... Faktiski, jā, Amerika ir “aizvērusi” ABLV banku un gribot negribot... Varbūt, ka viņi vairāk cīnās par to tiesiskumu, bet tā sabiedriskā saprašana par to nav tik tīra kā būtu bijis pirms 10 gadiem... Tas, ka Amerika gribēja aizvērt ABLV banku ciet – protams, tas bija pareizi, žēl, ka tā nebija

¹⁶⁷ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

kādas pasaules banka, drīzāk, kas norādīja uz saistību ar Ziemeļkoreju”.¹⁶⁸ Izaicinājumi Vēstniecībai publicēt informāciju par tiesiskuma tēmām, kā, naudas atmazgāšanu, likumisko varu, sadarbību ar Ziemeļkoreju un citām, ir cieši saistīta ar šī brīža ASV Prezidenta reputāciju, kā arī ar sabiedrības priekšstatiem, kas pauž ASV iejaukšanos Latvijas banku sistēmā, pieņemot radikālus, ietekmējošus lēmumus.¹⁶⁹ Būtiski, ka arī komunikācija par šiem jautājumiem pēdējā gada laikā ir kļuvusi aktuālāka, jo Vēstniecībai ir radusies nepieciešamība paust viedokli par notiekošo, atspēkojot presē un sabiedrībā valdošos stereotipus un nepatiesi sniegto informāciju. Respondents 1 pauž domu, ka komunikācija par tiesiskuma tēmām ir kļuvusi vēl intensīvāka, kā arī ir mainījies veids, kādā tas tiek darīts: “Nu, banku problēmātika ir, protams, pirms pieciem gadiem, ja bija, tad vismaz netika komunicēta tik atklātā, uzstājīgā formā kā šobrīd, ja, pat ja kuluāros jau ļoti labi apzinājās, ka problēmas pastāv, tā kā tā ir vēl viena atšķirība”.¹⁷⁰ Aktualitāti un nepieciešamību veikt izmaiņas banku sektorā skaidri ataino arī jaunākais ICS (2018), kurā tiek izšķirta nepieciešamība pārraudzīt banku sektoru, nodrošināt caurredzamību, atbilst starptautiskajiem standartiem, kā arī novērst jebkādu ārēju ietekmi banku un citās jomās.¹⁷¹

Lai gan var secināt, ka tiesiskuma tēma, kas saistīta ar banku sektoru un naudas atmazgāšanu, kopumā pēdējā gada laikā ir kļuvusi aktuāla, pateicoties citu ASV Valsts departamenta insitūciju darbībai un Latvijas banku sektoram, tomēr jau ICS (2017 – 2019) dokumentā tika pievērsta uzmanība nepieciešamībai pārraudzīt banku sektora darbību, aktualitātei turpinoties arī ICS (2018). Situācija banku sektorā ir būtiski ietekmējusi priekšstatus par ASV tēlu kopumā. Respondents 5 pamato, ka: “Tas laikam pat ir vienalga vai tas ir Tramps vai Obama, tam tā bija jānotiek... Bet, protams, kā saka:”*We, as americans, lost the moral high ground*”. Jo arī viss, kas notiek Amerikā un potenciālā sadarbība ar Krieviju... Tā morālā autoritāte ir kritusies”.¹⁷² ASV autoritāte un priekšstats par ASV kā paraugu pēdējo divu gadu laikā ir ļoti mainījies, kas lielā mērā ir saistīts ar šī brīža Prezidenta administrācijas iesaisti dažādos likumpārskatīšanas un tiesas prāvās, kas faktiski neatnāko to, ko vairāku gadu garumā pauž ASV Valsts departaments un ASV Vēstniecība Latvijā. Tai pat laikā, ASV Valsts departamenta kases ziņojums par ABLV banku radīja šaubas un neizpratni daļā sabiedrības, kas veicināja arī negatīvu ASV tēlu. Abas šīs situācijas pēdējo divu gadu laikā ir radījušas papildus izaicinājumus veidot PD iniciatīvas un programmas par tiesiskuma tēmām,

¹⁶⁸ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

¹⁶⁹ Nekā Personīga. (2018, 11.marts). “Moneyval” gatavotais ziņojums par banku sistēmu nebūs Latvijai labvēlīgs. [Mājaslapa “Skaties.lv”]. Izgūts no <https://skaties.lv/zinas/latvija/neka-personiga/moneyval-gatavotais-zinojums-par-banku-sistemu-nebus-latvijai-labveligs/>;

¹⁷⁰ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

¹⁷¹ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018;

¹⁷² Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

jo sabiedrības viedoklis par notiekošos nereti ir negatīvs un līdz ar to, īstenotās iniciatīvas netiek ņemtas vērā un nesaņem atbalstu, sabiedrības ievērību. Tādējādi var secināt, ka PD iniciatīvas un programmas ir saglabājušas fokusu uz konkrētām Latvijas valsts institūcijām, piemēram, Latvijas Republikas Iekšlietu ministriju, piedāvājot savu ekspertīzi un zināšanas. Tomēr PD iniciatīvas un programmas, kas paredzētas sabiedrībai kopumā, šobrīd netiek īstenotas un aktualizētas.

3.3.3. PD un kultūra

Kultūras programmu skaits reāli nav mainījies – ja kādā no gadiem ticis īstenots vairāk kultūras programmu, tad nākamajā nedaudz mazāk, radot situāciju, kurā gadu laikā PD iniciatīvu un kultūru skaits ir saglabājies līdzvērtīgs. Līdzīgi arī PD iniciatīvu un programmu veidi laika gaitā īsti nav mainījušies un būtiskas izmaiņas saturā vai formā nav vērojamas. Uz to norāda arī ICS (2014 – 2016), kurā īpaši tiek izšķirts apakšmērķis veicināt Latvijas sabiedrības izpratni par ASV kultūru, politiku, sabiedrību un vērtībām. Tomēr arī ICS (2017-2019) un ICS (2018) tiek izcelta nepieciešamība veicināt sabiedrības atvērtību, vietējo NVO darbību un atbalstīt universālas vērtības.

Lekciju “Iepazīsti Ameriku” jeb “*Meet America*” var uzskatīt par Preses un Kultūras senāko PD instrumentu, kura mērķis ir informēt skolēnus par ASV, tās kultūru, vēsturi, ģeogrāfiju un izglītību, kā arī dot iespēju klātienē satikt ASV diplomātus un uzdot tiem interesējošus jautājumus.¹⁷³ Aktivitāte tiek organizēta neregulāri – nereti tā tiek organizēta paralēli ASV diplomātu vizītei konkrētā reģionā vai pilsētā, bet tai pat laikā skolas var pieteikties lekcijai tai vēlamajā laikā. Svarīgi, ka šī aktivitāte ir klasisks publiskās diplomātijas piemērs, kurā ASV diplomāti tiešā mijiedarbībā komunicē ar skolēniem, sniedzot informāciju par ASV valsti un tajā notiekošajiem procesiem. Šis pasākums kalpo par platformu, lai skolēnus iesaistītu un informētu par citiem publiskās diplomātijas rīkiem, kā, piemēram, skolēnu un studentu apmaiņām, konkursiem vai vēstniecības organizētajiem kultūras pasākumiem. Līdzīgi lekciju ciklam “*Start strong*”, šī ir iespēja Vēstniecībai mijiedarboties ar skolēnu un jauniešu auditorijām, sadarboties ar skolām un skolas personālu. Lekcija tiek izstrādāta attiecīgi pēc skolas vēlmēm un var tikt pielāgota konkrētiem tematiem, kā, piemēram, Latvijas simtgades gadā, uzsvars tika likts uz ASV un Latvijas savstarpējām attiecībām 100 gadu laikā, kā arī akcentēja spilgtākās personības, kuru izcelsme meklējama Latvijā, bet kuri zināmus sasniegumus guvuši ASV. Lekcija tiek izmantota kā instruments, lai parādītu ASV un Latvijas ciešo saikni, kā arī izceltu ASV pievilcību un piedāvātās iespējas.

¹⁷³ Informācija par Meet America. ASV vēstniecības Latvijā mājaslapa. [Mājaslapa “<https://lv.usembassy.gov/lv/>”] Izgūts no <https://lv.usembassy.gov/lv/education-culture-lv/meet-america-lv/>;

Būtiski uzsvērt, ka šī aktivitāte līdzīgā veidā tiek organizēta un adaptēta arī citās valstīs, jo tā lieliski iezīmē vienotu un universālu ASV valdības mērķi – vairot ASV valsts pozitīvo tēlu un informēt sabiedrību par ASV vēsturi, kultūru un vērtībām, kā arī iespējām, kuras tā piedāvā citu valstu iedzīvotājiem. Šīs lekcijas ir viena no retajām publiskās diplomātijas aktivitātēm, kas savu aktualitāti ir saglabājušas vairāku gadu garumā, kas ataino tās nozīmi, kā arī nepieciešamību iepazīstināt ar ASV kultūru, ASV un LV sadarbību, veicinot personīgu un tieši komunikāciju ar jaunākajām paaudzēm, pārliecinoties, ka viņu nostāja un viedoklis ir labvēlīgi ASV.

Tai pat laikā liels uzsvars tiek likts tieši uz kultūras apmaiņu, kura nodrošina ASV mākslinieku viesošanos Latvijā, tiešā veidā mijiedarbojoties un komunicējot ar dažādām sabiedrības grupām caur kultūras pasākumiem. Kultūras pasākumi izpaužas dažādos veidos – kā koncerti, izstādes, izrādes. Ik gadu PAS īsteno vairākas kultūras programmas, kas lielā mērā ir līdzīgas iepriekšējos gados veiktajām, nedaudz pamainot kultūras izpausmes, piemēram, izstādi, koncertu, meistarklasi, kā arī mākslas stilus. Tomēr šīs izmaiņas nereti rodas neapzināti, jo lielākā daļa kultūras programmu piedāvājuma tiek veidota pēc ASV Valsts departamenta vai reģionālā biroja ieteikuma, kas tiek radīts ņemot vērā mākslinieku pieejamību un iesaisti tādās ASV Valsts departamenta programmās kā Arts Envoy vai American Music Abroad. Daļa kultūras programmu, kuras īsteno Vēstniecības vai līdzdarbojas programmu īstenošanā, ir radušās līdz ar vietējo NVO un mākslinieku apvienību pieteikšanos Mazo grantu programmai, kas attiecīgi nereti sasaucas ar Latvijā aktuālām un ASV raksturojošām kultūras izpausmēm, piemēram, festivāls “Rīgas ritmi”, kas fokusējas uz džeza mūziku.

Lai gan skaita un izpausmes ziņā PD kultūras iniciatīvas nav piedzīvojušas ievērojamas izmaiņas, Respondents 1 atzīst, ka citas PD iniciatīvas ir kļuvušas aktuālākas, kas nozīmē, ka PD kultūras iniciatīvas vairs netiek izceltas kā būtiskas: “Nešaubīgi - pirmajā dekādē pēc Vēstniecības atvēršanas lielu pārsvaru programmu ziņā ieņēma tieši kultūras programmas un tad šī nozīme arvien mazinājās un mazinājās... Jo saprata, ka ir citas jomas, kurās teiksim tā, ir lielākas problēmas... Tā pati drošība, likuma vara, tagad arī finanšu un banku sistēmas sakārtošana... Kultūra varētu teikt ir aizgājusi otrā plānā un visas pārējās lietas tad ir kļuvušas aktuālākas”.¹⁷⁴ Var secināt, ka prioritāri kultūras programmas ir nedaudz zaudējušas savu aktualitāti un nozīmi, lai gan Vēstniecības tās turpina piedāvāt un organizēt līdzīgā intensitātē. Būtiski, ka šī brīža situācijā Vēstniecības fokuss ir virzīts uz citām kategorijām, tādējādi PD iniciatīvas, kas saistītas ar kategorijām kā tiesiskums, drošība, mediji nereti tiek izvirzītas priekšplānā. Tai pat laikā PD iniciatīvas un programmas, kas

¹⁷⁴ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

saistītas ar citām tēmām, skaita ziņā ir palielinājušās, kas attiecīgi ietekmē PD kultūras iniciatīvu redzamību un aktualitāti.

3.3.4. PD un transatlantiskās vērtības

Pēdējo piecu gadu laikā PD aktivitātēs vērojami mainīgi uzsvāri uz dažādām transatlantiskajām vērtībām. Izmaiņas uzsvāros radījuši vairāki faktori, kā, piemēram, prezidentu nomaiņa un konkrētā perioda administrācijas nostāju jautājumos, kas saistīti ar šīm vērtībām, ASV diplomātu intereses un personīgā nostāja, kā arī Latvijā aktuāli un neatrisināti jautājumi. Līdzīgi kultūrai, ICS (2014 - 2016) un ICS (2017 – 2019) vērš uzmanību uz nepieciešamību veicināt sapratni par universālām vērtībām un sniegt tām atbalstu. Tai pat laikā, ICS (2018) vērš uzmanību uz Transatlantisko vērtību stiprināšanu. Būtiski, ka lielākoties šīs universālās vērtības konkrēti netiek minētas, tādējādi atstājot zināmas variācijas iespējas PD īstenotājiem.

LGBTQ tiesības ir bijis aktuāls un nozīmīgs temats, kas pēdējo piecu gadu laikā Vēstniecībā ir ticis apspriests vairākkārt – gan paužot lielu Prezidenta administrācijas atbalstu, gan radot bažas par turpmāko Vēstniecības atbalstu iniciatīvām, kas iestājas par LGBTQ kopienas tiesībām. Respondents 4 iezīmē, ka Prezidenta Obamas laikā šis temats kļuva par vienu no būtiskākajiem Vēstniecības dienas kārtībā: “Tur pat nebija tik daudz Obama kā Klintonē (Hilarija Klintonē, bijusī ASV valsts sekretāre Baraka Obamas prezidentūras laikā), varbūt arī Obamas administrācijai kopumā tā bija tāda svarīga lieta, ka daudzos štatos tika pasludināts geju un lesbiešu laulību likums un tika pieņemts, manuprāt, arī kāds federāls likums par šo. Klintones vizīte Latvijā bija 2015.gada jūnijā, tad bija tāda liela tikšanās universitātē ar jauniešiem, kur viņai tika uzdoti dažādi jautājumi, arī par geju un lesbiešu tēmu no biedrības “Mozaīka” puses un viņa ļoti pozitīvi par šo izteicās”.¹⁷⁵ Turpinot atbalstīt un popularizēt Prezidenta administrācijas nostāju, ASV vēstniecība ņēma aktīvu dalību 2015. gadā Latvijā notiekošajā “*Europride*”, kas bija pirmais šāda veida pasākums bijušās Padomju Savienības teritorijā, kā arī aktīvi turpināja sadarboties ar biedrību “Mozaīka”, piešķirot finansējumu vairāku aktivitāšu realizēšanai un tēmas aktualizēšanai kopumā. Papildus tam, Vēstniecība arī citos projektos aktīvi sadarbojās ar biedrību “Mozaīka”, lai aktualizētu šos jautājumus, kā arī pastiprināti tiem pievērstu sabiedrības uzmanību. Respondents 2 pauž viedokli, ka: “Obamas administrācijas laikā tas bija viens no viņa mērķiem gan ASV, gan starptautiski, līdz ar to arī vēstniecība piedalījās tā saucamajos “praida gājienos” un rādīja sabiedrībai savas valsts nostāju šajā jautājumā, kas Latvijā ir diezgan dalītas jūtas, ieskaitot valdības līmenī un parlamentā... Nu viņi rādīja to, ka visiem ir vienlīdzīgas tiesības un ka

¹⁷⁵ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

nevajag šķirot cilvēkus ne pēc rases, ne pēc dzimuma, seksuālās orientācijas un arī ne pēc reliģijas”.¹⁷⁶ LGBTQ kopienas tiesību aktualizēšana bija svarīgs Prezidenta Obamas īstenotās politikas jautājums, tādējādi Vēstniecība aktīvi izmantoja sev pieejamos resursus, sadarbojās ar vietējiem ekspertiem un LGBTQ tiesību aizstāvjiem, lai paustu Prezidenta Obamas politiku un aktualizēto šo transatlantisko vērtību Latvijā. Svarīgi, ka ICS (2014 – 2016) dokumentā tika noteikts apakšmērķis, kas paredzēja veicināt Latvijas sabiedrības iecietību un izpratni saistībā ar marginalizētām grupām un viņu tiesībām, kas liek secināt, ka stratēģiskais dokuments un praktiski realizētās PD iniciatīvas darbojas saskaņoti.¹⁷⁷

Tomēr pēc 2016. gada, mainoties ASV prezidentam un tā administrācijai, radās zināmas šaubas par iepriekš īstenoto iniciatīvu atbilstību esošajai politikai. Vairāki respondenti norāda, ka ir bijis grūti iedomāties, kā šādi pasākumi tiks realizēti un īstenoti turpmāk, Prezidenta Donalda Trampa prezidentūras laikā. Divu gadu garumā Vēstniecība ir saglabājusi pāris iniciatīvas, tomēr tas radījis zināmu apjukumu Vēstniecības darbinieku vidū. Respondents 5 iezīmē: “Atceros, ka pašā sākumā Trampa prezidentūrā bija bailes par to, vai mēs tikai plivinām karogu (LGBTQ varavīksnes karogu), arī Vašingtonai bija bailes un visas citas vēstniecības baidījās... Beigu beigās kādam bija stingra roka Vašingtonā pateikt, ka tā kā mums nav norādījumu – darām tā, kā mēs to esam darījuši (...) Neviens mums nav pateicis, ka mēs vairs nesvinam, jo Penss (ASV viceprezidents Maikls Penss) ir anti-gay (iebilst pret geju un lesbiešu tiesībām). Pagaidām ir tā, ka mēs varam turpināt strādāt, pat nedaudz aktīvāk kā iepriekš un turam to kā iepriekš. Varbūt viņi dempo (tulk. samazināt, sašaurināt) tur ar to atskaiti, bet manā uzskatā, mēs turpinām to atbalstīt”.¹⁷⁸ Skaidru vadlīniju un atskaišu sistēmas trūkums, kā arī reta, ierobežota komunikācija ar Prezidenta administrāciju faktiski ir ļāvusi saglabāt iepriekš izvirzīto kursu un turpināt PD iniciatīvas, kas saistītas ar LGBTQ kopienu. Tomēr laika posmā no 2014. – 2016. gadam prezidenta B.Obamas administrācija tam pievērsa pastiprinātu uzmanību, kas rezultējās plašā PD iniciatīvu un programmu spektrā. Prezidenta Trampa administrācijas laikā Vēstniecība ir spējusi saglabāt savu ikgadējo tradīciju starptautiskajā dienā pret homofobiju, transfobiju un bifobiju, kas tiek atzīmēta 17.maijā, paceļot “Varavīksnes karogu” pie vēstniecības ēkas. Tomēr citas iniciatīvas, kas bija vērojamas iepriekšējos gadus, vairs nav aktuālas un netiek īstenotas. Respondents 5 uzsver, ka: “acīmredzot, samazināsies (ar LGBTQ kopienu saistītas aktivitātes), mēs to darām, bet baigi to neafišējam, dabiskā kārtā samazināsies atbalsts “Mozaīkai” un seksuālajām minoritātēm... Es domāju, ka, ja nākamajā gadā būtu praidis, šeit (Latvijā), diez vai, ka amerikāņi būtu lielākais atbalstītājs... Mēs netiksim izaicināti ar šo

¹⁷⁶ Intervija ar Respondentu 2 (2019.gada 22.martā);

¹⁷⁷ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

¹⁷⁸ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

jautājumu tuvākajā laikā, es nezinu gan vai kas tāds plānojās”.¹⁷⁹ PD LGBTQ iniciatīvu un programmu samazinājums vairākiem respondentiem šķiet loģiska un neizbēgama situācija, kas saistīta ar Prezidenta Trampa un viņa administrācijas nostāju. Šobrīd, kamēr ASV Prezidenta administrācija un ASV Valsts departaments nav snieguši striktākas vadlīnijas, Vēstniecībai vēl izdodas aktualizēt jautājumus, kas skar LGBTQ.

Klimata pārmaiņas un ar to saistītie jautājumi pēdējo piecu gadu laikā ir piedzīvojuši krasas izmaiņas – no aizrautīga atbalsta līdz pilnīgai problēmas noliegšana. Līdzīgi kā jautājumos par LGBTQ, arī šeit būtiska loma ir prezidentu nomaiņai, kas paredz izmaiņas administrācijas īstenotajā politikā. Respondents 4 akcentē, ka “uzskatos par klimatu, piemēram, ir ļoti liela atšķirība. Ar Obamas palīdzību tika parakstīta ASV dalība Parīzes nolīgumā, kas pirms tam netika izdarīta veiksmīgi un pēc tam (ASV prezidenta Donalda Trampa prezidentūras laikā) ASV izstājās... Tāda ļoti krasa pārmaiņa”.¹⁸⁰ Vēstniecība konkrētās tēmas ietvaros ir atbalstījusi dažādas iniciatīvas Mazo grantu programmas ietvaros, kas ir saistītas ar klimata pārmaiņu izpēti, atsevišķām pilsoniskām iniciatīvām, kuras norisinājās pirms 2016. gada. Pēc tā Vēstniecība nav atbalstījusi vai piedalījies notikumos, kas tiešā veidā saistīti ar klimata pārmaiņu novēršanu un izpēti.

Bēgļu integrācija un citi ar migrāciju saistīti jautājumi ir piedzīvojuši redzamas izmaiņas. Respondents 1 skaidro, ka: “Vēl viena atšķirība noteikti starp Obamas administrāciju un Trampa administrāciju – Obamas administrācijas laikā liels uzsvars tika likts uz bēgļu pieņemšanu un vispār uz bēgļu jautājumiem, kas šobrīd pilnībā nolikta malā, saprotamu iemeslu pēc, jo Tramps pats savās mājās aktīvi cīnās pret”.¹⁸¹ Vēstniecība iesaistījās vairākās iniciatīvās 2016.gadā, kad notika Eskindera Negaša (*Eskinder Negash*) un Steisijas Bleikas (*Stacie Blake*) semināri¹⁸², tika nominētas papildus personas ar migrāciju saistītiem jautājumiem IVLP programmā (*International Visitor Leadership Program*). Turpinot iesākto 2017. gadā ar Vēstniecības atbalstu tika atvērts jaunizveidots bērnu rotaļu laukums pie Patvērumu meklētāju izmitināšanas centra “Mucenieki”.¹⁸³ Pēdējo divu gadu laikā Vēstniecība nav īstenojusi PD iniciatīvas vai programmas, kas būtu saistītas ar imigrācijas jautājumiem. Faktiski var secināt, ka šī vērtība ir izzudusi.

¹⁷⁹ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

¹⁸⁰ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁸¹ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

¹⁸² Sabiedrības Integrācijas fonds (2016). *ASV dalās pieredzē bēgļu un patvēruma meklētāju pārvietošanā un integrācijā*. [Mājaslapa “Sabiedrības Integrācijas Fonds”]. Izgūts no http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9928%3AASV-dalas-pieredze-beglu-un-patveruma-mekletaju-parvietosana-un-integracija&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv;

¹⁸³ LETA. (2017, 22.augusts). *Muceniekos tapis jauns rotaļu laukums bēgļu bērniem un vietējiem*. [Mājaslapa “Jauns.lv”]. Izgūts no <https://jauns.lv/raksts/zinas/251381-muceniekos-tapis-jauns-rotalu-laukums-beglu-berniem-un-vietejiem>;

Būtiska transatlantiskā vērtība, kas ir saglabājusi savu nozīmi un aktualitāti, ir dažādība. Respondents 2 uzsver, ka: “pirmkārt, kā mēs sakām, *diversity* (tulk. dažādība). Ieskaitot gan reģionālo, gan pilsētas, cilvēki, lai nebūtu tikai viena dzimuma vai viena sabiedrības slāņa pārstāvji... Jo plašāk, jo labāk, jo vairāk uzrunā cilvēkus... Un tad skatās arī varbūt tā, kā tiek izvēlēts kurā pilsētā, vairāk skatās uz reģioniem, kurus izvēlēties... Centri, lai cilvēkiem būtu interesantāk”.¹⁸⁴ Dažādība dalībnieku skaitā, dažādība aktivitātēs, dažādība sabiedrības grupās un slāņos, kā arī dažādība mērķauditorijas ir viena no būtiskākajām vērtībām, kas tiek attiecināta uz visu PD iniciatīvu un programmu ieviešanu. Tai pat laikā, vēstniecība katru gadu organizē PD iniciatīvas un programmas par godu Afroamerikāņu vēstures mēnesim, ko atzīmē februārī. Lai gan šīs iniciatīvas fokusējas uz konkrētu kopienu, tas tiek cieši saistīts ar tādām vērtībām kā dažādība un vienlīdzība. Lai gan nereti PD iniciatīvas saistībā ar dažādību piedzīvo izaicinājumus kā, piemēram, Prezidenta administrācijas nostāju migrācijas jautājumos vai attieksmi pret konkrētu kopienu, pārstāvjiem šī vērtība tiek aktualizēta ne tikai vietējā, Vēstniecības līmenī, bet arī caur uzdevumiem un virzību, kas nāk no ASV Valsts departamenta.

Turklāt respondenti akcentē vairākas citas transatlantiskās vērtības, kas saglabājušas savu nozīmi un pēdējo piecu gadu laikā nav piedzīvojušas ievērojamas jeb būtiskas izmaiņas. Viena no tām ir vēstures apzināšanās un izpratnes veicināšana. ICS (2017 – 2019) dokumentā tika īpaši izcelta vēsturiskās izpratnes veicināšana, rosinot izglītības pasākumus, izpēti un publiskās debates.¹⁸⁵ Respondents 4 skaidro: “Manuprāt, konkrēti vēstniecības līmenī, diezgan svarīga loma ir tādai vēstures objektīvai atspoguļošanai - arī lai holokaustam tiktu ierādīta atbilstoša vieta, nevis tikai tas, kas attiecas uz deportācijām vai PSRS okupāciju, bet arī tas, lai holokausta fakts nepazustu no izglītības sistēmas, lai ikdienā cilvēki arī to atcerētos... Tas it kā nav bijis vienmēr, ik pa laikam tas parādās”.¹⁸⁶ Pēdējo piecu gadu laikā Vēstniecība paudusi atbalstu un īstenojusi PD iniciatīvas, kas saistītas ar vairākiem būtiskiem vēstures notikumiem, īpašu uzmanību pievēršot holokausta notikumiem Otrā pasaules kara laikā. Viena no ievērojamākajām iniciatīvām bija projekts “*Not the last butterfly*” (tulk. Ne pēdējais tauriņš), kas norisinājās 2017. gadā, kurā ar mākslas un kino palīdzību tika pievērsta uzmanība holokausta vēsturiskajiem faktiem.¹⁸⁷ Svarīgi, ka ICS (2014 – 2016) dokumenta apakšmērķī tika noteikta nepieciešamība sadarboties ar ebreju kopienām īpašumu restitūcijas

¹⁸⁴ Intervija ar Respondentu 2 (2019.gada 22.martā);

¹⁸⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

¹⁸⁶ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

¹⁸⁷ Oševerova, Natālija (2017, 17.janvāris). *ASV Vēstniecība rīko izglītojošo pasākumu Daugavpils skolēniem par holokausta tēmu*. [Mājaslapa “Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvalde”]. Izgūts no https://kultura.daugavpils.lv/lv/Zinas/1/2123/ASV_vestnieciba_riko_izglitojosu_pasakumu_Daugavpils_skoleniem_par_Holokausta_temu;

jautājumos, ko Vēstniecība konkrētajā laika posmā aktīvi veica.¹⁸⁸ 2018. gadā Vēstniecība atbalstīja Daugavpils organizācijas pieteikumu, kura mērķis bija veikt pētījumu par Padomju kultūras kanonu un tā ietekmi Latvijā.¹⁸⁹ Tieši tāpat pēdējo piecu gadu laikā Vēstniecība ir vairākkārt sadarbojusies ar Žaņa Lipkes muzeju un citu valstu vēstniecībām, kas izpaudās kopēju pasākumu organizēšanā, piemēram, Holokausta atceres dienas janvārī organizēšanā¹⁹⁰, kā arī dalībā piemiņas pasākumos, gan piešķirot atbalstu muzeja attīstībai un grāmatu izdošanai.¹⁹¹

Demokrātija kā transatlantiskā vērtība joprojām ir saglabājusi savu nozīmi un aktualitāti. Īpaši uzskatāmi tas atainojas ICS (2017 – 2019), norādot uz nepieciešamību veicināt Latvijas sabiedrības iesaisti politikas un lēmumu pieņemšanas procesos.¹⁹² Respondents 5 pauž, ka: “Nākamajā mēnesī atkal atjaunošu grāmatu klubu, jo būs beidzot laiks un man būs Mišelas Obamas (bijusī ASV pirmā lēdija Mišela Obama) grāmata... Principā, spļāviens sejā esošajai valdībai, bet... Ir grāmatas, ko es pasūtu un nemaz nedomāju - es esmu pasūtījis ļoti daudz šīs te kritiskās grāmatas pret Trampu un turu viņas mūsu bibliotēkā... Un tā arī vajadzētu būt, ja Amerika tiešām ir demokrātija un visām pusēm jābūt atspoguļotām, tad atspoguļot kritiku arī par esošo prezidentu un valdību ir ļoti pareizi”.¹⁹³ Līdzīgi kā ar vēstures apzināšanos un izpratni, PD iniciatīvas un programmas, kas saistītas ar demokrātiskiem procesiem, kā, piemēram, balsošanu, piedalīšanos politiskajā dzīvē un citas, pēdējo piecu gadu laikā ir saglabājušas savu nozīmi. Atbalsts demokrātijas rīku izveidei un īstenošanai jau vairāku gadu garumā tiek piešķirts interneta portālam “Manabals.lv”, kas piedāvā iespēju cilvēkiem pievienot iniciatīvas, vākt sabiedrības parakstus un virzīt iniciatīvas izskatīšanai Saeimā. Vēstniecība ir organizējusi lekcijas un informatīvus pasākumus, kas skaidro ASV Prezidenta vēlēšanu gaitu, ko varēja vērot pirms 2016. gada Prezidenta vēlēšanām un pirms ASV vidustermiņa vēlēšanām 2018.gadā.¹⁹⁴ Atbalsts tiek piešķirts arī vietējām NVO, kas organizē pasākumus, kuros skaidro vēlēšanu nozīmi, īpaši pievēršot uzmanību gados jauniem cilvēkiem, kā, piemēram, projekts “*My rights, My power*” (tulk. Manas tiesības, mans spēks), kas tika atbalstīts 2018.gadā.

¹⁸⁸ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

¹⁸⁹ Biedrība “Intelekt Parks”. 2018 – 2019 Kultūras Kanona politiskā perspektīva. [Mājaslapa “Intelektaparks.lv”]. Izgūts no <https://intelektaparks.lv/projects/2018-2019-kulturas-kanona-politiska-perspektiva/>;

¹⁹⁰ LETA (2016, 22.janvāris). *Šodien arī Latvijā atzīmē Starptautisko holokausta upuru piemiņas dienu*. [Mājaslapa “nra.lv”]. Izgūts no <https://nra.lv/latvija/161129-sodien-ari-latvija-atzime-starptautisko-holokausta-upuru-pieminas-dienu.htm>;

¹⁹¹ Latvijas Nacionālais mākslas muzejs. *Izdots izstādes “Rīgas geto Aleksandras Beļcovas zīmējums” katalogs*. [Mājaslapa “lnmm.lv”]. Izgūts no <http://www.lnmm.lv/lv/presei/jaunumi/1810-izdots-izstades-rigas-geto-aleksandras-belcovas-zimejumus-katalogs>;

¹⁹² Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

¹⁹³ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

¹⁹⁴ United States Embassy – Riga. (2018, 6. novembris). *The Upcoming U.S. Midterm Elections: Why are they Important?* [Facebook pasākuma ieraksts]. Izgūts no <https://www.facebook.com/events/2232534927026696/>;

3.3.5. PD un mediji

Publiskās diplomātijas norises, kas saistītas ar medijiem pēdējo piecu gadu laikā ir būtiski pieaugušas, uz ko norāda ne tikai tas, ka ir palielinājies šo aktivitāšu skaits, bet arī būtiski dažādojušies instrumenti un metodes, kuras Preses un kultūras nodaļa izmanto, lai veicinātu komunikācijas procesus. Jau sākot ar 2014. gadu, būtisks uzsvars tika likts tieši uz dezinformācijas apkarošanu, lielā mērā saistot mediju tēmas ar drošību, kas parādījās kā dažādas praktiskas PD iniciatīvas, kā, piemēram, lekcijas un semināri ar ASV ekspertiem, kuri dalās savā pieredzē par šo tēmu. ICS (2014 – 2016) netika īpaši noteikti mērķi, kas saistīti ar medijiem, tai skaitā dezinformāciju, minot tikai vispārēju drošības stiprināšanu Baltijas reģionā un ap to.¹⁹⁵ Var secināt, ka perioda sākumposmā, dezinformācija un ar medijiem saistītās aktivitātes stratēģiskos plānošanas dokumentos vēl netika uzskatīta par prioritāti, tomēr, apzinoties esošo situāciju, PAS sāka praktiski realizēt vairākas no tām.

Respondents 4 min izmaiņas mediju jomā, norādot uz virziena maiņu 2014.gadā: “Tajā brīdī, pirms 2014. gada, bija vairāk uzsvars uz mediju profesionālo līmeni un varēšanu tehnoloģiju ziņā, piemēram, kā tās pielietot, tik daudz nerunāja par dezinformāciju... Vairāk bija šī te profesionālā līmeņa uzlabošana un tieši uzsvars uz avotu kvalitāti, faktu pārbaudīšanu... Bet protams, pēc 2014.gada, jau tas pavirzījās citā virzienā”.¹⁹⁶ Krievijas agresija Ukrainā atstāja būtisku iespaidu uz dažādām jomām – šajā gadījumā arī medijiem. Lai gan ICS (2014 – 2016) mediji netika īpaši izcelti, tas skaidrojams ar dokumenta sastādīšanu laikā, kad ģeopolitiskā situācija vēl bija citāda. Jau 2014. gadā PAS īstenotās aktivitātes sāka fokusēties uz Krievijas radīto dezinformāciju un kibernetisko drošību, tādējādi arī atbalsts mediju darbības attīstībai lielā mērā tika saistīts ar nepieciešamību apzināties dezinformācijas riskus, kā arī izstrādāt rīkus kā tos novērst. Salīdzinājumā ar periodu pirms 2014. gada, PAS īstenotajā aktivitātēs fokuss tika mainīts no nepieciešamības stiprināt mediju kapacitāti tehnoloģisko jauninājumu ziņā uz nepieciešamību novērst dezinformācijas radītās sekas, kā arī nepieļaut jaunu risku veidošanos. Būtiski, ka 2015. gadā PAS komandai pievienojās Krievvalodīgo mediju speciālists, kura galvenais uzdevums ir saistīts ar krievvalodīgo mediju pārraudzīšanu, izpēti un kontaktu dibināšanu. Tai pat laikā, saglabājās uzsvars uz nepieciešamību atbalstīt objektīvas informācijas nodrošināšanu, kas sākotnēji izpaudās kā informācijas nodošana par kvalitatīvu avotu un resursu izveidi, tad šobrīd uzsvars tiek likts uz nepieciešamību kritiski izvērtēt informāciju, kas tiek saņemta, iegūta, apzinoties dezinformācijas riskus. ICS (2017 - 2019) dokumentā atsevišķi tika iekļauts apakšmērķis, kas noteica nepieciešamību stiprināt Latvijas mediju vidi, attīstīt un atbalstīt neatkarīgu žurnālistiku, kā arī pastiprināti pievērst uzmanību medijiem krievu valodā, atbalstot to

¹⁹⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

¹⁹⁶ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

centienus sniegt objektīvu informāciju.¹⁹⁷ Laika posmā no 2014. gada līdz 2016. gadam mediji ieņēma būtisku lomu Vēstniecības stratēģiskajā plānošanā, uz ko norāda arī praktiski īstenoto PD iniciatīvu un programmu skaita pieaugums un dažādība. Respondents 6 norāda, ka ASV Prezidenta vēlēšanas 2016. gadā ir būtiski ietekmējušas ASV Valsts departamenta nostāju dezinformācija jautājumos: “Ņemot vērā notikumus 2016. gada ASV Prezidenta vēlēšanās, kurās vēl joprojām ir aizdomas par Krievijas iejaukšanos ASV iekšpolitikā, Vašingtona sāka pastiprināti pievērst uzmanību Krievijas radītājam dezinformācijai un sāka to skatīt kā draudu. Arī PD iniciatīvas Latvijā, kas tika saistītas ar šo tēmu, ievērojami pieauga. Vašingtonas atbalsts PD iniciatīvu veidošanai un Vēstniecības darbībai kopumā, kas ir saistīta ar dezinformāciju, kā arī tagad, banku sektora sakārtošanu, ir būtiski augusi”.¹⁹⁸ ICS (2018) uzsver mediju saikni ar dezinformāciju un citu valstu ietekmes instrumentiem, iezīmējot, ka viena no prioritātēm ir mediju profesionalitāte, objektivitāte un neatkarība.¹⁹⁹

Jāatzīmē, ka būtiski mainījies ar medijiem saistīto aktivitāšu skaits, salīdzinot ar laika periodu pirms 2014. gada. Respondents 4 apstiprina: “Medijpratībā noteikti ir pieaudzis aktivitāšu skaits... Arī konkrēti ar vienas bijušās Preses atašejas atbalstu tika iesniegts pieteikums un tika piešķirti 300 tūkstoši, manuprāt, kas tika sadalīti divām programmām, kuras ievieš divas NVO. Viena vairāk vērsta tieši uz to izglītības aspektu un pašu mācību programmu, bet otra arī vērsta uz skolu jauniešiem, bet vairāk tādā plašākā, populārākā veidā tiek stāstīts par medijpratības svarīgumu... Un arī centralizēti no Vašingtonas jau otro reizi tika izsludināts ļoti iespaidīga apjoma finansējums, kuru pēdējo reizi daļēji ieguva Re:Baltica centrs (Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centrs), kas šobrīd realizē arī bez maz vai miljonu projektu”.²⁰⁰ Pēdējo piecu gadu laikā Vēstniecība vairākkārt atbalstījusi iniciatīvas, kas saistītas ar medijpratības aktivitātēm gan skolu jauniešiem, gan žurnālistiem. Tieši tāpat, sākot ar 2014. gadu pieaudzis žurnālistu apmaiņu skaits, kas deva iespēju žurnālistiem doties uz ASV, tur gūstot jaunas zināšanas, kā arī sagatavojot rakstus publicēšanai Latvijas medijos.

Lai gan varētu šķist, ka pēc 2014. gada notikumiem ASV valdības un ASV Prezidenta publicētie izteikumi par Krieviju un Krievijas īstenoto politiku ir būtiski pieauguši salīdzinot ar citiem ASV īstenotajiem ārpolitikas virzieniem, to skaits nav bijis ievērojami lielāks. Respondents 1 skaidro, ka: “Attiecībā uz vēstniecības komunikāciju, mēs esam likuši tikpat lielu uzsvaru uz šobrīd esošo ASV ārpolitiku Irānā un uz šī te līguma (Kodolieroču neizplatīšanas līgums) laušanu, tikpat lielu uzsvaru kā uz sankcijām pret Krieviju saistībā ar Krimas okupāciju... Tā kā tur lielas atšķirības nav, bet viena lieta, kas gan ir – visi šie ar

¹⁹⁷ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019.

¹⁹⁸ Intervija ar Respondentu 6 (2019. gada 3.maijā);

¹⁹⁹ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018;

²⁰⁰ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

Krieviju saistītie notikumi vairāk rezonē Latvijas sabiedrībā nekā citi”.²⁰¹ Var secināt, ka Latvijā rezonansi izraisa tie publiskie izteikumi, kas kaut kādā mērā ir vairāk saistīti ar Latvijas ģeopolitisko novietojumu, tādējādi publikācijas, kas saistītas ar Krieviju vai ASV nosodošo attieksmi pret Krieviju, iegūst daudz lielāku atbalstu un aktivitāti sociālajos tīklos kā citi notikumi pasaulē. Tai pat laikā publikāciju par ASV uz Krieviju vērsto politiku skaitliskā ziņā nav vairāk kā citu ASV ārpolitikas notikumu publikāciju.

Respondenti norāda, ka veiksmīgu PD iniciatīvu un programmu pamatā ir vērtību un interešu līdzība ar Latvijā notiekošo, kā arī ar Latvijas sabiedrības kopējo nostāju kādos jautājumos. Respondents 1 pauž viedokli, ka: “Ja mēs runājam par tiem gadījumiem, kad ASV valdības mērķi sakrīt ar diezgan lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju domām, tā kā šobrīd, mēs teiksim, par vienu labu piemēru varētu nosaukt medijpratību un kritisko domāšanu, tad arī tās programmas izstrādē un atrast vietējos partnerus, kas viņas īsteno ir daudz vienkāršāk nekā, ja tās ir tēmas, kas Latvijas sabiedrību īpaši neuztrauc vai neinteresē, bet arī nāk kā ASV valdības politika “no augšas”. Tad arī, protams, šī atsauksšanās un programmu efekts nav tik jūtams kā tad, ja šīs abas prioritātes sakrīt. Un tad, protams, vēl ir svarīgi, ka Latvijas valdības institūcijas tajos gadījumos, kad tās ir mūsu partneri, vai viņiem ir vēlšanās un interese šīs tēmas cilāt. Kā mēs redzam ar Stambulas konvenciju – šī te intereses sakrīta, tajā pašā laikā, no otras puses, vēl joprojām ir neiespējami nonākt pie kāda pozitīva lēmuma.”²⁰² Tādējādi var secināt, ka medijpratība ir viena no tēmām, kas Latvijas sabiedrībai kopumā ir būtiska, tādēļ zināmā mērā Vēstniecība var tās veiksmīgi īstenot. Tas arī norāda, ka tēmas, kas izraisa divējādas sajūtas Latvijas sabiedrībā kā, piemēram, Stambulas konvencija, negūst īpašu atsaucību.

Lai gan respondenti vairākkārt uzsvēruši, ka liela daļa programmu un iniciatīvu ir aizgūtas un īstenotas vairāku gadu garumā, īpaša nozīme tiek piešķirta instrumentiem, kas tiek izmantoti, lai sasniegtu auditoriju. Līdz ar sociālo tīklu popularitāti un Latvijas attīstību kopumā, ASV PD pielāgojas mainīgajai videi un izmanto attiecīgos instrumentus. Respondents 2 pauž, ka: “Instrumenti kā to dara mainās līdzī laika un arī sabiedrības vajadzīgām, sabiedrības attīstībai... Ar tām metodēm, kas darbojās 50 gadus atpakaļ, šobrīd vairs nebūtu interesanti, jo ir cita sabiedrība, cita uztvere... Katrai nodaļai ir savas funkcijas”.²⁰³ Līdz ar globālām izmaiņām komunikācijas un saziņas procesos, arī Vēstniecība pievērš pastiprinātu uzmanību sociālo tīklu attīstībai un izmanto tos, lai popularizētu un informētu par PD iniciatīvām un programmām. Pēdējo piecu gadu Vēstniecības sociālo tīklu aktivitāte ir tikai augusi, uz ko norāda ne tikai publicētās informācijas apjoms, bet arī citu informācijas kanālu, piemēram, avīžu publikāciju aizstāšana ar informācijas ievietošanu

²⁰¹ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

²⁰² Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

²⁰³ Intervija ar Respondentu 2 (2019.gada 22.martā);

sociālajos tīklos. Tas ļauj secināt, ka šīs izmaiņas veicinājušas tieši globālas pasaules tendences kā, piemēram, sociālo tīklu popularitāte un interneta pieejamība pasaulē.

Vairākkārt respondenti pauda uzskatu par vēstniecības nepieciešamību reaģēt un atbildēt Latvijā sastopamām vai publiskajā telpā atrodamām dezinformācijas ziņām. Tomēr lielākoties atbilde dezinformācijai seko kā ASV Prezidenta, Prezidenta administrācijas vai ASV Valsts departamenta pausto viedokļu publicēšana par konkrēto jautājumu vai jomu, nevis tieša atbilde sniegtajai ziņai. Lai gan īpaši cieši tiek uzraudzīta Latvijas mediju telpa, tur paustie viedokļi un ziņas, vēstniecības informācijas publicēšana un oficiāla viedokļa paušana tiek veidota stratēģiski. Respondents 3 skaidro: “Lielākoties, ASV augsta ranga amatpersonu specifiski viedokļi un komentāri par Latvijā notiekošajiem procesiem tiek publicēti reti, kas tiek pamatots ar stratēģisku nepieciešamību paust viedokli tikai pašos nozīmīgākajos brīžos, tādā veidā saglabājot iespaidu par pārdomātu viedokļa paušanu un ekskluzivitāti, kas rosina cilvēkus ieklausīties”.²⁰⁴ Turklāt to būtiski ietekmē personīgais faktors jeb paša vēstnieka vai vēstnieka vietnieka vēlme izteikt viedokli medijiem, gatavot viedokļa rakstus un tamlīdzīgi. Pirms 2015.gada intervijas un viedokļu raksti parādījās biežāk, tomēr pēdējo gadu laikā to skaits ir sarucis. Iemesls tiešā veidā saistīts ar ASV vēstnieka personību un vēlmi izteikt viedokli par konkrēto jautājumu, kā arī izpratni par nepieciešamību veidot komunikāciju ar medijiem.

3.3.6. PD un drošība

Drošības akcents ASV Vēstniecības PD aktivitātēs ir atainojies dažādos veidos un vienmēr ir bijis aktuāls lielā mērā to saistot tieši ar ASV un Latvijas dalību NATO. ICS (2014 – 2016) drošība tika akcentēta, kā Latvijas iesaiste drošības nodrošināšanā Baltijas reģionā, Latvijas militāro vienību spēja integrēties NATO struktūrās, kā arī Latvijas atbalsts Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstīm.²⁰⁵ Respondents 5 norāda, ka: “Jā, tas iegāja faktiski mūsu ICS. Tas (drošības aspekts) tur vienmēr ir bijis, bet tas tika šausmīgi akcentēts tieši tagad. Godīgi sakot, jā, arī tas, ka ja es prasū konkrētus resursus vai budžetu šīm aktivitātēm, es dabūju. Pašā sākumā (pirms 2014.gada) nebija īpaši viegli pārliecināt par ķēžu zāģiem un to saorganizēt, bet tagad, līdz ko tiek ielikts pieprasījums sistēmā, kas ar to saistīts – drošības bīksēm, mācības un visu ko citu – tam tiek iedots budžets”.²⁰⁶ Īpaša nozīme drošības akcentam tika piešķirta 2014. gadā pēc Krievijas agresijas, kas izpaudās kā Ukrainas aneksija, kā rezultātā, Vēstniecība vēl vairāk sāka akcentēt drošību un tās nepieciešamību. Aktivitāšu skaits un apmēri ir palielinājušies, par ko liecina militāro apmācību skaita pieaugums, militāro

²⁰⁴ Intervija ar Respondentu 3 (2019.gada 25.martā);

²⁰⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

²⁰⁶ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

delegāciju skaita pieaugums, Latvijai un pārējām Baltijas valstīm kļūstot par vienu no nozīmīgākajiem punktiem ASV diplomātijas īstenošanai Eiropā.²⁰⁷ Respondents 1 pauž, ka: “Neapšaubāmi tā ir, ka ģeopolitiskie notikumi atstāj tiešu iespaidu uz vēstniecības darbu. Šinī gadījumā, iepriekš pieminētajā Krimas okupācijā, agrāk konflikts Gruzijā, Čečenijā... Tas arī atstāja iespaidu kā Vēstniecība komunicēja ar Latvijas sabiedrību”.²⁰⁸ Jau ICS (2017 – 2019) drošība tika akcentēta kā nepieciešamība novērst iespējamus kiberdraudus, Krievijas radīto dezinformāciju, kā arī stiprināt Latvijas pozīcijas NATO struktūrās.²⁰⁹ Būtiski, ka pirmo reizi Krievija tika konkrēti minēta kā potenciālais draudu radītājs. Izmaiņas ICS norāda uz ģeopolitiskās situācijas izmaiņām, kas attiecīgi radījušas izmaiņas gan stratēģiskās plānošanas dokumentos, gan arī praktiski veidotās PD iniciatīvās un programmās. Būtiski, ka ICS (2018) drošības akcents parādās divos dažādos prioritārajos mērķos, kuros viens no tiem ir saistīts ar Krievijas un citu valstu ietekmes veicināšanu, bet otrs – ar NATO attīstību un Latvijas integrāciju tajā.²¹⁰ Var secināt, ka drošības akcents arī stratēģiskajos plānošanas dokumentos parādās biežāk, kas nozīmē, ka drošības akcents Vēstniecības darbībās un aktivitātēs palielinās.

Jau 2014. gadā, līdz ar Ukrainas krīzi, Vēstniecība sāka izvērst PD iniciatīvas un programmas, kurās uzsvars tiek likts uz drošības jautājumiem, kas lielā mērā ir saistīts arī ar ASV militārā personāla atrašanos Latvijas teritorijā. Respondents 5 skaidro, ka: “Protams, pēdējo 5 gadu laikā, pēc Ukrainas krīzes ir papildus amerikāņi šeit, vēstniecībā, kas parastā NATO pieauguma laikā nebūtu noticis... Ne tur būtu runa par kādām bāzēm Latgalē, ne raķešu sistēmām Polijā, ja nebūtu notikusi Ukrainas krīze... Ukrainas krīze lika Amerikai un NATO, un Amerika ļoti pareizi reaģēja Obamas laikā, un atsūtīja papildus ātrās reaģēšanas karaspēku ar 120 karavīriem uz Latviju un apmēram tādā pašā skaitā uz pārējām Baltijas valstīm... Principā, 2 – 3 nedēļas pēc Ukrainas referendumā”.²¹¹

Papildus militārās drošības funkcijai, ASV militārais personāls tika izmantots kā PD instruments, kas piedalās Vēstniecības PD iniciatīvās un programmās. PAS arī aktualizēja programmas, kurās tiek skatīti jautājumi par NATO, ASV un Latvijas drošību kopumā, dezinformācijas radītajiem riskiem un citiem tematiem. Respondents 4 skaidro, ka: “No PD viedokļa, bet arī izteikti mainījās uzstādījums, kad sabiedroto karaspēks tika vairāk dislocēts Latvijā, tad gan amerikāņu, gan citu sabiedroto valstu militārajām personām bija vairāk tā vēlme tikties ar cilvēkiem, vairāk parādīt to cilvēcisko seju, parādīt kādi ir karavīri, ko viņi

²⁰⁷ Thompson, Matt. Latvia (2016). Transformed independence, wary of neighbor to the east. [Mājaslapa “U.S. Department of State”]. Izgūts no State.gov/statemag;

²⁰⁸ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

²⁰⁹ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019.

²¹⁰ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018;

²¹¹ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

šeit dara... Tāpēc tika izveidota pilnīgi jauna programma, kurā gan ar praktisku palīdzību, ņemot palīgā cirvjus un zāģus, gan arī ejot uz skolām un vienkārši runājot par to, kas ir NATO... Tas ir radies tiešām nesen, tieši pēc tā 2014. gada, saistībā ar to, ka sabiedroto karavīri atradās Latvijā, tieši fiziski”.²¹² ASV militārais personāls kopā ar PAS savā veidā kļuva par PD īstenotājiem. Aizvien regulārāk tika organizētas lekcijas, praktiskie darbi, kuros tika iesaistītas ASV militārās personas un aicināti arī citu sabiedroto karaspēku karavīri. Respondents 5 min: “Mūsu nodaļai tas nozīmēja papildus darba rokas, mūsu jau iestrādāto programmu, kas notika divas reizes iepriekš, tā saucamo - *Chainsaw diplomacy* (tulk. motorzāģu diplomātija) - bijām kaut ko darījuši... Jā, mēs to jau sākām pirms krīzes”.²¹³ Motorzāģu diplomātija ir Vēstniecības programma, kurā PAS kopā ar ASV militārajām personām dodas talkot kādā sabiedriskā vietā, piemēram, bērnu namā, dabas takās un citās, palīdzot sakopt vai atjaunot konkrēto teritoriju. Lai gan arī pirms 2014. gada tika īstenotas PD iniciatīvas un programmas saistībā ar drošības jautājumiem kā, piemēram, Motorzāģu diplomātija, tas būtiski mainījās pēc 2014. gada – skaita ziņā aktivitātes auga, jo bija vairāk ASV militāro personu, kas varēja iesaistīties un dot savu pienesumu šo PD iniciatīvu realizēšanā.

Aktualizējās tās PD iniciatīvas un programmas, kas skaidro esošo situāciju un drošības jautājumus. Viena no Vēstniecības īstenotajām aktivitātēm, kas ir aktuāla šobrīd, ir lekciju cikls skolēniem un jauniešiem “*Brothers in Arms*”. Tā galvenais mērķis ir informēt skolēnus un studentus par NATO nozīmi, kā arī ASV un Latvijas iesaisti drošības un militārajās jomās. Pasākumu cikla vadīšanā iesaistās vairākas personas, kurā viens no tiem ir PAS pārstāvis, kuram pievienojas militārās personas - ASV armijas karavīrs vai virsnieks un Kanādas armijas karavīrs vai virsnieks. Lekcijas laikā skolēni tiek iepazīstināti ar NATO struktūru, funkcijām un mērķiem, kā arī tiek informēti par ASV un Latvijas iesaisti šajā organizācijā un nepieciešamību būt par daļu no šīs organizācijas. Respondents 5 skaidro, ka: “Mēs skaidrojam, kas ir NATO, kāpēc mēs esam NATO, kāpēc Latvija grib būt NATO un vai tas nav labi, ka mēs esam NATO... Parādot tos ārējos draudus, kas ir vēsturiski Latvijai vienmēr bijuši”.²¹⁴

Lai gan pasākuma galvenais mērķis ir informēt skolēnus un sniegt zināšanas par NATO un vispārējiem drošības jautājumiem pasaulē, tas lielākoties darbojas kā instruments, lai mainītu konkrētu sabiedrības grupu viedokli par NATO, ASV un Latvijas lomu drošības jautājumos. Tā būtiski izceļ ASV atbalstu Latvijas drošībai un aizsardzībai, iezīmējot ciešu saikni starp abām valstīm militārajā un aizsardzības jomā. Svarīgi akcentēt, ka lai gan šī aktivitāte ir pieejama jebkurai skolai un klasei, sākot no vispārīgglītojošo skolu 5.klasēm, tā

²¹² Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

²¹³ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

²¹⁴ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

lielākoties tiek organizēta skolās, kurās novērojama izteikta divvalodība un ir liels krievu valodā runājošo skolēnu skaits. ASV vēstniecības pārstāvis meklē un piedāvā šīs informatīvās lekcijas skolās un konkrētos reģionus, kuros ir liels krievvalodīgo iedzīvotāju pārsvars, tādējādi izvirzot šo skolu vai reģionu par prioritāti, piedāvājot to noorganizēt. Pasākuma galvenais mērķis ir uzsvērt, ka akcents tiek likts patiesas informācijas nodrošināšanai par NATO, kā arī ASV un Latvijas drošības un aizsardzības jautājumiem kopumā. Krievvalodīgo kopienu izvirzīšana par mērķauditoriju liek secināt, ka krievvalodīgo kopiena tiek skatīta kā nepietiekami informēta vai negatīvi noskaņota par NATO un drošības jautājumiem, līdz ar to ASV vēstniecība vēlas pildīt izglītojošu funkciju un to skata kā būtisku pasākumu, lai esošo situāciju mainītu. Būtiski, ka visvairāk lekciju notikušas tieši Latgales reģionā un Rīgā, izceļot tās pilsētas un pilsētu reģionus, kuros ir liels krievvalodīgu īpatsvars un ir pieejamas krievvalodīgo skolas. Tieši tāpat šī aktivitāte tiek pozicionēta kā instruments, lai informētu par dezinformāciju un nodrošinātu pieejamu, objektīvu informāciju par NATO un ASV kopumā.

Aktivitāšu skaita pieaugums un drošības tēmas aktualizēšana tiek saistīta ar nepieciešamību parādīt NATO cilvēcisko seju, uz ko norāda dažādi ASV publiskās diplomātijas instrumenti, ko vēstniecība izmanto. Respondents 2 pauž viedokli, ka: “NATO pastāv, tas jau tāpat kā latviešiem jāskaidro saviem iedzīvotājiem kas ir NATO. Tas nav tas, kas tev uzbrūk, bet tas, kas tevi aizsargā... Domāju, ka vienmēr tas ir, jebkura valsts, ieskaitot Ameriku, sevi pozicionē... Pozicionē savus bruņotos spēkus kā tos, kas tevi aizstāvēs, nevis tos, kas uzbruks... Jeb aizstāvēs tās vērtības, kura viņai tic un kas ir ierakstītas viņu konstitūcijā”.²¹⁵ Uzsvars galvenokārt tiek likts uz informācijas nodošanu un skaidrošanu, cenšoties mainīt esošo sabiedrības grupu viedokli par NATO un dislocētajiem ASV karavīriem Latvijā. Būtisks aspekts drošības tēmas popularizēšanā ir tieši personiskais kontakts ar ASV militārās jomas pārstāvjiem, akcentējot to cilvēcisko pusi un nodrošinot, ka tiek nostiprināts tēls par draudzīgu sabiedroto, kas gatavs aizstāvēt un atbalstīt Latviju un tās sabiedrību. Kā vienu no tiem var atkārtoti pieminēt lekciju ciklu “*Brothers in Arms*”, kurā skolēni personīgi iepazīstas un komunicē ar trīs NATO dalībvalstu – ASV, Kanādas un Latvijas - militārajām personām. Kā otro akcentē tieši humanitārās palīdzības projektus, kuros ASV militārās personas attīstīta dažādus infrastruktūras projektus Latvijā, norādot ne tikai uz militāro klātbūtni, bet arī fizisku atbalstu Latvijas attīstībai, parādot ASV ieinteresētību palīdzēt Latvijas sabiedrībai, piemēram, Jelgavas ugunsdzēsēju depo rekonstrukcija 2018.gada sākumā.²¹⁶ Respondents 5 pauž viedokli, ka: “Jā, doma ir viņus (ASV militāro

²¹⁵ Intervija ar Respondentu 2 (2019.gada 22.martā);

²¹⁶ Gaidamoviča, Ritma (2018, 31.janvāris). *Atklāts renovētais Jelgavas ugunsdzēsēju depo*. [Mājaslapa “Jelgavas Vēstnesis”]. Izgūts no <https://www.jelgavasvestnesis.lv/pilseta/atklats-renovetais-jelgavas-ugunsdzeseju-depo>;

personālu) vairāk izmantot un atstāt labu iespaidu, redzēt viņus darot un lai cilvēki redz, ka viņi ir formas tērpos un ka tie nav latvieši, ka viņi ir atnākuši kaut ko darīt”.²¹⁷ Būtiski, ka tieši praktiska ASV militāro personu darbība un klātesamība sabiedrībā tiek uzskatīts par vienu no veidiem kā mainīt sabiedrības viedokli un parādīt ASV karavīru labos nodomus. Turpinot Respondents 5 vēl atzīmē, ka: “Mums šajā situācijā nepārtraukti ir tas *win win win* (tulk. uzvara, uzvara, uzvara), jo tas ir ļoti labi mūsu mērķu pildīšanai, parādot, ka amerikāņu karavīri dara labu, grib darīt labu brīvprātīgi, bet ASV karavīriem ir iespēja tikt uz tādām vietām, kur viņi savādāk netiktu, jo Vecrīga ir Vecrīga un tas parasti ir viss, ko viņiem sanāk redzēt”.²¹⁸ Tādējādi PD iniciatīvas un programmas kļūst par zināmu programmu arī pašiem ASV karavīriem, dodot iespēju ne tikai iepazīt Latviju, bet arī veikt citus pienākumus ārpus ikdienas darba aktivitātēm.

Drošība kā kolektīvā atbildība pēdējo divu gadu laikā ir kļuvusi par aktuālu tematu, tādējādi nedaudz mainot saturu aktivitātēs, kas saistītas ar drošības jautājumiem. Respondents 4 atzīmēja, ka: “Cik man ir nācies saskarties ar šo, lai gan ar to daudz nestrādāju, ir mēģinājums cilvēkiem stāstīt un skaidrot cik katram cilvēkam Latvijā nozīmīgs ir šis drošības jautājums un dalība tieši tādā kolektīvā organizācijā. Tai pat laikā vairāk runā arī par to Latvijas atbildību – vairāk ieguldīt savu naudu, skaidrot, kāpēc ir svarīgi, ka ir šis kolektīvais līgums un katram jāpilda arī savas saistības... Manuprāt, Latvija to ir uzņēmusi tā normāli un nav apvainojusies... Tas ir bijis aktuāli tieši pēdējos gados un liekas, ka tas ir lielā mērā saistīts ar Trampa administrāciju”.²¹⁹ Drošības akcenta maiņu ir ietekmējusi arī prezidenta Donalda Trampa īstenotā ārpolitika un nostāja saistībā par NATO un valstu dalību tajā. Ņemot vērā, ka arī Latvija ir NATO dalībvalsts, šī Prezidenta administrācijas paustā nostāja atainojas arī PAS veidotajās PD aktivitātēs, kurās tiek akcentēta drošības tēma. Tai pat laikā centieni skaidrot NATO nozīmi un Latvijas ieguldījumu organizācijā, pastiprināja faktu, ka Latvijas publiskajā telpā izskanēja viedokļi, kas ar bažām skatījās uz NATO turpmāko pastāvēšanu un ASV militāro atbalstu Latvijai un citām NATO dalībvalstīm. Respondents 4 pauda domu, ka: “tas, ko es visvairāk atceros ir šaubas par ASV dalību transatlantiskajās struktūrās un vienīgais, ko Eiropas valstis gribēja dzirdēt ir tas, ka tas atbalsts turpināsies, līdzīgi kā tas ir bijis pirms tam un ASV neizstāsies no NATO”.²²⁰ Vēstniecība turpina izmantot jau iepriekš izmantotās metodes, kā, piemēram, lekciju ciklu “*Brothers in Arms*” un aktīvu ziņu paušanu Vēstniecības sociālo tīklu lapās un mājaslapā, atainojot ASV iesaisti NATO un militāro vienību darbību Latvijā. Tādējādi tiek stiprināts ASV tēls NATO ietvaros, kā arī NATO tēls kopumā. Ja sākotnēji pastiprināta drošības akcenta izmantošana tika saistīta

²¹⁷ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

²¹⁸ Intervija ar Respondentu 5 (2019.gada 28.martā);

²¹⁹ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

²²⁰ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

ar nepieciešamību reaģēt uz ģeopolitiskajiem notikumiem reģionā, īpaši Krievijas agresiju Ukrainā, tad šobrīd to papildina nepieciešamība atspēkot un pamatot Prezidenta Donalda Trampa iesākto ārpolitikas kursu, tādējādi stiprinot ASV tēlu NATO ietvaros, kā arī akcentēt NATO nozīmi kopumā.

3.4. ASV PD mērķauditorija.

Vairāki respondenti atklāja, ka PD iniciatīvu un programmu būtiskākā mērķauditorija ir tieši jaunākā paaudze – bērni un jaunieši. Respondents 3 akcentē, ka: “Par PD nozīmīgāko auditoriju varētu minēt tieši bērnus un jauniešus, jo tieši jaunākās paaudzes ir tās, kuras vēl veido viedokli par pasaulē notiekošo – veido savus uzskatus, nostāju. Ja mums ir iespēja viņiem palīdzēt to veidot objektīvu, kā arī skaidrot ASV nostāju dažādos jautājumos, tas mums dod iespēju veicināt ASV draudzīgus Latvijas pilsoņus.”²²¹ Papildus iepriekš minētajām izmaiņām, kas notikušas katrā no PD tēmu kategorijām, ir vērojamas izmaiņas, kas lielākā vai mazākā mērā skar visa minētās kategorijas. Līdz ar ģeopolitiskajiem notikumiem 2014. gad, ievērojami mainījās mērķauditorijas fokuss, kuru Vēstniecība uzrunāja un iesaistīja aktivitātēs. Lai gan krievvalodīgo auditorija vienmēr bijusi aktuāla Latvijas kontekstā, fokuss uz to pastiprinājās tieši 2014. gadā. ICS (2014 – 2016) tika izvirzīts apakšmērķis veicināt sociālo kohēziju starp latviski un krieviski runājošām kopienām, kas pirmo reizi stratēģiski noteica nepieciešamību pievērsties krievvalodīgo auditorijai.²²² Respondents 4 pauž, ka: “Protams, Krimas okupācija 2014. gadā pilnībā izmainīja to akcentu... Iepriekš arī bija liels akcents uz krieviski runājošām auditorijām, kas, iespējams, nesaņē tik plašu informāciju, drīzāk diezgan vienpusīgi to saņēma no Krievijas medijiem... Bija dažādi mēģinājumi atbalstīt arī Latvijā veidotus medijus krievu valodā, bet tad arī attiecīgi kultūras programmas tika plānotas attiecīgi auditorijās un vietās, kur ir vairāk krieviski runājošu kopienu... Respektīvi, sanāk vairāk Latgalē, bet arī Liepājā... Daugavpils, Rēzekne, visa pierobeža... Vienu brīdi bija ļoti laba sadarbība, kad Politiskā un ekonomiskā nodaļa brauca uz mazām pilsētām un tikās ar vietējiem mēriem, pašvaldībām, pēc tam varēja mums arī ieteikt, kur vest nākamo mūzikas grupu, izstādi vai filmu rādīt... Pirms tam bija tie krievvalodīgie, bet ne tik izteikti... Tad vairāk tas uzstādījums bija uz “*under-served communities*” jeb tādām sabiedrības daļām, kuras ir nabadzīgas, kurām nav pieejas dažādām aktivitātēm, tur vairāk darbojās tas ekonomiskais aspekts, iespējams... Un tad arī Latgale bija, viņa tā kā sakrīt vienā un otrā jomā, jo tur bezdarbs arī vienmēr ir bijis visaugstākais un mums bija vairāk tas, ka mēs skatījāmies, ka, piemēram, vidēji Latvijā ir 8%, bet Latgalē vienmēr ir padesmit, gandrīz

²²¹ Intervija ar Respondentu 3 (2019.gada 25.marts);

²²² Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

divdesmit... Tieši tāpēc tās izglītības programmas un kultūras visu laiku ir mēģināts vest”.²²³ Pirms 2014. gada mērķauditorija tika izvēlēta pēc ekonomiski – sociālā līmeņa, organizējot PD iniciatīvas un programmas vietās, kur sabiedrībai ir grūti vai nav pieejamas iespējas, pilsētas un apdzīvotas vietas, kuras ir tālāk no rajonu centriem un tamlīdzīgi. Pēc 2014.gada par galveno mērķauditoriju tiek uzskatītas krievvalodīgo kopienas, kā arī pilsētas un apdzīvotas vietas, kas cieš no Krievijas dezinformācijas. Respondents 1 skaidro, ka: “Jūtāmā atšķirība pēdējo 5 gadu laikā ir pastiprināts fokuss uz krievvalodīgo auditoriju, jo līdz ar to mums parādījās arī jauna pozīcija 4 gadus atpakaļ, kas darbojas tieši ar medijiem un informāciju krievu valodā... Kas strādā ar krievu auditoriju, kas klausās, ko saka krievu auditorija”.²²⁴ Jaunā pozīcija PAS komandā ne tikai cieši strādā ar krievvalodīgo mediju vidi, bet arī seko līdzi jaunumiem, kas saistīti ar krievvalodīgo kopienām, kas attiecīgi tiek izmantotas, lai plānotu un īstenotu PD iniciatīvas un programmas. Būtiskāko iesaisti tas, protams, atstāj uz PD iniciatīvām un programmām, kas saistītas ar kultūru, drošību un medijiem, tomēr var tikt attiecināmas arī uz citām kategorijām. Būtiski, ka ICS (2017 – 2019) vairs netika īpaši izcelta nepieciešamība iesaistīt krievvalodīgo kopienu vai nodrošināt kopienu kohēziju. Turklāt stratēģiskais dokuments liek uzsvērt drošību, kas paredz mazināt dezinformācijas draudus un sekas, iesaistot krievvalodīgo auditoriju Vēstniecības rīkotajās aktivitātēs.²²⁵ Turpretī viens no ICS (2018) apakšmērķiem paredz Latvijas sabiedrības atvērtību, kas veicina latviski un krieviski runājošo kopienu integrāciju un savstarpējo toleranci.²²⁶ Var secināt, ka krievvalodīgo auditorija ir saglabājusi savu pozīciju kā būtiskākā mērķauditorija Latvijas teritorijā.

²²³ Intervija ar Respondentu 4 (2019.gada 25.martā);

²²⁴ Intervija ar Respondentu 1 (2019.gada 21.martā);

²²⁵ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

²²⁶ Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018.

SECINĀJUMI

Maģistra darbā tika pētītas izmaiņas ASV Publiskajā diplomātija Latvijā laika posmā no 2014. gada līdz mūsdienām. Darba autore apskatīja galvenās publiskās diplomātijas teorētiku nostādnes, ka arī apskatīja ASV ārpolitikas un ASV publiskās diplomātijas attīstību. Maģistra darba mērķi ir: izpētīt, kādas izmaiņas publiskās diplomātijas iniciatīvu un programmu saturā vērojamas laika posmā no 2014.gada līdz mūsdienām; izpētīt, kā izmaiņas ASV diplomātu un vēstniecības darbinieku sastāvā mijiedarbojas ar izmaiņām ASV Publiskās diplomātijas satura veidošanā Latvijā. Darbā tika izvirzītas divas hipotēzes, kuras tika pārbaudītas empīriskā ceļā, pētot ASV Publisko diplomātiju Latvijā un tās izmaiņas. Tāpat tika veikta stratēģisko dokumentu un padziļināto interviju analīze, uz kuriem balstoties tika izdarīti secinājumi.

Havjērs Noja (*Javier Noya*) un Pauls Šarps (*Paul Sharp*) savos argumentos vairākkārt uzsver publisko diplomātiju kā uz konkrētu mērķi vai rezultātu virzītu procesu, akcentējot, ka katra no publiskās diplomātijas izpausmēm sevī ietver zināmu stratēģiju, kas virzīta ar nodomu. Maģistra darbā apskatītā ASV Publiskā diplomātija Latvijā atainoja praktisku ainu, kurā PD tiek veidota un realizēta balstoties uz konkrētu mērķu kopumu. ASV valdības mērķu kopums jeb integrētā valsts stratēģija tiešā mērā atbilst un ir saistīta ar praktiski īstenotām PD iniciatīvām un programmām, ko pierāda pēdējo piecu gadu laikā īstenoto aktivitāšu atbilstība noteiktajiem mērķiem konkrētajā periodā. PD īstenotāji veido PD iniciatīvas un programmas, balstoties uz konkrētā perioda ICS, kas sevī ietver nozīmīgākos Vēstniecības un PD mērķus. Var secināt, ka Vēstniecības mērķi un darbības stratēģija sakrīt ar praktiski realizētām PD iniciatīvām un programmām. Tomēr ir būtiski uzsvērt, ka ICS nozīme PD jomā ir nesens fenomēns, uz ko norāda tas, ka PD aktualitāte ICS ietvaros ir radusies pakāpeniski un tā nozīme ir pieaugusi pēdējo 10 gadu periodā. Aktualitāti un nozīmīgumu pamato gan ICS mērķu sinhronizācija un pielāgošana PD jomai, gan finansējuma pieaugums PD iniciatīvām. Tas ļauj secināt, ka ASV Publiskā diplomātija kļūst stratēģiskāka, tā tiek attiecīgi plānota un tiek akcentēta kā nozīmīgs ārpolitikas veidošanas instruments. Tas savukārt ļauj secināt, ka ASV Prezidents un ASV Valsts departaments apzinās Publiskās diplomātijas nozīmi ārpolitikas veidošanā. PD nozīmes pieaugums vienā no pasaules lielākajām valstīm ļauj secināt, ka PD kopumā kļūst par neatņemamu valsts ārpolitikas instrumentu, kura nozīmību pierāda PD integrācija ārpolitikas virziena veidošanā. No tā izriet, ka PD kā ārpolitikas virziens kļūst pārdomātāks un stratēģiskāks, tādējādi palīdzot sasniegt mērķus, izvērtēt rezultātus un ietekmi.

ASV ārpolitikā drošība ir viena no prioritātēm, uz ko norāda ne tikai definētie ārpolitikas mērķi, bet arī definētie PD virzieni un mērķi. Drošības akcents Vēstniecības

mērķos, kā arī PD iniciatīvās un programmās, katrā no stratēģiskajiem dokumentiem tiek pastiprināti akcentēti no jauna, uz ko norāda ne tikai plašāki apakšmērķu raksturojumi, bet arī prioritāro mērķu skaita pieaugums – no viena, kas ir redzams ICS (2014 – 2016) līdz diviem, kas ir redzams ICS (2018). Stratēģiskajos dokumentos drošības akcenta izpausmes ir mainījušās, kur ICS (2014 – 2016) iezīmēja nepieciešamību veicināt Latvijas un NATO karaspēka savietojamību un kompetenci, tad jaunākajā stratēģiskajā dokumentā papildus ir akcentēta gan citu valstu ietekme, gan potenciālie kiberuzbrukumi un citas drošības, aizsardzības formas. Tas ļauj secināt, ka drošības akcents pēdējo piecu gadu laikā ir palielinājies. Svarīgi atzīmēt, ka Vēstniecības īstenotās PD iniciatīvas un programmas, kas saistītas ar drošību, ir būtiski palielinājušās un, salīdzinot ar perioda sākumposmu, tām ir palielinājies finansiāls atbalsts no ASV Valsts departamenta puses, ko lielā mērā ir ietekmējis militārā personāla skaita pieaugums, militāro apmācību skaita pieaugums, kā arī ģeopolitiskie notikumi reģionā. Būtiski, ka 2014.gads tiek skatīts kā pagrieziena punkts, kas ietekmējis PD iniciatīvu un programmu skaitu un dažādību, kas tiešā veidā ir saistītas ar drošību, piemēram, PD iniciatīvām “Motorzāģu diplomātija”, “*Brothers in Arms*”.

Filips Fiske De Gouveja (*Philip Fiske De Gouveia*) argumentēja, ka laba publiskā diplomātija tiek veikta preventīvi, uzsverot, ka tā nav attiecināma tikai uz konfliktu pārvaldīšanu, bet drīzāk ieņem būtisku lomu ģeopolitisko notikumu apzināšanā.²²⁷ Skatot ASV Publisko diplomātiju Latvijā, bija iespēja apliecināt šī argumenta patiesumu. Analizējot respondentu atbildes un Vēstniecības stratēģiskos dokumentus var secināt, ka ģeopolitiskie notikumi 2014. gadā un pēc tam, kā arī pastiprinātā Krievijas agresivitāte pēdējo piecu gadu laikā ir ietekmējusi ASV Vēstniecības ICS. Būtiskākā atšķirība ir redzama tieši Krievijas un citu valstu ietekmes apzināšanā, kas tiek norādīta jaunākajos stratēģiskajos dokumentos – ICS (2017 – 2019) un ICS (2018). Pirmo reizi ICS (2018) Krievija tika minēta kā drauds, kas attiecīgi arī skaidri iezīmē ģeopolitisko notikumu atskaņas stratēģiskajos plānošanas dokumentos. Papildus tam, pēdējo piecu gadu laikā klāt ir nākušas trīs jaunas Vēstniecības darbinieku pozīcijas, kuras lielā mērā ir radītas pateicoties ģeopolitiskajiem notikumiem reģionā. Divas no tām ir cieši saistītas ar medijiem, īpaši krievvalodīgajiem medijiem un kopējās Latvijas mediju vides pārraudzību, bet trešā pozīcija ir pārcelta no ASV Vēstniecības Maskavā, kas noticis ASV un Krievijas diplomātisko attiecību sarežģītības dēļ. Tas lielā mērā sasaucas ar drošības aspektu, kas paredz mediju telpas pārraudzību, dezinformācijas novēršanu. Ņemot vērā drošības akcenta palielināšanos ASV PD iniciatīvās Latvijā, kā arī izmaiņas stratēģiskajos dokumentos un Vēstniecības darbinieku sastāvā, var secināt, ka

²²⁷ De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy. p. 5;

hipotēze “*Ģeopolitiskie notikumi Eiropas reģionā ir palielinājuši drošības akcentu ASV PD iniciatīvās Latvijā*” ir apstiprinājusies.

Hipotēzes apstiprinājumu papildina novērojums, ka PD iniciatīvu un programmu izmaiņa, kas saistīta ar visām iepriekš minētajām kategorijām ir mērķauditorija. Krievvalodīgo auditorija kā mērķauditorija pakāpeniski tika pieņemta jau no 2014.gada, uz ko norāda respondentu sniegtās atbildes un PD iniciatīvu īstenošana vietā, kur krievvalodīgo kopiena ir ievērojama skaitā ziņā. Krievvalodīgo kopienas nozīme ir augusi arī stratēģiskajos plānošanas dokumentos, kur ICS (2014 – 2016) tika minēta nepieciešamība latviski un krieviski runājošās kopienas integrēt savā starpā, tad ICS (2018) atsevišķi izšķir nepieciešamību veicināt savstarpējo toleranci un sadarbību, nepieļaujot Krievijas ietekmes izplatīšanos. Ja pirms 2014. gada uzsvars tika pārcelts uz sociāli un ekonomiski vājākajiem reģioniem, tad sākot ar 2014. gadu uzsvars tika likts tieši uz krievvalodīgo kopienām, ko var secināt arī pēc ICS stratēģiskajiem dokumentiem. Arī šī mērķauditorijas maiņa ir tiešs rezultāts 2014.gadā notikušajai Krievijas agresijai un ģeopolitiskajiem notikumiem, kas attiecīgi ļauj secināt, ka krievvalodīgo kopienas Latvijā tiek skatītas kā viegli ietekmējamās, dezinformācijai pakļautas grupas.

Dezinformācijas potenciālie draudi un sekas pastiprināja fokusu uz medijiem un to vidi, kas ļauj secināt, ka pēdējo piecu gadu laikā mediji ir kļuvuši vēl nozīmīgāki, ko pierāda ne tikai Vēstniecības darbinieku skaita pieaugums, bet arī medijpratības aktivitāšu pieaugums. Būtiski, ka 2014. gada ģeopolitiskie notikumi reģionā tiek skatīti kā pagrieziena punkts, kas būtiski mainīja Vēstniecības fokusu, vērsot pastiprinātu uzmanību mediju videi. Jau ar 2014. gadu PD iniciatīvas un programmas sāka mainīt virzienu no mediju profesionalitātes un kapacitātes celšanas uz nepieciešamību novērst dezinformāciju, stiprināt mediju neatkarību un objektivitāti. Būtiski, ka ICS (2014 – 2016) netika atsevišķi akcentēts mērķis saistībā ar medijiem, taču jau ICS (2017 – 2019) un ICS (2018) mediji tiek izšķirti kā viena no prioritātēm, kas ļauj secināt, ka PD mediju iniciatīvas un programmas ir kļuvušas aktuālākas un nozīmīgākas.

Lai gan ASV Vēstnieks Latvijā pārrauga PD iniciatīvu un programmu ieviešanu, PD iniciatīvu un programmu mērķus lielā mērā nosaka tieši ASV Prezidenta administrācija un Valsts departaments. Tieši Prezidenta administrācijas paustā nostāja, kā arī personīgās darbības, ietekmē PD iniciatīvu un programmu izmaiņas, kā arī vispārēju PD ieviešanu un turpināšanu, uz ko norāda Prezidentu nomainīšana 2016.gadā un PD iniciatīvu izmaiņas, kas tam sekoja. Lai gan krasas izmaiņas nav vērojamas, Prezidenta administrācijas intereses un vadības stils lielā mērā ir noteicis PD iniciatīvu un programmu izpausmes veidus. Var secināt, ka Prezidenta administrācijas nomainīšana ir mainījusi akcentus dažās no PD kategorijām kā, piemēram, ekonomikā – pārejot no atbalsta TTIP uz savstarpējas tirdzniecības

paaugstināšanos – vai transatlantiskajā vērtībās – pārejot no atbalsta LGBTQ, imigrantiem, klimata pārmaiņām uz krasu iniciatīvu un programmu sarukumu. Lai gan ASV Vēstniekam un PAO ir iespēja pieņemt lēmumus un iniciēt PD iniciatīvas un programmas, tās lielā mērā izriet no jau uzstādītās Prezidenta administrācijas nostājas un spēkā esošā ICS. Var secināt, ka hipotēze “*ASV vēstnieks Latvijā ir ASV publiskās diplomātijas Latvijā prioritāšu iniciators*” nav apstiprinājusies, jo ASV Publiskās diplomātijas prioritāšu iniciators ir esošais ASV Prezidents un viņa administrācija.

Marka Leonarda (*Mark Leonard*) piedāvātās publiskās diplomātijas dimensijas – ziņu pārvaldība, stratēģiskā komunikācija un attiecību veidošana²²⁸ - faktiski atainojas visās ASV PD iniciatīvās, variējot starp PD kategorijām un vēlamu rezultātu. Ziņu pārvaldība īpaši labi redzama tieši PD mediju iniciatīvās, tomēr stratēģiskā komunikācija un attiecību veidošana ir bijusi klātesoša un nozīmīga it visās PD iniciatīvās. Tomēr, akcentu izmaiņas ir novērojamas gandrīz katrā PD kategorijā, kas darba gaitā tika detalizēti aprakstītas. PD iniciatīvu un programmu skaits, kas ir saistīts ar ekonomiku, ir saglabājies neliels, tomēr tajā ir vērojamas dažas būtiskas izmaiņas. Ja perioda sākumos, no 2014. – 2016. gadam, liels uzsvars tika likts uz TTIP līgumu un inovācijām, tad šobrīd lielāks uzsvars tiek likts uz ASV un Latvijas savstarpējo tirdzniecību, kā arī uzņēmējdarbības attīstību kopumā. PD iniciatīva “*Start strong*” šo gadu laikā ir turpinājusi savu aktualitāti un ir pierādījusi, ka ekonomika kopumā ir nozīmīgs ASV ārpolitikas mērķis, uz ko norāda arī ar ekonomiku saistītu mērķu definēšana visos ICS. Var secināt, ka ekonomika PD iniciatīvās un programmās ir saglabājusi līdzvērtīgu pozīciju, tomēr akcenti piecu gadu periodā ir mainījušies, ko ir noteikusi Prezidenta administrācijas nomaina.

Tiesiskums un tajā iekļautās tēmas ir bijušas aktuālas visu piecu gadu laikā, tomēr akcenti laika gaitā ir mainījušies. Perioda sākumos, 2013. un 2014. gadā, akcenti tika likti uz likumisko ietvaru, kas saistīta ar vardarbību ģimenē. Laika posmā no 2011. – 2015. gadam būtisks uzsvars tika likts uz likumisko ietvaru, kas saistīts ar audžuģimenēm un to tiesībām. Jau 2018. gadā uzsvars tika pārvirzīts uz banku sektoru, tieši naudas atmazgāšanu un caurredzamību. Piecu gadu periodā aktualitāti saglabājušas iniciatīvas, kas izglīto tiesībsargājošo iestāžu darbiniekus un stiprina to kompetences. Svarīgi, ka korupcijas jautājumi, tiesībsargājošo institūciju kompetenču stiprināšana, kā arī banku sektora pārraudzība bijusi iekļauta arī vairākos ICS, tomēr katra no tēmām ir bijusi aktuāla savā laika posmā. Būtiski, ka radušās izmaiņas nav Prezidenta administrācijas radītas, līdz ar to, var secināt, ka akcentu izmaiņas ir radušās ietekmējoties no notikumiem Latvijas iekšpolitikā, kā arī banku sektora gadījumā – ASV institūciju darbībai. Apkopojot sacīto var secināt,

²²⁸ Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). Public Diplomacy. p. 8 – 21;

katiesiskuma tēmas ir bijušas aktuālas visa perioda laikā, tomēr ir mainījušies kategorijas akcenti.

PD iniciatīvas un programmas, kas saistītas ar kultūru ir saglabājušas savu aktualitāti un skaita ziņā gadu laikā nav mainījušās. Līdzīg, arī izpausmes veidos nav vērojamas izmaiņas. Tai pat laikā citu PD kategoriju aktualitāte ir radījusi iespaidu, ka PD kultūras iniciatīvas un programmas vairs nav tik aktuālas un būtiskas. Akcenti tiek likti uz citām PD kategorijām ,kā, piemēram, drošība, mediji, līdz ar to PD kultūras iniciatīvas un programmas netiek akcentētas tik ievērojami, tomēr skaita ziņā nav mainījušās.

PD iniciatīvas un programmas, kas saistītas ar transatlantiskajām vērtībām ir piedzīvojušas krasas izmaiņas, pateicoties Prezidenta administrāciju nomaiņai. LGBTQ kopienas tiesības laikā no 2014. līdz 2016. gadam iezīmēja ļoti būtiskus akcentus PD iniciatīvās un programmās, atainojot ASV valsts departamenta un Prezidenta administrācijas atbalstu. 2016. gadā līdz ar jauno Prezidenta administrāciju, PD iniciatīvas un programmas būtiski saruka, saglabājot tikai Vēstniecības tradicionālo pasākumu maija vidū. Līdzīgi notiek ar PD iniciatīvām, kas saistītas ar klimata pārmaiņām – līdz 2016. gadam notika aktīvs atbalsts šādām iniciatīvām, taču pēc 2016. gada tādu vairs nav nemaz. PD iniciatīvas un programmas, kas saistītas ar imigrāciju ir piedzīvojušas līdzīgu scenāriju ,– līdz 2017. gadam Vēstniecība aktīvi realizēja un noslēdza projektus, kas tika saistīti ar imigrācijas jautājumiem, taču pēc tam, PD iniciatīvas saistībā ar šādām tēmām nav īstenotas. Tādas vērtības kā dažādība, vēstures apzināšanās un izpratne, kā arī demokrātija ir saglabājušas savu nozīmi un pēdējo piecu gadu laikā PD iniciatīvas un programmas īstenotas līdzvērtīgi.

Maģistra darba izrietoši secinājumi skaidri akcentē Jana Melisena (*Jan Mellisen*) pausto viedokli, ka publiskā diplomātija ir iekļaujošs un visaptverošs diplomātijas skaidrojums, ko var skatīt ne tikai kā reprezentācijas un komunikācijas mehānismu, bet arī sadarbību, kas stiprina un veido stabilu starptautisko vidi.²²⁹ Tai pat laikā, tās attīstība un virzība ir mainīga, uz ko norāda ne tikai ģeopolitiskie notikumi un starptautiskā vide, bet arī valstu un sabiedrību vispārējā attīstība.

²²⁹ Melissen, Jan (ed.) (1999). *Innovation in Diplomatic Practice*. Basingstoke: Macmillan. pp. xvi–xvii.

PATEICĪBA

Vēlos īpaši pateikties maģistra darba vadītājam **Dr. sc. pol. Ivaram Ijabam** par vērtīgajām konsultācijām un ieteikumiem maģistra darba izstrādes gaitā. Vēlos pateikties **ASV Vēstniecības Latvijā darbiniekiem** par uzticēšanos un veltīto laiku, lai dalītos pieredzē un pārdomās par ASV Publisko diplomātiju Latvijā.

IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Akadēmiskā literatūra

Barber, Benjamin R (2009). *Brand America or America the Beautiful? Public Diplomacy in the Obama Era*. Public Diplomacy Magazine, Winter 2009. <https://static1.squarespace.com/static/5be3439285ede1f05a46dafa/t/5be35019575d1f9b9e866ed8/1541623853178/NewPD.pdf>;

Beehner, Lionel (2005, September 29). *Perceptions of U.S. Public Diplomacy*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/backgrounder/perceptions-us-public-diplomacy>;

Brown, Katherine A., Green, Shannon N., Wang, Jian “Jay” (2017). *Public Diplomacy and National Security in 2017. Building Alliances, Fighting Extremism and Dispelling Disinformation*. Center for Strategic & International Studies. <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>;

Cooper, R (2003). *The Breaking of Nations: Order and Chaos in the Twenty-First Century*. London: Atlantic Books;

De Gouveia, Philip Fiske (2006, November 30). *The Future of Public Diplomacy. The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective*. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy;

Dizard, Wilson P (2004). *Inventing Public Diplomacy: The Story of the US Information Agency*. Boulder CO and London: Lynne Rienner;

Djerejian, Edward P (2003, October 1). *Changing Minds, Winning Peace. A New Strategic Direction for U.S. Public Diplomacy in the Arab & Muslim World*. Report of the Advisory Group on Public Diplomacy for the Arab and Muslim World. <https://www.state.gov/documents/organization/24882.pdf>;

Dženkins, Filips; Zīders Jānis (tulk.) (2012). *ASV vēsture*. Latvija: Izdevniecība Jumava;

Henrikson, Alan K (2006). *Discussion Papers in Diplomacy. What Can Public Diplomacy Achieve?* Netherlands Institute of International Relations “Clingendael”. <https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/publicdiplo.pdf>;

Kennedy, Liam; Lucas, Scott (2005). *Enduring Freedom: Public Diplomacy and U.S. Foreign Policy*. Project MUSE. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2569/kennedy.pdf>;

Leonard, Mark; Stead, Catherine; Smewing, Conrad (2002). *Public Diplomacy*. The Foreign Policy Centre. ISBN 1-903558-131;

Lind, Michael (2008, July 30). *The American Way of Strategy. U.S. Foreign Policy and The American Way of Life*. Oxford University Press; 1st edition;

Melissen, Jan (ed.) (1999). *Innovation in Diplomatic Practice*. Basingstoke: Macmillan;

Melissen, J. “Publieksdiplomatie: een goede tandem met branding”, in H. H. Duijvestijn et al., *Branding NL: Nederland als merk* (Den Haag: Stichting Maatschappij en Onderneming, 2004);

Melissen J. (2005) *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. In: Melissen J. (eds) *The New Public Diplomacy. Studies in Diplomacy and International Relations*. Palgrave Macmillan, London;

Melissen, Jan (2005). *The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations*. Studies in Diplomacy and International Relations. Palgrave Macmillan. ISBN 0–333–71495–4;

Noya, Javier (2006, November 30). *The United States and Europe: Convergence or Divergence in Public Diplomacy? The Present and Future of Public Diplomacy: A European Perspective*. Working paper (WP) 29/2006. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy. Real Instituto Elcano. http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/ebc7338045e54b8a95f2fd762a2d4af9/WP29-2006_Noya_Public_Diplomacy_Europe.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ebc7338045e54b8a95f2fd762a2d4af9;

Nye, Joseph S (2004). *Soft Power. The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs. ISBN-13 978-1-58648-306-7;

Riordan, S. (2003) *The New Diplomacy*. London: Polity. 1 edition. ISBN-10: 9780745627908;

Rose, M.; Wadham-Smith, N. (2004) *Mutuality, Trust and Cultural Relations*. London: The British Council. <https://www.uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpublicdiplomacy.org/files/legacy/pdfs/Mutualit-Rose.pdf>;

Rugh, William A. (2014) *Front Line Public Diplomacy. How U.S. Embassies Communicate with Foreign Publics*. New York, Palgrave Macmillan;

Seib, Philip (Ed.) (2009) *Toward a new public diplomacy. Redirecting U.S. foreign policy*. New York, Palgrave Macmillan;

Tuch, H.N. (1990) *Communicating With the World: US Public Diplomacy Overseas*. Foreword by Martin Kalb. New York: St Martin’s Press Inc;

Interneta avoti

Biedrība "Intelekta Parks". 2018 – 2019 Kultūras Kanona politiskā perspektīva. [Mājaslapa "Intelektaparks.lv"]. Izgūts no <https://intelektaparks.lv/projects/2018-2019-kulturas-kanona-politiska-perspektiva/>;

Brikmane, Edīte. (2018, 28.jūnijs). *Ievieš specializētās audžuģimenes un ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrus*. [Mājaslapa "LV Portāls"]. Izgūts no <https://lvportals.lv/skaidrojumi/296963-ievies-specializetas-audzugimenes-un-arpusgimees-aprupes-atbalsta-centrus-2018>;

Definition of anti-Americanism in English. English Oxford Living Dictionaries. Izgūts no <https://en.oxforddictionaries.com/definition/anti-americanism>;

Gaidamoviča, Ritma (2018, 31.janvāris). *Atklāts renovētais Jelgavas ugunsdzēsēju depo*. [Mājaslapa "Jelgavas Vēstnesis"]. Izgūts no <https://www.jelgavasvestnesis.lv/pilseta/atklats-renovetais-jelgavas-ugunsdzeseju-depo>;

Gorškova, Zane (2016, 1.februāris). *Bauskā vizītē ierodas ASV vēstniece Nensija Bikofa Petita*. [Mājaslapa "Bauska.lv"]. Izgūts no <http://www.bauska.lv/print.php?url=lv/jaunumi/bauska-vizite-ierodas-asv-vestniece-nensija-bikofa-petita-2348>;

Informācija par Meet America. ASV vēstniecības Latvijā mājaslapa. [Mājaslapa "https://lv.usembassy.gov/lv/"] Izgūts no <https://lv.usembassy.gov/lv/education-culture-lv/meet-america-lv/>;

Integrated Country Strategy. U.S. Department of State Diplomacy in Action Website. Izgūts no <https://www.state.gov/f/strategies/ics/index.htm>;

Kheel, Rebecca; Mitchell, Ellen (2017, June 6). Trump's diplomacy-by-Twitter sets off firestorm. [Mājaslapa "The Hill"]. Izgūts no <https://thehill.com/policy/defense/336659-trumps-diplomacy-by-twitter-sets-off-firestorm#bottom-story-socials>;

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs. *Izdots izstādes "Rīgas geto Aleksandras Belcovas zīmējumus" katalogs*. [Mājaslapa "lnmm.lv"]. Izgūts no <http://www.lnmm.lv/lv/presei/jaunumi/1810-izdots-izstades-rigas-geto-aleksandras-belcovas-zimejumus-katalogs>;

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija. *Latvijas Republikas un Amerikas Savienoto valstu divpusējās attiecības*. [Mājaslapa "Latvijas Republikas Ārlietu ministrija"]. Izgūts no <http://www.mfa.gov.lv/arpolitika/divpusejas-attiecibas/latvijas-un-asv-attiecibas>;

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija. *Publiskā diplomātija*. [Mājaslapa "Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija"]. Izgūts no http://www.mod.gov.lv/lv/Ministrija/Sab_lidzdaliba/Publ_diplomatija.aspx;

LETA (2016, 22.janvāris). *Šodien arī Latvijā atzīmē Starptautisko holokausta upuru piemiņas dienu*. [Mājaslapa "nra.lv"]. Izgūts no <https://nra.lv/latvija/161129-sodien-ari-latvija-atzime-starptautisko-holokausta-upuru-pieminas-dienu.htm>;

LETA. (2017, 22.augusts). *Muceniekos tapis jauns rotaļu laukums bēgļu bērniem un vietējiem*. [Mājaslapa "Jauns.lv"]. Izgūts no <https://jauns.lv/raksts/zinas/251381-muceniekos-tapis-jauns-rotalu-laukums-beglu-berniem-un-vietejiem>;

Levine, Mel; Schnabel, Rockwell; Wang, Jay (2017, September 19). *American public diplomacy is our country's best foreign policy tool*. [Mājaslapa "The Hill"]. Izgūts no <https://thehill.com/opinion/international/351311-american-public-diplomacy-is-our-countrys-best-foreign-policy-tool>;

Lord, Kristin M. (2009) *The USA World Trust: Bringing the Power of Networks to U.S. Public Diplomacy*. New President New diplomacy? Public Diplomacy Magazine. Issue 1, Winter 2009, 14 - 28. Izgūts no <https://static1.squarespace.com/static/5be3439285ede1f05a46dafet/5be35019575d1f9b9e866ed8/1541623853178/NewPD.pdf>;

Oševerova, Natālija (2017, 17.janvāris). *ASV Vēstniecība rīko izglītojošo pasākumu Daugavpils skolēniem par holokausta tēmu*. [Mājaslapa "Daugavpils pilsētas domes Kultūras pārvalde"]. Izgūts no https://kultura.daugavpils.lv/lv/Zinas/1/2123/ASV_vestnieciba_riko_izglitojosu_pasakumu_Daugavpils_skoleniem_par_Holokausta_temu;

Managing for Results. A Collaborative Hub to align planning, budgeting, operations and performance management. Integrated Country Strategy. Izgūts no <http://cas.state.gov/managingforresults/planning/countrystrategies/>;

Nekā Personīga. (2018, 11.marts). *"Moneyval" gatavotais ziņojums par banku sistēmu nebūs Latvijai labvēlīgs*. [Mājaslapa "Skaties.lv"]. Izgūts no <https://skaties.lv/zinas/latvija/neka-personiga/moneyval-gatavotais-zinojums-par-banku-sistemu-nebus-latvijai-labveligs/>;

Pasākumu cikls "Start strong" (2016). [Mājaslapa "Startstrong.lv"]. Izgūts no <http://startstrong.lv/lv/>;

President's Donald J. Trump's support for Estonia, Latvia and Lithuania. Foreign Policy Fact sheet. [Mājaslapa "thewhitehouse.gov"]. Izgūts no <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-support-estonia-latvia-lithuania/>;

Public Diplomacy At Posts Abroad. 10 FAH-1 H-020. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no

<https://fam.state.gov/searchapps/viewer?format=html&query=ppr&links=PPR&url=/FAM/10FAH01/10FAH010020.html>;

Public Diplomacy Strategic Planning, Reporting and Evaluations. 10 FAH-1 H-040. Foreign Affairs Manual and Handbook. U.S. Department of State. Izgūts no <https://fam.state.gov/FAM/10FAH01/10FAH010040.html>;

Rugh, William A (2018, February 15). *Challenges for U.S. Public Diplomacy in the Age of Trump*. [Mājaslapa “arabmediasociety.com”] Izgūts no <https://www.arabmediasociety.com/challenges-for-u-s-public-diplomacy-in-the-age-of-trump/>;

Sabiedrības Integrācijas fonds (2016). *ASV dalās pieredzē bēgļu un patvēruma meklētāju pārvietošanā un integrācijā*. [Mājaslapa “Sabiedrības Integrācijas Fonds”]. Izgūts no http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9928%3AASV-dalas-pieredze-beglu-un-patveruma-mekletaju-parvietosana-un-integracija&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv;

United States Embassy – Riga. (2018, 6. novembris). *The Upcoming U.S. Midterm Elections: Why are they Important?* [Facebook pasākuma ieraksts]. Izgūts no <https://www.facebook.com/events/2232534927026696/>;

U.S. Department of State. *Diplomacy in Action*. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. [Mājaslapa “U.S. Department of State”]. Izgūts no <https://www.state.gov/r/>;

Thompson, Matt. Latvia (2016). *Transformed independence, wary of neighbor to the east*. [Mājaslapa “U.S. Department of State”]. Izgūts no [State.gov/statemag](https://www.state.gov/statemag);

Welch, David (1999). *Powers of Persuasion*. History Today, Volume 49. August 1999. Mājaslapa “History Today”. Izgūts no <https://www.historytoday.com/archive/powers-persuasion>;

What are the key policies of the U.S. Department of State? U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. [Mājaslapa “U.S. Diplomacy Center”]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/170609.htm>;

What is a U.S. Embassy? Places. Discover Diplomacy. U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. . [Mājaslapa “U.S. Diplomacy Center”]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/places/170537.htm>;

What are the key pillars American Diplomacy? Issues. Discover Diplomacy. U.S. Diplomacy Center at the U.S. Department of State. . [Mājaslapa “U.S. Diplomacy Center”]. Izgūts no <https://www.state.gov/discoverdiplomacy/diplomacy101/issues/267356.htm>.

Dokumenti

Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2014 – 2016;

Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2017 – 2019;

Integrated Country Strategy. Latvia. FY 2018.

Intervijas

Intervija ar Respondentu 1. veikta 2019. gada 21. martā;

Intervija ar Respondentu 2. veikta 2019. gada 22. martā;

Intervija ar Respondentu 3. veikta 2019. gada 25.martā;

Intervija ar Respondentu 4. veikta 2019. gada 25.martā;

Intervija ar Respondentu 5. veikta 2019. gada 28.martā;

Intervija ar Respondentu 6. veikta 2019. gada 3.maijā.

PIELIKUMI

Pielikums nr. 1.

Intervijas jautājumi (latviski)

- Kā Jūs raksturotu ASV PD Latvijā? Kā tā tiek ieviesta? Kā varat raksturot būtiskākos satura akcentus, nozīmīgākās tēmas, izpausmes veidus? Vai varat tos raksturot gadu griezumā (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018)?
- Kā Jums šķiet, kas tiek ņemts vērā veidojot/izmantojot/plānojot ASV PD notikumus/instrumentus/programmas?
- Kā ASV PD notikumu saturs mijiedarbojas ar izmantotajām metodēm? Vai līdz ar izmaiņām saturā mainās arī metodes?
- Kā Jūs raksturotu ICS? Kādēļ, Jūsaprāt, tā ir nepieciešama? Kā tā palīdz ieviest vai radīt ASV PD aktivitātes? Vai tā palīdz sasniegt ASV ārpolitikas mērķus, kā arī vēstniecības mērķus un prioritātes?
- Vai esat piedzīvojis vai identificējis izmaiņas ASV PD laika posmā, kurā strādājat vēstniecībā (pēdējo 5 gadu laikā)? Ja jā, kādas tās bijušas? Kādi, Jūsaprāt, ir šo izmaiņu cēloņi? Ja nē, kā Jums šķiet, kādēļ tas laika gaitā nav mainījies?
- ASV publiskās diplomātijas aktivitātes un notikumi var tik sadalīti vairākās tēmās – ekonomika, tiesiskums, kultūra, transatlantiskās vērtības, mediji un drošība. Vai pēdējo 5 gadu laikā esat manījuši/identificējuši izmaiņas īstenoto notikumu/aktivitāšu proporcijās starp šīm tēmām? Ja jā, kādēļ, Jūsaprāt, ir notikušas šīs izmaiņas?
- Kā drošības akcents/temats parādās ASV PD notikumos? Vai pēdējo 5 gadu laikā ir notikušas izmaiņas? Ja jā, kādas? Un kādi faktori tās ir ietekmējuši?
- Kas īsteno ASV PD Latvijā? Kādas ir šo cilvēku lomas? Vai tajās esat manījuši izmaiņas pēdējos 5 gados? Kā Jums šķiet, kas šīs izmaiņas radījis? Kādas izmaiņas šie cilvēki ir radījuši ASV PD Latvijā īstenotajās aktivitātēs?

- How would you describe U.S. PD here, in Latvia? How it is implemented? Could you describe its highlights, most important features? Could you describe them over the years (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018)?
- What is taken into account when implementing U.S. Public Diplomacy in different countries, regions? What is taken into account when implementing U.S. PD in Latvia?
- How the content of U.S. PD activities interacts with tools that are used to implement them? If the content changes, does it mean that there will be also changes in tools that are used?
- How would you describe Integrated Country Strategy? Why it is needed? How it helps to implement PD activities? Does it help to reach U.S. foreign policy goals, Embassy objectives? Is there any other document or guidelines that are crucial for PD implementation?
- Have you identified changes in U.S. PD in Latvia over the last 5 years (or while you are working in the Embassy Riga)? If yes, can you describe these changes? Can you explain what factors have caused these changes? If no, why do you think it has not changed?
- U.S. PD activities in Latvia can be divided in a couple categories – economy, the rule of law, media, security, culture and transatlantic values. Have you identified any changes in proportion of implementation of activities related to these themes during the last 5 years? If yes, can you explain what factors have caused these changes?
- How security related content/themes appear in U.S. PD? Have there been any changes regarding security in P.D. activities during the last 5 years? What factors have caused these changes?
- Who are implementing PD in Latvia? What are their roles? Has the roles changed over the last years? Could you describe it more?
- What changes these persons have made in U.S. PD activities/implementation over the last 5 years?

Intervijas transkripts ar Respondentu 1

I: Kā Jūs raksturotu ASV PD Latvijā?

R1: Manuprāt, tas ir diezgan vispārīgs jautājums, līdz ar to grūti atbildāms, bet salīdzinoši ar citām vēstniecībām – raksturotu kā ļoti visaptverošu, aktīvu un brīžiem diezgan agresīvu.

I: Kādā ziņā agresīvu?

R1: Tādā ziņā, ka vēstniecība ļoti, brīžiem uzstājīgā veidā, mēģina paust viedokli par Latvijā notiekošiem procesiem un cenšas tos ietekmēt.

I: Kā Jūs raksturotu būtiskākos satura akcentus, būtiskākās tēmas, kas tiek darīts?

R1: Tēmas noteikti ir atkarīgas no tā brīža administrācijas prioritātēm un saprotams, ka demokrātu pārstāvju administrācijām tās ir nedaudz atšķirīgas no republikāņu pārstāvju prioritātēm, taču tajā pašā laikā var pateikt, ka līdz neselai pagātnei, vēstniecība centās uzsvērt un arī mēģināt pārliecināt Latviju par vairāk cilvēcīgām, liberālām vērtībām, kā atklātība valdības darbā, likuma vara, minoritāšu aizsardzība, nepieciešamība kritiski domāt un aizsargāt savu informatīvo telpu, nepieciešamība aizsargāt speciālo grupu intereses, tādi kā LGBTQ kopiena, invalīdi...

I: Tas ir tas, kas varētu būt raksturīgs visiem gadiem?

R1: Varētu tā teikt, protams, akcenti Trampa administrācijai nākot pie varas ir mazinājušies un Trampa administrācijai noteikti grūtāk pārliecināt latviešus par savām prioritātēm, gluži vienkārši tāpēc, ka ne vienmēr pati seko līdzīvi saviem principiem, bet kopumā, jā, tā var teikt...

I: Gadu griezumā, vai liekas, ka kādu gadu bija lielāks uzsvars uz vienām tēmām, citā uz citām?

R1: Pilnīgi noteikti. Neskatoties uz administrāciju, uz prezidentūru, katram vēstniekam arī var būt savas intereses. Piemēram, vienam tā var būt ebreju īpašumu atdošana, otram varbūt liekās, ka svarīga ir vardarbības ģimenē novēršana, kur arī vēstniecība pamatīgi strādāja, lai panāktu izmaiņas Latvijas likumdošanā, kas aizsargā vardarbības upurus.

I: Un kādā laika posmā tas bija?

R1: Tas bija 2011.-2015. apmēram gads... Un tad protams arī, cilvēktirdzniecības jautājumi vienmēr bijuši uzmanības lokā. Tās laikam ir tās divas lietas, ko šobrīd varbūt tik ļoti skaļi nerunā, bet iepriekšējos gados bija ļoti aktuāli.

I: Jūs jau minējāt vēstniekus un vēstnieku maiņu. Kā Jums liekas, cik ļoti tas ietekmē to, kādas tēmas tiek izvēlētas, kā notiek ASV PD?

R1: To ir grūti pateikt, jo mēs, vietējie darbinieki, nezinām, kuras no šīm prioritātēm nosaka pats vēstnieks un kuras nosaka administrācija pati kopumā, bet šaubu nav, ka vēstniekiem arī ir savas intereses. Vieniem, teiksim, sieviešu un minoritāšu tiesības, tāpat arī lesbiešu un geju tiesības.

I: Kas tiek ņemts vērā veidojot, izmantojot, plānojot ASV PD notikumus?

R1: Viena lieta, kas tiek ņemta vērā ir vai vēstniecībai ir pietiekami spēcīgi partneri šajā jomā vietējo organizāciju vai indivīdu ziņā. Vēl protams tiek ņemts vērā Latvijas ģeogrāfiskās īpatnības, teiksim, iedzīvotāju skaits, iedzīvotāju etniskais sastāvs. Tad protams arī tas, ka Rīgā tomēr ir izsmalcinātāka gaume kā reģionos un līdz ar to piedāvājums atšķiras, ko ved uz Rīgu un ko ved uz reģioniem... Arī valodas zināšanas, protams, ir jāņem vērā, cik viena vai otra auditorija labi zina latviešu un angļu valodu. Tas arī būtu viss.

I: Ja domā par notikumiem, pasākumiem, instrumentiem, kas tiek izmantoti un radīti - kā saturs ar to mijiedarbojas? Vai atkarībā no tā, kāds ir saturs vai tēma par ko runā, mainās arī instrumenti?

R1: Protams, ka ietekmē. Protams, ja mēs gribam panākt likumdošanas izmaiņas vai izmaiņas kādu valsts institūciju darbību, tad mēs uzrunājam tieši šos likumdevējus vai institūcijas. Piemēram, vai tā būtu policija, vai likumdevējs, iestāde, Saeima vai tās būtu izpildiestādes, ministrijas vai attiecīgās aģentūras. Vai arī ja mēs gribam sūtīt ziņu vispārējam general population (tulk. vispārēja sabiedrība), visiem iedzīvotājiem. Tad, protams, atšķiras veids kā mēs to darām, gan arī saturs. Nešaubīgi...

I: Ja Jums jāraksturo ICS, kā Jūs to raksturotu? Kādēļ Jums liekas ir tās nepieciešamība, vai tā palīdz ieviest ASV PD vai veidot aktivitātes? Vai tā palīdz sasniegt ASV ārpolitikas vai vēstniecības mērķus? Kā Jums šķiet, vai tas, kas tiek rakstīts šajās vadlīnijās ir tas pats, kas reāli tiek īstenots?

R1: Es nevaru runāt varbūt absolūtos ciparos vai absolūtos apgalvojumos, jo es to vienkārši nezinu, bet manuprāt..

I: Tīri spriežot pēc savas, vietējā darbinieka lomas...

R1: Ja mēs runājam par tiem gadījumiem, kad ASV valdības mērķi sakrīt ar diezgan lielu skaitu Latvijas iedzīvotājiem un domām, tā kā šobrīd, mēs teiksim, par vienu labu piemēru

varētu nosaukt medijpratību un kritisko domāšanu, tad arī tās programmas izstrādē un atrast vietējos partnerus, kas viņas īsteno ir daudz vienkāršāk nekā, ja tās ir tēmas, kas Latvijas sabiedrību īpaši neuztrauc vai neinteresē, bet arī nāk kā ASV valdības politika “no augšas”. Tad arī, protams, šī atsaukšanās un programmu efekts nav tik jūtams kā tad, ja šīs abas prioritātes sakrīt. Un tad, protams, vēl ir svarīgi, ka Latvijas valdības institūcijas tajos gadījumos, kad tās ir mūsu partneri, ka viņiem ir vēlēšanās un interese šīs tēmas “cilāt”. Kā mēs redzam ar Stambulas konvenciju – šī te intereses sakrīta, tajā pašā laikā, no otras puses, vēl joprojām ir neiespējami nonākt pie kāda pozitīva lēmuma...

I: Tad sanāk, jo vairāk tie mērķi sakrīt, jo lielāka iespējamība, ka tie tiks īstenoti?

R1: Jā, tā man liekas.

I: Ja Jums būtu jārunā par pēdējiem 5 gadiem, sākot no 2014. līdz mūsdienām, vai Jūs esat pamanījusi kaut kādas izmaiņas tajā, kā tiek veidota ASV PD?

R1: Man tā grūti atbildēt uz šo jautājumu, jo Latvija pa šo laiku jau arī nav stāvējusi uz vietas un arī ir attīstījusies, tāpēc pilnīgi normāli, ka daudzas no tām lietām vairs nav tik aktuālas. Piemēram, preses brīvības jautājumi, kas bija ļoti aktuāli neilgu laiku pirms neatkarības atgūšanas, vairs šobrīd tādi nav, līdz ar to, mēs diezgan maz par to runājam. Lai gan, no otras puses, kā mēs labi redzam, situācija paliek aizvien sliktāka un var gadīties, ka kaut kādas tēmas atkal atgriezīsies. Visus šos gadus ASV valdībai ir bijis svarīgi nostiprināt šīs tiesībsargājošās institūcijas, tieši likuma varu, un tas noteikti nav mainījies, diemžēl, Latvijai par sliktu, sākot no pirmajiem neatkarības atgūšanas gadiem un tagad. Tā ir viena tēma, kas iet cauri gadiem un kamēr šī joma netiks sakārtota, tik ilgi viņa arī turpināsies. Nu, banku problēmātika ir protams, pirms pieciem gadiem, ja bija, tad vismaz netika komunicēta tik atklātā, uzstājīgā formā kā šobrīd, pat ja kuluāros jau ļoti labi apzinājās, ka problēmas pastāv, tā kā tā ir vēl viena atšķirība... Vēl viena atšķirība noteikti starp Obamas administrāciju un Trampa administrāciju – Obamas administrācijas laikā liels uzsvars tika likts uz bēgļu pieņemšanu un vispār uz bēgļu jautājumiem, kas šobrīd pilnībā nolikta malā, saprotamu iemeslu pēc, jo Tramps pats savās mājās aktīvi cīnās pret.

I: Piemēram, instrumentu un pasākumu ziņā, vai ir kas mainījies? Kas varbūt agrāk bija aktuāli, bet tagad vairs nē un otrādi?

R1: Liekas, ka protams, izņemot sociālos tīklus, kas ir relatīvi jauna parādība, tādā pieejas un satura pasniegšanas jomā nekas būtiski īsti nav mainījies. Pirms vairākiem gadiem mums bija filmu skates un mums bija koncerti un tas nav mainījies līdz pat šodienai. Vienīgā lietas, kas varētu būt radikāli mainījies ir tā saucamais bijušais informācijas centrs, šī te vienība

pastāvēja kā bibliotēka un tā bija atvērta visiem apmeklētājiem. Arī Latvijā toreiz, pirmajos neatkarības gados, nemaz nebija tik plaši pieejama ārzemju literatūra, jaunākā prese, grāmatas un cilvēki labprāt nāca un ņēma uz mājām... Tad tagad, faktiski jau attīstoties tehnoloģijām, un arī mainoties ASV politikai šajā jomā, šī joma vispār ir drusku palikusi novārtā.

I: Respektīvi, informācijas publicēšana?

R1: Ne gluži, informācijas centrs, kurā Tu vari tā kā uz bibliotēku atnākt un paskatīties jaunāko presi, jaunākās grāmatas uz mājām, meklēt informāciju ASV datubāzēs. Tas ir tas, kas ir radikāli mainījies. Būtiski ir mainījies arī cilvēku darbs, kas strādā šajā nodaļā, jo iepriekš darbinieki sniedza uzziņas par ASV iekšpolitiku, ārpolitiku, visu, kas saistīts ar ASV, atbildēja uz dažādiem jautājumiem, sniedza atbildes Latvijas amatpersonām un privātpersonām. Tu varēji mierīgi piezvanīt un vai ienākt un prasīt – es meklēju informāciju par to un to... un šī darbinieka pienākums būtu bijis atbildēt.

I: Vai tas bija tā kā deviņdesmitajos gados vai vēl salīdzinoši nesen?

R1: Sākot jau ar divtūkstošo gadu pirmās dekādes beigām publiski pieejamais informācijas centrs tika slēgts... Neesmu pilnīgi pārliecināta, jo es tajā laikā nestrādāju...

I: Un Jūs minējāt medijus, ka tas, kas varētu būt mainījies... ir tā, ka tie tiek vairāk izmantoti?

R1: Jā, pilnīgi noteikti. Tie tiek vairāk izmantoti, lai paustu, dalītos ar kaut kādu informāciju.

I: Kā Jums liekas, kas vēl varētu būt cēloņi, kas rada šīs izmaiņas?

R1: Grūti iedomāties... Pašu administrāciju, kas nosaka savas prioritātes, tehnoloģiju attīstība un pašas Latvijas politiskās aktualitātes... Ootrs, kā es teicu, lomu spēlē vēstnieka personība arī... Pieņemot lēmumu vienā vai otrā jomā, kādus akcentus liekot...

I: Kā ar ģeopolitiskajiem notikumiem? Vai vēstniecību tas kaut kā ir mainījis, ietekmējis?

R1: Jā... Par to es aizmirsu pieminēt, jā, neapšaubāmi tā ir, ka ģeopolitiskie notikumi atstāj tiešu iespaidu uz vēstniecības darbu. Šinī gadījumā, nesen notikusī Krimas okupācijā, agrāk konflikts Gruzijā, Čečenijā... Tas atstāja iespaidu kā vēstniecība komunicēja ar Latvijas sabiedrību...

I: Vai tā ir bijusi tikai komunikācija? Kā tas izpaudās?

R1: Jā, nu stāsta vairāk par drošību... Tad tas, kas nav saistīts ar pašu vēstniecību tieši, bet arī NATO klātbūtne Latvijā un vispār Latvijas iestāšanās NATO, nu vismaz, manuprāt, tā laika republikāņu prezidents Bušs spēlēja milzīgu lomu, tas, ka Baltijas valstis vispār tika

uzņemtas... Bet nu tas atkal nav tieši vēstniecības lauks... Bet protams, vēstniecība šos notikumus tālāk komunicē...

I: Savā darbā es plānoju sagrupēt PD aktivitātes sekojošās kategorijās – ekonomika, tiesiskums, kultūra, transatlantiskās vērtības, mediji un drošība. Ja skata pēdējo 5 gadu periodu, vai proporcijas starp šīm tēmām un iniciatīvu intensitāte ir mainījušās?

R1: Nešaubīgi. Pirmajā dekādē pēc vēstniecības atvēršanas lielu pārsvaru programmu ziņā ieņēma tieši kultūras programmas un tad šī nozīme arvien mazinājās un mazinājās, jo saprata, ka ir citas jomas, kurās teiksim tā, ir lielākas problēmas... Tā pati drošība, likuma vara, tagad arī finanšu un banku sistēmas sakārtošana... Kultūra varētu teikt ir aizgājusi otrā plānā un visas pārējās lietas tad ir kļuvušas aktuālākas... Un vēl viena pārmaiņa, kas pa šiem gadiem ir notikusi ir sākotnējos gados, vēstniecība programmas veidoja pati, mazāk varbūt paļāvās uz saviem vietējiem partneriem – nevalstiskajām organizācijām un personām, iestādēm. Tagad šie akcenti ir mainījušies, ko pierāda arī mūsu Mazo grantu programma, kas agrāk bija ļoti neliela un ierobežota, bet kas pēdējos gados ir augusi diezgan ievērojami un līdz ar to, liela daļa budžeta aiziet tieši veidojot saites un sadarbību ar vietējām organizācijām, nevis pašiem veidojot programmas...

I: Bet vai tas ir saistīts ar konkrētām tēmām, piemēram, kultūru?

R1: Pilnīgi visām. Tieši tāpat mēs sadarbojamies ar BCME (Baltijas Mediju izcilības centrs) medijpratībā, ar IAC (Izglītības attīstības centrs) arī medijpratībā, ar Kino kultu kultūrā... Ja agrāk mēs kino seansus, visticamāk, būtu vairāk veidojuši paši saviem spēkiem, runājot ar kinoteātriem, izplatītājiem un tā, tad tagad mēs vairāk paļaujamies uz partneriem... Un protams, tas ir arī saprotami, jo ir augusi vietējo partneru jauda un spējas šos projektus īstenot...

I: Atgriezoties pie drošības akcenta... Mēs jau mazliet sākām diskusiju par izmaiņām, kas ir radušās, bet vai Jums ir kādi piemēri iniciatīvām, kas ir tikušas īstenotas? Kā drošības tēma parādās PD?

R1: Pirmā reize, kad tas parādījās, varbūt ne tiešā saistībā ar Latviju, bet tā ļoti uzsvērti un skaļi, 11.septembra notikumi Ņujorkā, kas pašai Amerikai radīja milzīgu šoku un līdz ar to, pašā Amerikas iekšpolitikā bija milzīgas izmaiņas un spiediens, nu šo situāciju atrisināt... Iznīcināt tos spēkus, kas šādus terorisma aktus ir spējīgi Amerikā veikt... Līdz ar to, vēstniecības loma bija pārliecināt Latvijas sabiedrību par ASV administrācijas rīcības pareizību... Un otrs gadījums ir par kodolieroču programmu Irākā, kuras rezultātā ASV iebruka Irākā un pēc tam tiesāja un nogalināja bijušo diktatoru. Tā arī bija lieta, kur ne tikai

Latvijā, bet arī ASV iekšienē nebija vienprātības... Līdz ar to, tika iedarbināta propagandas mašīnērija un līdzekļi, lai pārliecinātu gan ASV, gan Latvijas globālo sabiedrību, ka šāda militārā iejaukšanās ir nepieciešama...

I: Par pēdējo gadu notikumiem – vai Krima, Krievijas agresija, izstāšanās no INF – ir radījusi kādas izmaiņas? Vai tas ir mainījies vēstniecības komunikāciju? Tas ir tā kā relatīvi šeit mums tuvāk...

R1: Laikam būtu jāsaprot, ka nedomāju, ka tas radikāli ietekmē vēstniecības komunikāciju kaut kādā veidā, jo no Amerikas skatu punkta, mēs esam tikpat svarīgi vai mazsvarīgi kā notikumi Sīrijā un uz tā fona, mēs reāli esam mazsvarīgi, ja... Protams, ka mums pašiem, mēs sevi redzam citādāk un jā... Bet attiecībā uz vēstniecības komunikāciju, mēs esam likuši tikpat lielu uzsvāru uz šobrīd ASV ārpolitiku Irānā un uz šī te līguma laušanu kā uz sankcijām pret Krieviju saistībā ar Krimas okupāciju... Tā kā tur lielas atšķirības nav, bet viena lieta, kas gan ir – visi šie ar Krieviju saistītie notikumi vairāk rezonē Latvijas sabiedrībā nekā citi...

I: Bet faktiski, sanāk, ka komunikācija par visiem pasaules notikumiem ir vienāda? Neatkarīgi no ģeopolitiskā novietojuma?

R1: Par ASV administrācijai ļoti būtiskiem jautājumiem, piemēram, Irāna, Sīrija, INF, es teiktu, ka tā komunikācija ir līdzvērtīga tikai tā rezonansei Latvijā varbūt nav tāda pati kā par jautājumiem, kas skar šo reģionu...

I: Kā Jūs raksturotu cilvēkus, kas īsteno ASV PD? Vai pēdējo 5 gadu laikā ir mainījušās to lomas? Vai ir vērojamas kādas citas izmaiņas?

R1: Pa lielam lomas nav mainījušās. Vietējo darbinieku vērtību es saredzu tieši šajos personiskajos kontaktos ar vietējām organizācijām un cilvēkiem, bet kas attiecas uz amerikāņiem – vienīgā lieta, kas ir mainījies ir amerikāņu personāla sastāvs. Ja nodaļa sāka ar vienu PAO savā laikā, tad tagad mums ir 4 amerikāņu diplomāti... Faktiski, tas ir noticis pēdējo 10 gadu laiku... Aptuveni pirms 10 gadiem radās APAO, bet pēdējā gada laikā vēl divi – mediju speciālists un American Spaces speciālists... Tā kā tā lēmumu pieņemšanas hierarhija ir mainījies...

I: Kā Jums liekas, cik ļoti vietējo darbinieki var ietekmēt PD procesu? Vai, ja kādam vietējam darbiniekam ir kāda ideja par kādu no PD aktivitātēm, to ir viegli īstenot? Vai tomēr lielāka ietekme ir amerikāņu diplomātiem?

R1: Nē, tam es nepiekrītu, tāpēc, ka, protams, ir jāņem vērā kādas ir šīs te valsts prioritātes jeb ICS stratēģijas... Un ja vietējā darbinieka idejas un priekšlikumi ietilpst kādā no šīm

vēstniecības lielajām prioritātēm, tad man liekas, ka tur nav lielas atšķirības vai to ierosina amerikāņu diplomāts vai vietējais...

I: Vai ir kādas konkrētas izmaiņas, ko kāds no šiem cilvēkiem ir radījis, kas iepriekš nav bijušas novērotas?

R1: Vienīgā jūtamā atšķirība pēdējo 5/6 gadu laikā ir pastiprināts fokuss uz krievvalodīgo auditoriju, jo līdz ar to mums parādījās arī jauna pozīcija 4 gadus atpakaļ, kas darbojas tieši ar medijiem un informāciju krievu valodā... Kas strādā ar krievu auditoriju, kas klausās, ko saka krievu auditorija...

I: Un iepriekš tas nebija tik izteikti?

R1: Pilnīgi noteikti, tas nebija tik izteikti. Tā ir relatīvi jauna lieta.

I: Kā Jums šķiet, kādēļ tas tā notika? Kāds ir cēlonis?

R1: Lielā mērā tas ir saistīts ar notikumiem pašā Krievijā.. Un saprotot, ka Krievija aizvien intensīvāk izmanto vietējo krievu sabiedrību, lai ietekmētu tās prātus sev vēlamajā virzienā arī tika nolemts pievērs vairāk uzmanību šai sabiedrības daļai – kas runā krieviski, patērē krievu medijus un tā tālāk...

Pielikums nr. 3.

Intervijas transkripts ar Respondentu 2

I: Kā Jūs raksturotu ASV PD Latvijā?

R2: Viņa tieši atbilst tai definīcijai, ko PD dara, ka PD tiek vērsta uz tiem mērķiem, ko tā valsts izvirza, piemēram, ko ASV grib sasniegt Latvijā, ārpolitikas. Es domāju, ka tas kā jebkurai valstij, noteikti arī Latvijai, ka viņi visi strādā pēc viena principa. Jeb kā viņi saka, lai savas vērtības aizstāvētu, iepazīstinātu. Teiksim, šajā gadījumā, Latvijas sabiedrībai.

I: Kā PD tiek ieviesta? Vai varat raksturot būtiskākos satura akcentus, nozīmīgākās tēmas, izpaušmes veidus? Vai varat tos raksturot gadu griezumā, no 2014. gada līdz mūsdienām?

R2: Tā pati klasika, kas kuram gadam tika izvirzīts pa to mērķi (ICS), ko grib panākt, tad nu uz to arī vairāk skatās, kurās jomās tad... Viens varētu būt par tām geju tiesībām, ja tu atceries... Ja mēs atceramies, ka Obamas administrācijas laikā tas bija viens no viņa mērķiem gan ASV, gan starptautiski, līdz ar to arī vēstniecība piedalījās tā saucamajos praida gājienos un rādīja sabiedrībai savas valsts nostāju šajā jautājumā, kur Latvijā ir diezgan dalītas jūtas, ieskaitot valdības līmenī un parlamentā... Nu viņi rādīja to, ka visiem ir vienlīdzīgas tiesības

un ka nevajag šķirot cilvēkus ne pēc rases, ne pēc dzimuma, seksuālās orientācijas un arī ne pēc reliģijas...

I: Vai nāk prātā kas tāds, ko vēstniecība vienmēr ir akcentējusi vai kas tieši otrādi – ir parādījis nesen?

R2: Domāju, ka vienmēr ir fokusējusies korupcijas virzienā - korupcija nekad nav atbalstīta. Liekas, ka kopš vēstniecība šeit vispār ir atvērusies, tika atvērta, tad visus šos gadus tika norādīts uz tiem cauriem likumdošanā, varbūt arī saprašanā, sabiedrības izglītošanā, kas tas ir, ka tas ir tāds pārpalikums no Padomju savienības, kas daudziem likās, ka ir ok... Nu jā, arī visas sabiedrības līmeņi (tiek iesaistīti), bija programmas arī skolēniem, lai saprastu kas ir korupcija, ko darīt, bija programmas arī prokuroriem, teiksim mums tam, kas mums atbild par tiesiskumu, lai izprastu ko, kā apkarot, kā ieraudzīt... Man liekas ka Latvijā pamazām arī paši ir sapratuši un tā virzās... Un tas ir tas, ko viņi arī parāda... kas vēl varētu būt tāds...

Varu pateikt, ka apmaiņas programmu virzienā, tieši par izglītības programmām, kad parādījās stipendijas, tad akcents vairāk tika likts uz sociālajām zinātnēm, jo Latvijā nebija tādas atsevišķi, nebija tādas politikas zinātnes - tas ir deviņdesmito gadu sākumā... Tad arī studenti, kas pieteicās, ļoti daudzi aizbrauca tieši sociālās zinātnēs... Un pēdējos gados, man liekas, ka vienmēr visi var pieteikties tām stipendijām, kurš grib, tās jomas ir atvērtas, visiem vienmēr ir bijis, bet tomēr ar Latvijas valdību kopā skatās, kuras tad ir tās jomas, kas būtu nodrīgākas... Mācībspēkus, zināšanas, lai ved atpakaļ... Pēdējos piecus gadus, vismaz pēc tās statistikas, kas ir aizbraukuši, daudz aizbrauc tieši jurisprudences, bet tas arī ir tāpēc, ka viņi ir diezgan stipri... Un tās jomas, ko viņi grib studēt ir autortiesības vai teiksim šķīrējtiesas...

I: Kā Jums šķiet, kas tiek ņemts vērā veidojot, izmantojot, plānojot ASV PD notikumus, instrumentus, programmas?

R2: Pirmkārt, kā mēs sakām, diversity (tulk. dažādība). Ieskaitot gan reģionālo, gan pilsētas, cilvēki, lai nebūtu tikai viena dzimuma vai viena sabiedrības slāņa pārstāvji... Jo plašāk, jo labāk, jo vairāk uzrunā cilvēkus... Un tad skatās arī varbūt tā, kā tiek izvēlēts kurā pilsētā, vairāk skatās uz reģioniem, kuru izvēlēties... Centri, lai cilvēkiem būtu interesantāk...

I: Kā ASV PD notikumu saturs mijiedarbojas ar izmantotajām metodēm? Vai līdz ar izmaiņām saturā mainās arī metodes?

R2: Metodes ir izglītojošas, informējošas, jo tu nevari, ja cilvēks nezina kas tas ir un ko, kā var darīt, tad tas... Laikam burkānu princips skaitās. Par to pašu korupciju, tu vari runāt vienā līmenī, bet tajā pašā laikā Tev vajag izglītēt arī parastu cilvēku, lai viņš nedotu to kukuli, lai

viņš izslēdz to kā opciju... Un tas arī... Un tad tie līdzekļi katram tam segmentam ir savādāki... Nezinu, varbūt tai tiesu varai tas seminārs būs savādāks, kas vērsts vairāk uz viņu specifiskākām jomām, un kā to darīt, apkarot... Prokuroriem tas būtu kā to noziegumu izmeklēt...

I: Bet faktiski tas tik un tā būtu seminārs, nevis ka katrai tēmai izvēlas citu tēmu?

R2: Nē, kā jau tu zini, mums ir arī apmaiņas programmas, kad dodas uz Ameriku un kad rāda to Amerikas praksi un tas arī ir tas otrs, ka arī tie cilvēki, kas aizbrauc uz ASV mācīties, ka viņi redz kā tās lietas notiek ASV un tas ir tas, kas rada mutual understanding (tulk. savstarpēju izpratni), lai... Tas ir par visām tēmām, tas ir tas, kā viņi pastāsta citām valstīm par to, kas ir ASV, kas ir mūsu vērtības, uz ko mēs tiecamies, ko mēs saprotam ar demokrātiju, ko mēs saprotam ar caurspīdīgumu, atklātību, diversity (tulk. dažādību)... Un viņi rāda to praksi kā viņiem ir un tad cilvēki var salīdzināt ar to, kas darās Latvijā... Un dažreiz ir tā, ka, kaut ko, kas ir ieraudzīts ASV un kas forši strādā arī Latvija pārņem...

I: Kā jūs raksturotu ICS? Kādēļ, jūsuprāt, tā ir nepieciešama? Kā tā palīdz ieviest vai radīt ASV PD aktivitātes? Vai tā palīdz sasniegt ASV ārpolitikas mērķus, kā arī vēstniecības mērķus un prioritātes?

R2: Nu, jebkurai valstij pasaulē šādai stratēģijai jābūt, un to arī tāpat kūrē ārlietu ministrija... Pieļauju, ka tā nav tikai ASV, tas arī ir Latvijai, ka katrai valstij ir sava stratēģija, kas nosaka ko tā valsts grib iegūt, tad tas nosaka to valstu attiecības... Man liekas, ka tā ir tāda normāla prakse mūsdienās. Sanāk, ka valsts nevar eksistēt, ja viņai nav noteikti darbības mērķi, ko tu katram gadam gribi. Tie mērķi, protams, mainās, atkarībā no tā kāda valsts, kāda valdība, nu, nezinu... Kur mēs varam skatīties visos virzienos, kur kā valdība mainās, tā visi skatās, kas ir ievēlēts, kādi būs tie virzieni... Domāju, ka ir lietas, kam pastiprināti pievērš uzmanību, bet tas nenozīmē, ka viņi nesaglabā to diversity (tulk. dažādību)... nu vismaz tādās apmaiņu programmās tas diversity tā arī paliek.

I: Vai esat piedzīvojis vai identificējis izmaiņas ASV PD laika posmā, kurā strādājat vēstniecībā (īpaši, pēdējo 5 gadu laikā)? Ja jā, kādas tās bijušas? Kas, jūsuprāt, ir šo izmaiņu cēloņi? Ja nē, kā jums šķiet, kādēļ tas laika gaitā nav mainījies?

R2: Īsti nē, tās ir tās metodes, kas ir pielietotas gadsimtiem ilgi... Protams, tehnoloģiju attīstība un tā, bet būtībā tās paliek tās pašas...Nu tas ir tas, ka jaunieši, kas vēlāk nāk, tad tehnoloģijas nāk klāt... Jaunietis vairs nelasa grāmatas, bet vairāk sēž telefonā, tad arī vairāk nu pievēršas tiem sociālajiem medijiem, nevis printē ārā tās skrejlapas un izplata iestādēs. Piemēram, NVO speciālists atbrauc runāt par kādām tēmām un tu uzreiz ej uz sociālajiem

medijiem un tu zini, ka visi ir Facebook un vēl nezin kur... Un tā ir tā atšķirība, domāju, ka... Mainās instrumenti kā tu to dari, bet tās programmas - tās var teikt pa lielam paliek tās pašas... Jā, bet mainās instrumenti, kā tu viņus pasniedz... Jo tu nevari salīdzināt, piemēram, jauno paaudzi, kamēr vecāka gada gājuma cilvēkiem ir cita uztvere, citas varbūt arī vērtības... Citas domas, katram būs savs viedoklis...

I: Minējāt par sociālajiem tīkliem kā par piemēru. Vai ir kāds cits piemērs instrumentu maiņai?

R2: Agrāk, kad sociālie tīkli kā tādi nebija, bet jau parādījās internets, bet ļoti daudz vēl lasīja avīzes, tad izsludināja kaut kādas stipendijas avīzēs, jo zināja, ka daudzi lasa... Bet šoreiz, avīzes vairs nestrādā, mūsu target audience (tulk. mērķauditorija) lasa ziņas internetā, līdz ar to viņi ir Twitter, Facebook un vēl kaut kur un nav jēgas kaut kur likt informāciju, ja tu zini, ka viņu nelasīs... Līdz ar to, tu liec tur, kur tu zini, ka tas cilvēks skatīsies...

I: ASV publiskās diplomātijas aktivitātes un notikumi var tik sadalīti vairākās tēmās – ekonomika, tiesiskums, kultūra, transatlantiskās vērtības, mediji un drošība. Vai pēdējo 5 gadu laikā esat manījuši, identificējuši izmaiņas īstenoto notikumu, aktivitāšu proporcijās starp šīm tēmām? Ja jā, kādēļ, jūsuprāt, ir notikušas šīs izmaiņas?

R2: Domāju, ka ņemot vērā to, ko dara dažas valstis pasaulē un kā viņas to dara, tad ļoti daudz runā par to medijpratību un man liekas, ka tas akcents iet uz to - tas paliek lielāks... Tieši izglītot sabiedrību, lai viņi kā teikt neizlasa fake news (tulk. viltus ziņas), lai saprot atšķirt, lai, ja viņi redz kaut ko dīvainu apskatās vairākās vietās. Man liekas, ka uz to vispār pasaulē, tai skaitā arī ASV, pievērš uzmanību, arī Latvija... Liekas, ka kultūra vienmēr ir bijusi, mediji arī, īpaši ņemot vērā, kāda ir bijusi mūsu valsts vēsture... Tas tomēr ir svarīgi, ka mediji ir neatkarīgi, ka mediji raksta tā kā tiešām ir un neizdomā faktus, tas ir tas pats mediju pratība, bet arī izglītot žurnālistus, lai viņu saprastu kā izmantot avotus, lai rakstot rakstu, var pārbaudīt, ka tas raksts ir patiesībai nevis publicē kaut ko, kas pēc tam ir jāatsauc...

I: Kā drošības akcents, temats parādās ASV PD notikumos? Vai pēdējo 5 gadu laikā ir notikušas izmaiņas? Ja jā, kādas? Un kādi faktori tās ir ietekmējuši?

R2: Tā drošība jau iet roku rokā ar to medijpratību un arī ar to cybersecurity (tulk. kibersdrošību), ka tas nav varbūt vienmēr konkrēti saistīts ar valsti, bet ar konkrētiem indivīdiem, kas apdraud tavas valsts pilsoni vai vēl kaut ko. Tā vēl varētu būt viena no jomām uz ko tiek likts akcents, tieši izglītot, jo nu cik tad mēs... Es pat teiktu tieši cybersecurity, tieši

interneta vide, viss, ko tu dari internetā, lai teiksim tā pati interneta izmantošana vai tā joma tev nedarītu pāri...

Ja domā par Krimu, tad jāsaprot, ka drošības ziņā vispārīgi Latvija pēdējos gados ir īpaši piestrādājusi, tieši NATO ziņā... Un ņemot vērā, kas ir mūsu austrumu kaimiņš un izmaiņas viņu politikā un šinī reģionā... Tas ir tas, ko mēs sakām, ka mēs esam NATO saimē un Latvija pati sāk piestrādāt pie drošības, jo piemēram, sešus gadus atpakaļ drošības līdzekļi tika izmantoti kaut kam citam, bet man liekas, ka arī ASV jau diezgan ilgi strādā tieši ar mūsu bruņotajiem spēkiem, zemessargi brauc uz Mičiganu, un viņi šeit, un ka veidojas tā sadarbība, kas jau ir sena, sākot no Latvijas neatkarības...

NATO pastāv, tas jau tāpat kā latviešiem jāskaidro saviem iedzīvotājiem kas ir NATO... Ka tas nav tas, kas tev uzbrūk, bet tas, kas tevi aizsargā... Domāju, ka vienmēr tas ir, jebkura valsts ieskaitot Ameriku, sevi pozicionē, varbūt ne pozicionē... Pozicionē savus bruņotos spēkus kā tos, kas tevi aizstāvēs, nevis tos, kas uzbruks... Jeb aizstāvēs tās vērtības, kurām viņi tic un kas ir ierakstītas viņu konstitūcijā...

I: Kas īsteno ASV PD Latvijā? Kādas ir šo cilvēku lomas? Vai tajās esat manījuši izmaiņas pēdējos 5 gados? Kā jums šķiet, kas šīs izmaiņas radījis?

R2: Instrumenti kā to dara mainās līdzīgi laikiem un arī sabiedrības vajadzīgām, sabiedrības attīstību... Ar tām metodēm, kas darbojās 50 gadus atpakaļ, šobrīd vairs nebūtu interesanti, jo ir cita sabiedrība, cita uztvere... Katrai nodaļai ir savas funkcijas. Mūsu nodaļai ir savas funkcijas, bet mēs kā nodaļa iekļaujamies lielākās organizācijas ietvarā, kuru vada noteikti cilvēki, kas ir vēstnieki... Nu un tad ir tie izstrādātie mērķi, ko vēstniecība šajā valstī vēlas sasniegt, tad konkrētā nodaļa to arī dara... Pieņem cilvēkus darbā, kas to darīs, kas atbilst tiem viņu kritērijiem, pasaka, kas tev ir jāizdara un tad nodaļa domā, kā to izdarīt un kas ir tie instrumenti, kas mums ir... Un kas ir tas, ko sabiedrība ņems pretī... Lēmumus vienmēr pieņem nodaļas vadītājs, vienalga kā tu skaties un atbildība vienmēr ir nodaļas vadītājam. Ja tu paskaties, kas arī ir atšķirība no Latvijas organizācijām, ka par darbinieku izdarīto ASV vienmēr būs atbildīgs nodaļas vadītājs. Ja Latvijā ir tas, ka nogrūž kādu ierēdni un nodaļas vadītājs pasaka, ka neko nezina... Amerikai tas nav raksturīgi. Nodaļas vadītājs uzņemas atbildību par to, ko dara nodaļas darbinieki. Nu un tad tiek sastādīts plāns vai ideja kā to darīt un tu izstāsti priekšniekam un priekšnieks skatās - jā vai nē...

Līdz ar nomainītu mainās stils kādā tiek lietotas darītas. Tikko kā mainās cilvēks, mainīsies arī stils tam, ko un kā cilvēks uzskatīs, ka var izdarīt... Un te atkal iet tā hierarhija, cik daudz tu pats, piemēram, tas zemākais līmenis, cik daudz viņš var pateikt kā varētu darīt, bet augstākam līmenim tad ir iespēja pateikt – nē, man šis nepatīk, vajag darīt savādāk... Pa lielam jau ir līdzīgi gājis, mainās kādas nianšes. Piemēram, kādas tēmas nodaļas vadītājam

liekas svarīgas... Tev ir viena bļoda ar četrām, piecām lodītēm, tām programmām, uzdevumiem un tad tas nodaļas vadītājs skatās, kur tad vairāk tie akcenti tiks likti...

Teiktu, ka tomēr skatās pēc tiem galvenajiem mērķiem, kurus grib sasniegt... Ar kultūru laikam ir citādāk, bet kultūra ir kultūra un kultūra ASV ir ļoti dažāda, bet piemēram, izglītība tomēr ir plaša, dažādas jomas sevī ietver, līdz ar to tu tur arī vari redzēt to daudzveidībai, bet viņa pa lielam kā tāda joma nemainās. Varbūt akcenti vienu gadu varētu būt, ka akcentu liek vairāk uz NVO un nākamo gadu ko citu pieņemsim...

Domāju, ka skatās, ko ASV izvirza katrā šajā valstī un ko grib darīt un skatās arī, kas tajā valstī pieklibo... Kā tu zini, ir arī tie ziņojumi, OECD un citi, kas arī norāda arī uz tām jomām, kas tajā valstī pieklibo un es domāju, ka tādus rādītājus arī skatās katras valsts vēstniecība un tad, ja viņiem tā joma ir attīstīta ASV, tad kāpēc to neizmanto... Tas ir atkal tas punkts, kur viņi pietuvina svešu valsti savām vērtībām un izpratnei par to...

Un tur ir arī tā atgriezeniskā saite, ka piemēram, tie Latvijas pilsoņi, kas aizbrauc uz ASV, tas ir atkal pienesums tam, kas mums te ir... Un dažreiz ir pat labāk, ka ir amerikāņi paņem kaut ko no mums un mēs paņemam kaut ko, kas tur forši strādā... Tā ir tā publiskā diplomātija – mutual understanding (tulk. savstarpēja izpratne) – panākot katram savus mērķus...

Pielikums nr. 4.

Intervijas transkripts ar Respondentu 4

I: Kā Jūs raksturotu ASV PD Latvijā? Kā tā tiek ieviesta? Vai Jūs varat raksturot būtiskākās satura tēmas, nozīmīgākos izpausmes veidus?

R4: Manuprāt, tā būtiski atšķiras atkarībā no tā, kāda ir administrācija... Respektīvi, centrālā, Vašingtonā – prezidents, Secretary of state (ASV valsts sekretārs, ārlietu ministrs), bet arī no vēstnieka... No vēstnieka vietnieka. No PAS nodaļas vadītāja sadarbības ar politisko nodaļu – ļoti dažādi aspekti to ietekmē...

I: Vairāk pievērsoties prezidenta administrācijām un vēstniekiem – vai vari iezīmēt kādas atšķirības?

R4: Piemēram, atceros, ka 2015. gadā bija tāda liela kampaņa, kad Latvijā bija Europride – pirmais bijušās padomju savienības teritorijā un tad jau ļoti laicīgi, sadarbībā ar biedrību “Mozaīka” notika gatavošanās ASV vēstniecības ieguldījumam – gan lai ietu vēstniecības komanda pašā gājienā, gan arī kultūras programma, semināri saistībā... Mūzikas grupa, ko mēs atvedām... Tā ziņa, tas vēstījums bija ļoti skaidrs, tiešs - pret diskrimināciju, par dažādību, par iekļaujošu attieksmi... Piemēram, mēs atvedām atklāti homoseksuālu kantrī mūziķi ar pavadošo grupu, kurš bija ierakstījis pirmo savu video ar sabiedrības atbalstu, palīdzību... Naudas ziņā, to saucamo crowd-funding un tas sociālajos tīklos ātri kļuva

populārs, pārsniedzot miljonu skatījumu un tad bija iespēja ar ECA palīdzību atvest šo mūziķi uz Baltijas valstīm un pāris tuvākajām valstīm viņš arī aizbrauca...

Tas, ko vēl atceros, ka kādus sešus gadus atpakaļ, ap 2013.gadu tas varētu būt, bija izvēsta kampaņa pret vardarbību ģimenē... Tieši vēstniecībai bija liela loma, lai Latvijā tiktu mainīta likumdošana un tiktu ieviests restraining orders – tuvošanās aizliegums, kur upuris var palikt savā dzīvesvietā, bet varmāka tiek izlikts no dzīvesvietas... Un arī bija vairāku gadu garumā tika izvēsta kampaņa. Bija sadarbība ar Martas centru un manuprāt arī ar “Droša māja”... Īsti neatceros... Tā arī bija tāda ļoti skaidra ziņa. Man liekas, ka tā arī bija tāda vēstnieka vai vēstnieces, Gārbere vai Pekala, prioritāte un mūsu nodaļas vadītājām... Līdz ar to, šādas programmas tad arī tika virzītas... Šajā gadījumā, PAS pat bija aktīvāks kā Politiskā un ekonomiskā nodaļa, lai gan parasti tieši šī nodaļa strādā ar tādiem likumdošanas, likumības jautājumiem...

I: Minējāt arī par administrācijām – vai ir kas tāds, kas nāk prātā?

R4: Ir bijuši šie divi prezidenti – Obama un Tramps. Obamas laikā, tur pat nebija tik daudz Obama kā Klintone, varbūt arī Obamas administrācijai kopumā tā bija tāda svarīga lieta, ka daudzos štatos tika pasludināta geju, lesbiešu laulību likumība un tika pieņemts, manuprāt, arī kāds federāls likums par šo... Klintones vizīte bija 2015.gada jūnijā, tad bija tāda liela tikšanās universitātē ar jauniešiem... Viņai tika uzdoti dažādi jautājumi, arī par geju, lesbiešu tēmu no “Mozaīkas” puses un viņa ļoti pozitīvi par šo izteicās... Tā liekas, ka bija ļoti liela iniciatīva... Tad kā zelta IVLP tika nominēts Kaspars Zālītis (Mozaīkas vadītājs) – viņam ļoti liela redzamība tika nodrošināta tajā laikā - gan materiāli salīdzinoši liels atbalsts, jo tajā brīdī tika piešķirts finansējums arī sabiedrības aptaujas veikšanas saistībā ar šo tēmu un biedrības publicitātei uz ielas, standos, kur visi to var redzēt... Manuprāt, Obamam bija vairāk ar arābu valstīm saistītas iniciatīvas un mājās (ASV) tā veselības sistēma, bet Klintonei vairāk bija tās ārpolitikas iniciatīvas... Šīs ir tās, ko es vairāk atceros... Iespējams, arī tā sieviešu lomas stiprināšana, sieviešu tiesības... Viņa arī, piemēram, tā ļoti skaļi izteicās par to, kaut gan Latvijā tajā brīdī neviens tā skaļi par to daudz nerunāja... Ka varbūt ne jau tur tik liela tā problēma, bet ik pa laikam bija kādi viedokļu raksti, kam no Klintones ir iespaids. Piemēram, par to sieviešu apgrauzīšanu neviens īpaši ne interesējās, ne runāja, bet viņa par to ļoti atklāti runāja, kur pēc tam “Delfos” un “Dienā” tika publicēti viedokļu raksti un arī par izglītību sievietēm... Un tad parādījās tas uzstādījums, ka tikai tā nācija ir plaukstoša un spējīga attīstīties, kur sievietes tiek vienlīdzīgi cienītas un ļauj iekļauties sabiedrībā un ekonomikā, ka tas bija tāds ļoti izteikts gājiens...

Savukārt, ar Trampu, es pat nevaru iztēloties tādu spēcīgu iniciatīvu... Pateicoties viņa meitai varbūt tas sieviešu bizness tā kā, sieviešu dalība biznesā, kur pāris reižu ir bijuši tie forumi tur

Indijā un man liekas, ka nesen bija kaut kur Beļģijā vai Holandē, un kur ir iespēja piedalīties... Bet nu to ko es visvairāk atceros ir šaubas par ASV dalību transatlantiskajās struktūrās un vienīgais, ko Eiropas valstis gribēja dzirdēt ir tas, ka tas atbalsts turpināsies, līdzīgi kā tas ir bijis pirms tam un ASV neizstāsies no NATO... Bet pārējais... Nu par klimatu, piemēram, ir ļoti liela atšķirība... Ar Obamas palīdzību tika parakstīta ASV dalība Parīzes klimata konvencijā, kas nebija pirms tam izdarīta veiksmīgi un pēc tam (pēc 2016.gada) ASV izstājās... Tāda ļoti krasa pārmaiņa.

I: Vai šīs nodaļas darbu tas ir kā ietekmējis? Vai ir kas tāds, kas tika darīts iepriekš, bet vairs nē, vai otrādi?

R4: Manuprāt, konkrēti vēstniecības līmenī, diezgan svarīga loma ir tādai vēstures objektīvai atspoguļošanai un arī, lai holokaustam tiktu ierādīta atbilstoša vieta, nevis tikai tas, kas attiecas uz deportācijām vai PSRS okupāciju, bet arī tas, lai tas holokausta fakts nepazustu no izglītības sistēmas, lai ikdienā cilvēki arī to atcerētos... Tas it kā nav bijis vienmēr, ik pa laikam tas parādās... Bet arī saistībā arī ar to... Arī iepriekšējās administrācijas laikā bija centieni cīnīties par īpašumu restitūciju un tieši to arī panāca, ka pirms man liekas, ka 3 gadiem vairākus īpašumus tika pateikts, ka atdos tagadējai ebreju kopienai, kaut arī nav to tiešo mantinieku šobrīd, bet tas ir bijis jau ilgākā laika posmā... Bet tas varbūt pēdējā laikā vismaz ir bijis novests pie kaut kāda rezultāta...

I: Kas tiek ņemts vērā veidojot plānojot notikumus, pasākumus, programmas, iniciatīvas?

R4: Iesākta un tiek ļoti pozitīvi turpināta ir uzņēmējdarbību veicinoša "Start Strong" programma, kas faktiski sākās kā Alumni grants, kas tika piešķirts un pēc tam jau tas attīstījās pavisam citā līmenī, visas Latvijas mērogā... Bet tas sākās kā Alumni iniciatīva un tas pirmais finansējums deva iespēju to īstenot. Tas laikam bija 2013. vai 2014. gads... Sākās ar kaut ko pavisam mazu, bet pēc tam tas izauga daudz plašākā mērogā, iesaistot arī pārējās Baltijas valstis - Lietuvu un Igauniju... Bet tā bija vienas no mūsu APAO idejām, kas tapa sadarbībā ar mūsu kolēģi un Alumni organizācijām. Tādā ziņā tas atbalsts turpinās, jo pašreizējai administrācijai ir tas uzsvars uz ekonomiku, uz attīstību, uz tirgus attīstību, lai manuprāt, Amerikas precēm būtu tas noiets Latvijā... Lai Latvijā tā uzņēmējdarbības vide uzlabotos un jaunieši vairāk apsvērtu iespēju iet biznesā, nevis tikai meklētu algotu darbu...

I: Ja runā par kultūras programmas, kas tad tiek ņemts vērā?

R4: Protams, Krimas okupācija 2014. gadā pilnībā izmainīja to akcentu... Iepriekš arī bija liels akcents uz krieviski runājošām auditorijām, kas, iespējams, nesaņem tik plašu informāciju, drīzāk diezgan vienpusīgi to saņem no Krievijas medijiem... Bija dažādi

mēģinājumi atbalstīt arī Latvijā veidotus medijus krievu valodā, bet tad arī attiecīgi kultūras programmas tika plānotas attiecīgi auditorijās un vietās, kur ir vairāk krieviski runājošu kopienu... Respektīvi, sanāk vairāk Latgalē, bet arī Liepājā... Daugavpils, Rēzekne, visa pierobeža... Vienu brīdi bija ļoti laba sadarbība, kad Politiskā un ekonomiskā nodaļa brauca uz mazām pilsētām un tikās ar vietējiem mēriem, pašvaldībām, pēc tam varēja mums arī ieteikt, kur vest nākamo mūzikas grupu, izstādi vai filmu rādīt... Pirms tam bija tie krievvalodīgie, bet ne tik izteikti... Tad vairāk tas uzstādījums bija uz “under-served communities” jeb tādām sabiedrības daļām, kuras ir nabadzīgas, kurām nav pieejas dažādām aktivitātēm, tur vairāk darbojās tas ekonomiskais aspekts, iespējams... Un tad arī Latgale bija, viņa tā kā sakrīt vienā un otrā jomā, jo tur bezdarbs arī vienmēr ir bijis visaugstākais un mums bija vairāk tas, ka mēs skatījāmies, ka, piemēram, vidēji Latvijā ir 8%, bet Latgalē vienmēr ir padsmi, gandrīz divdesmit... Tieši tāpēc tās izglītības programmas un kultūras visu laiku ir mēģināts vest. Bet šobrīd vairāk ir tas drošības un mediju informācijas pieejamības aspekts un tas, ka no šiem neobjektīvajiem Krievijas medijiem cieš Amerikas tēls, tiek negatīvi parādīts un aizvedot kaut kādus māksliniekus vai izstādi ir iespējams koriģēt šo te kļūdu vai problēmu un tiešā veidā pastāstīt, parādīt vai iepazīstināt ar to kāda ir Amerika...

I: Tā kā minējāt par ASV tēlu un to, kas tiek iedragāts, vai ir tā, ka programmu skaits ir būtiski mainījies iepriekš un tagad? Un vai tas ir tikai kultūrā vai arī citās jomās – izglītībā, medijos?

R4: Medijpratībā noteikti... Arī konkrēti ar vienas bijušās Preses atašejas atbalstu tika iesniegts pieteikums un tika piešķirti 300 tūkstoši, manuprāt, kas tika sadalīti divām programmām, kuras ievieš divas NVO. Viena vairāk vērsta tieši uz to izglītības aspektu un pašu mācību programmu, bet otra arī vērsta uz skolu jauniešiem, bet vairāk tādā plašākā, populārākā veidā tiek stāstīts par mediju pratības svarīgumu... Tas arī prasīja diezgan lielu ieguldījumu no vēstniecības – atrast to labāko veidu un partneri, lai īstenotu šīs te programmas... Un arī centralizēti no Vašingtonas jau otro reizi tika izsludināts ļoti iespaidīga apjoma finansējums, kuru pēdējo reizi daļēji ieguva Re:Baltica centrs, kurš šobrīd realizē arī bez maz vai miljonu projektu...

No PD viedokļa, bet arī izteikti mainījās uzstādījums, kad sabiedroto karaspēks tika vairāk dislocēts Latvijā, tad gan amerikāņu, gan citu sabiedroto valstu militārajām personām bija vairāk tā vēlme tikt ar cilvēkiem, vairāk parādīt to cilvēcisko seju, parādīt kādi ir karavīri, ko viņi šeit dara... Tāpēc tika izveidota pilnīgi jauna programma, kurā gan ar praktisku palīdzību, ņemot palīgā cirvjus un zāģus, gan arī ejot uz skolām un vienkārši runājot par to, kas ir NATO... Tas ir radies tiešām nesen, tieši pēc tā 2014. gada, saistībā ar to, ka sabiedroto karavīri atradās Latvijā, tieši fiziski. Nezinu vai visām valstīm tas ir tik izteikti, bet Amerikā

tas ir ļoti izteikti, ka viņiem ir tie community outreach projekti un viņi nāca pie mums uz vēstniecību, lūdza palīdzību atrast kur un ko viņi varētu darīt un tad pateicoties mūsu kolēģim, kurš ir tāds ļoti praktiski orientēts uz zāģēšanu un būvēšanu - tas arī pierāda, cik ļoti svarīgi ir tas, kāds ir indivīds, kas to tajā brīdī dara... Iespējams, ka to vairāk būtu darījusi mūsu DAO nodaļa, bet tajā brīdī mums tieši bija tāds kolēģis, kurš bija ļoti iedvesmojies no šīs idejas un zāģēja malku, palīdzēja būvēt ēkas dažādiem tur bērnu namiem vai kādiem citiem centriem vai vienkārši kādā citā pilsētā... Tādus ko var izdarīt bez iepriekšējās profesionālas sagatavotības, bet ar fizisku spēku... Un tā bija tā ideja...

I: Kā Jūs raksturotu ICS? Kā Jums liekas vai tā ir nepieciešama? Kā Jums liekas, kā tā palīdz vai tieši otrādi – traucē īstenot kādas aktivitātes, programmas?

Kopš es atceros... viņa ir bijusi. Lai gan šī ir radīta sākot ar 2014.gadu, tā iepriekš noteikti ir saukusies citādāk, bet vienmēr ir bijuši misijas mērķi, bijuši pat publicēti... Iespējams, ka varbūt tikai iekšējai lietošanai... Bet cik es zinu, jau trešo reizi ir mainījies nosaukums pēdējo 15 gadu laikā... Un stratēģiskā plānošana izejot no šiem mērķiem tas ir bijis pat jau kaut kādā 2010. gadā, jo es atceros, ka vienā no treniņiem, mums bija jābrauc jau gataviem ar savas valsts mērķiem līdz un tad kādu programmu uz vietas vajadzēja izdomāt, kas atbilst kādam no šiem mērķiem... Man liekas, ka tas ir svarīgi, lai nepazustu tādā skriešanās un rosīšanās, lai nav sajūta, ka neviens nezina, kāpēc to dara. Un arī attiecīgi mūsu grantu programmā, tajās programmās, ko paši realizējam vairāk no savas puses – visu laiku ir bijuši centieni sabalansēt, lai nav tā, ka viens mērķis visu laiku, lai nedominē, bet vairāk vai mazāk visi tiktu atbalstīti un ņemti vērā. Un ir bijis, ka ir vairāk tā kā ekonomiskais aspekts, vai piemēram, pēdējā laikā drošības, kaut kāda stratēģiska drošība... Un mums tomēr kā preses un kultūras nodaļai vairāk sanāk strādāt ar tēla veidošanu, savstarpējo saprašanos, izpratni, mutual understanding... Vienu brīdī bija svarīgs, nezina gan vai par to tagad ir korekti runāt, bet Amerikas tirdzniecības līgums ar ES, kas sākoties pašreizējai administrācijai pilnībā tika noņemts no dienas kārtības, kaut arī pirms tam, tas bija dienas kārtībā nepārtraukti... Par to visu laiku bija runa un mums (ICS) vairāki no ekonomiskajiem mērķiem tika pakļauti tieši TTIP. Tas bija viens no apakšpunktiem ekonomiskajā sadaļā... Varēja dzirdēt arī atskaņas Latvijas medijos, kā tas tika apspriests... Bija gan atbalstītāji, gan arī ļoti skeptiski noskaņoti cilvēki un tā... Un tas pilnībā mainījās par simtastoņdesmit grādiem.

I: Jūs jau iepriekš minējāt vairākas izmaiņas, tieši pēdējos 5 gados, vai ir vēl kas nācis prātā par šo? Ja neskaita ģeopolitiskos notikumus, vai ir vēl kādi faktori, kas ir ietekmējuši kādas citas izmaiņas?

R4: Vēstnieki arī ir bijuši nozīmīgi. Dažas lietas ir tiešām bijušas ļoti atkarīgas no vēstniekiem... Piemēram, vienam vēstniekam ļoti svarīga atšķirība iezīmējas tajā kā kultūra tiek atbalstīta Amerikā un Latvijā... Piemēram, Amerikā ļoti svarīgs ir mecenātisms un Latvijā daži mūsu Alumni, kas bija ļoti aktīvi šajā jomā, izveidoja virzienu atbalstīt šo jomu un par to izglītot Latvijas sabiedrību, pievērsoties tam, ka personiskam, individuālam atbalstam šajā jomā ir ļoti liela nozīme, un kā to labāk organizēt un veicināt... Tad savukārt, šī brīža vēstniecei šī tēma vispār nelikās svarīga... Pekalam atkal tā bija ļoti svarīga un mēs arī aicinājām lektoru par šo tēmu, it kā bija kultūras programma un viņš bija dzejnieks, bet viņš bija arī liela mākslas fonda viens no dibinātājiem un tad viņš ar savu pieredzi dalījās. Tas tā diezgan izteikti mainījās... Tā vietā nāca vairāk šis te vēstures aspekts – holokausta tēma... Daudz izteiktāk bija regulāra vēstniecības dalība janvārī, starptautiskajā holokausta dienā, kurā apvienojas vairākas vēstniecības un tad katru gadu cita uzņēmās to vadošo lomu. Visus pēdējos gadus, tieši pēdējos 3 gadus, manuprāt, diezgan aktīvi piedalījušies tur... Vienu gadu tika aicināti speciāli vienas filmas veidotāji un tika izveidota tāda plašāka programma...

I: Kā ir mainījušās proporcijas starp vēstniecības rīkotajām aktivitātēm pēdējo 5 gadu laikā, konkrēto tēmu griezumā?

R4: Manuprāt, mediji, drošība un militārā sadarbība ir ļoti izteikti pārsvarā, tas ir nenoliedzami. Ekonomika tā kā vairāk fokusējoties uz inovācijām, jaunuzņēmumiem, uz jauniem uzņēmējiem... Pirms tam vairāk bija tas līgums, tā bija vadošā tēma vairākus gadus, bet šobrīd vairāk tās inovācijas un biznesa izglītība un tamlīdzīgi. Arī apmaiņas programmas, tieši tam pašam “Start Strong” ir tieši saistīts ar to, ka ir veiksmīgs jauniešu uzņēmums, kas uzvaras gadījumā var braukt uz Ameriku un iegūt vēl vairāk pieredzi. Pirms tam tāds nebija vispār... Un arī ir šī te inovāciju balva jau otro gadu, sadarbībā ar AmCham un LIAA. Savukārt NVO arī ir tā jaunā iniciatīva “Balva cilvēka izaugsmei”, kura tagad jau arī 4 gadus vismaz bijusi un tādā veidā godinot tādus pilsoniski aktīvus cilvēkus vai organizācijas... Un tur mainīga tā vēstniecības loma bijusi, to veido arī Pilsoniskā alianse un Amerikas tirdzniecības palāta... Tas vismaz ir kas tāds, kas ir publiski redzams un tēla ziņā, ka ir vismaz tāds, kas ir pamanīts...

I: Turpinot par drošību...

R4: Cik man ir nācies saskarties ar šo, lai gan ar to daudz nestrādāju, ir mēģinājums cilvēkiem stāstīt un skaidrot cik katram cilvēkam Latvijā nozīmīgs ir šis drošības jautājums un dalība tieši tādā kolektīvā organizācijā. Tai pat laikā vairāk runā arī par to Latvijas atbildību – vairāk ieguldīt savu naudu, skaidrot, kāpēc ir svarīgi, ka ir šis kolektīvais līgums un katram jāpilda arī savas saistības... Manuprāt, Latvija to ir uzņēmusi tā normāli un nav apvainojusies... Tas

ir bijis aktuāli tieši pēdējos gados un liekas, ka tas ir lielā mērā saistīts ar Trampa administrāciju un to viņa uzstādījumu, ka valstīm, kuras ir spējīgas ir jāmaksā tā sava daļa. Un Latvija, manuprāt, ļoti adekvāti ir uztvērusi vai iespējams, saredz to tiešo labumu sev arī no tā... Bet tas arī tiek mēģināts skaidrot vairāk publiski caur šīm te izglītības programmām... Jā, interesanta iniciatīva bija pagājušajā gadā, uz Latvijas simtgadi, kad vēstniecības diplomāti izveidoja tādas vairākas prezentācijas, kur mēģināja parādīt latviešu izcelsmes Amerikas iedzīvotāju, pilsoņu lomu Amerikas vēsturē, tādiem sabiedrībā zināmiem cilvēkiem, kā, piemēram, Levi's džinsu izgudrotājs vai Hirschhorn muzeja dibinātājs un vairāki tādi pozitīvi piemēri tika atrasti, lai parādītu šo te vēsturisko saikni starp Latviju un ASV. Un tā kā nostiprināt to ziņu, ka okupācijas laikā ASV neatbalstīja okupācijas faktu un neatzina Latvijas iekļaušanu PSRS sastāvā, visas Baltijas... Tas man liekas tika daudz pieminēts simtgades sakarā... Šī te vēsturiskā saikne un sadarbība dažādās jomās, bet tā varbūt vairāk izrietēja no tā, ka bija šī simtgade un bija iespēja to pateikt un parādīt...

I: Kā Jūs raksturotu tos cilvēkus, kas īsteno PD? Sākot no vēstnieka līdz pat vietējiem darbiniekiem...

R4: Es teiktu, ka tas ir uzstādījums no Vašingtonas un ir tās galvenās tēmas pie kurām ir jāstrādā, kuras ir jāatbalsta, bet man liekas, ka ir daudz telpas gan vēstnieka, gan nodaļas vadītāja iniciatīvām un, ja viņiem izdodas pārliecināt savus priekšniekus, ka tas ir svarīgi un Latvijā tas ir vajadzīgs, ka tā tēma ir būtiska, tad ir ļoti liela iespēja to savu ideju virzīt un realizēt. Parasti arī ir iespējas atrast finansējumu ieceres realizēšanai... Ja vien izdodas pārliecināt, ka tas ir svarīgi. Kaut vai ja min, atpakaļ paskatoties, kampaņas par vardarbību ģimenē vai par audžuģimenēm – tā bija tāda diezgan būtiska kampaņa un sadarbība. Tas bija apmēram 2012./2013.gadā... Tieši to deinstitucionalizācijas tēmu, kas Latvijā īsti "skan" tikai pēdējos 2 gadus, bet mēs par to runājām jau vismaz 5 gadus atpakaļ un sadarbojāmies ar vietējo audžuģimeņu biedrību un arī atvedām ekspertus... Bija iespēja arī presē stāstīt kāda loma tam ir un tad sāka runāt par to, ka bērnus ar invaliditāti var ņemt šādās ģimenēs, ja izveido speciālas ģimenes, tad Latvijā par to nedomāja vispār nemaz... Un pamazām jau tas ieviešas tīri praksē. Tas, šķiet, ka nāca no Preses un kultūras atašeja vietnieces, jo viņai pašai ģimenē bija šāds piemērs, kur ģimenes loceklis bija pieņēmis kā audžubērnus divus bērnus ar invaliditāti un viņi stāstīja kā tas praktiski var notikt, ka tas nav neiespējami un ka Amerikā ir ļoti labs speciālistu atbalsts un gan valsts, gan pašvaldības nodrošina atbalstu tīklu, parādot, ka nav visa atbildība un rūpes tikai uz pašiem audžuveceākiem. Par šo tika daudz runāts un iespējams, ka tam arī ir kāds rezultāts. Bija vietējā "Dod pieci" akcija pavisam nesen un tā tālāk... Nu šī brīža vadītājam, viņam ir tāda pagātne, ka mediji noteikti ir tā kā svarīgāki... Uzsvārs ir uz medijiem... Par pārējo tā grūti spriest. Iepriekšējai vadītājai bija tā geju un

lesbiešu tēma, konkrētie pasākumi, tas gads... Un tas tā kā sakrita ar to vēstnieces nostāju, tajā brīdī ļoti saskanēja - vēstniece bija ļoti atbalstoša. Viņa paspēja pastrādāt gan pie Gārberes, gan Pekalas... Pirmīt sanāca tā, ka pārmantoja to tēmu, jo mūsu vadītājam bija tā, ka ģimenē un draugu vidū bija līdzīga situācija, kur māsa bija apprecējusi sievieti un viņas varēja adoptēt bērnu, izveidot pilnvērtīgu ģimeni un Latvijā tajā laikā, 5 gadus atpakaļ, tas bija ļoti diskutabls temats un neviens tā īsti neatbalstīja... Man liekas, ka tas ir ļoti saistīts ar tādu personisko pieredzi un interesi... Respektīvi tas, par ko iestājas katrs diplomāts, viņam ir iespēja, protams, pilnībā saskaņojot ar valsts interesēm, bet realizējot to savu vīziju un ideju...

I: Respektīvi, ir vieta variēt...

R4: Jā, tā noteikti ir. Ir noteikti mērķi, bet tos uzsvarus lielākoties uzliek vēstnieks vai PAS nodaļas vadītājs... Ļoti lielā mērā. Un arī iepriekšējai vadītājai bija šī te LGBTQ interese, bet viņa pati nāca no preses, mediju vides, no televīzijas un viņai arī mediju neatkarība un tā tēma bija ļoti tuva... Tās bija abas divas tādas ļoti dominējošas pēdējā laikā... Un tā loma tikai pieaug. Tajā brīdī, pirms 2014. gada, bija vairāk uzsvars uz mediju profesionālo līmeni un varēšanu tehnoloģiju ziņā un kā tās pielietot, tik daudz nerunāja par dezinformāciju - vairāk bija šī te profesionālā līmeņa uzlabošana un tieši avotu kvalitātei, faktu pārbaudīšana... Bet protams, pēc 2014.gada, jau tas pavirzījās citā virzienā...

Pielikums nr. 5

Intervijas transkripts ar Respondentu 5

I: Kā Jūs raksturotu ASV PD Latvijā?

R5: Daudzšķetļnaina. Man patīk taktika, man patīk tā doma, vismaz, ko mēs izpildām mūsu nodaļā, ka mēs nemēģinām ar ASV karogu un ar lielām patriotiskām, nacionālām lietām grūsties virsū. Tādā ziņā, "Start strong" ir nenormāli veiksmīgs projekts, jo tur faktiski ir cilvēks, laba doma, ideja, protams, kaut kas no Amerikas domāšanas mentalitātes tajā visā iepīts iekšā, bet izņemot to, ka ASV vēstniecība sponsorē un ASV vēstniecības "šilte" ir izlikta, kad kolēģis kaut kur strādā, pa lielam, tā nav Amerika. Tas varēja būt arī Vācijas karogs... Vienkārši, šis šajā gadījumā nāk no Amerikas un tas ir tādā ziņā ļoti vērtīga lieta, ko mēs darām ilgtermiņā, lai stiprinātu Latvijas sadarbību, lai jauniešiem ir lielākas iespējas kļūt par veiksmīgiem uzņēmējiem, līdz ar to – pilsoņiem vai veiksmīgiem darba ņēmējiem vai darba devējiem. Un tādā pašā veidā, kā ASV aizsardzības ministrija, vēl krietni pirms mēs iestājāmies NATO ir ziedojusi lielus līdzekļus un turpina ziedot lielus līdzekļus, kuri tagad ir iesaldēti dēļ tās sienas būvniecības, viņi ir ar mieru pat miljonus ieguldīt mūsu infrastruktūrā, lai šī valsts būtu izdevusies valsts nevis neizdevusies valsts. Tomēr, cilvēki, Latvijas pilsoņi

un Latvija ir kļuvusi par NATO partneri, mēs, protams, būsime labāki ilgtermiņā, ja mums strādās policija, ja mums strādās visas ātrās palīdzības u.tml. Tieši tāpat, kā tad, kad mēs esam apdrošināti pret kaut ko, mēs varam riskēt, domāt un dzīvot laimīgu dzīvi un to ļoti grūti saprast daudziem cilvēkiem, bet, paldies Dievam, Amerikai līdz šim vismaz ir bijusi tāda ilgtermiņa politika draudzēties ar tiem. Es nerunāju gan par otru pusi, ir valstis, kuras nedraudzējas un dara visu, lai viņiem sabruktu valsts infrastruktūra ar sankcijām, lai panāktu savu. Tā daļa no Amerikas politikas man nepatīk, bet tas mūs šeit neskar.

I: Bet sanāk, ka Latvijā, tas, kas tiek darīts, tiek darīts ar mērķi veicināt ASV tēlu, vai ne?

R5: Lai veicinātu ASV tēlu, bet tajā pat laikā - stiprinātu šo valsti, lai viņa strādātu un būtu laba partnere. Es nedomāju, ka tas ir tikai vienpusēji, tur ir divas puses... un paldies Dievam. Pirms mēs iestājāmies NATO, viņi deva un turpina dot daudzus miljonus katru gadu, lai mums šis viss strādātu. Atgriežoties pie tā, ko mēs darām – man patīk tas, ka mums diezgan, nu jā, tas ir svarīgi, man īsti nepatīk, bet, ka kaut kur Baltais nams un Valsts departaments noskaidro, pasaka savas vērtības, galvenās vadlīnijas un mūsu darbībām vismaz kaut kādā veidā ir jābūt saistītām... Līdz pat tādiem sīkumiem kā grāmatu izvēle Amerikas lasītavās, grāmatu klubam... Un līdz pat šim brīdim, pagaidām nekas daudz nav mainījies, jo mēs tiekam daudz maz ignorēti Trampa prezidentūras laikā un mūsu tās vērtības bija liberālisms, visas sabiedrības iesaiste utt. Un līdz ar to mēs varējām strādāt ar tādām ļoti labām tēmām, manā skatījumā. Ja mums būs jāsāk strādāt ar tādiem jautājumiem kā nacionālisms vai citas līdzīgas tēmas, tad manas dienas te ir skaitītas...

I: Tad sanāk, ka līdz ar Trampa kļūšanu par prezidentu nekas nav mainījies?

R5: Šķiet, ka pēc Trampa valdības mums pat ir bijis labāk, jo no Vašingtonas tā uzraudzība ir palikusi vēl mazāka, jo ASV iekšienē tiek mainīti tiesneši, (administrācija) domā un strādā par iekšzemi. Mēs zinām, ka ļoti svarīgās valstīs netiek mainīti vēstnieki un arī mūsu vēstniece vēl joprojām ir vēstniece, lai gan viņai vajadzēja jau gadu atpakaļ braukt mājās vai citur... Un viņa nekur nav nozīmēta un neviens nav nozīmēts šeit... Mēs esam atstāti tādā tukšgaitā – mēs esam atstāti tādā ātrumā kādā mēs bijām, un turpinām ripot uz priekšu un faktiski, ir vēl lielāka brīvība... Mēs vēl turpinām iesākto... Obamas laikā, jā, bija lielāka uzraudzība. Pirmie, kas uzrakstīja atlūgumus, bija seši valsts departamenta vadītāji, paša augša, kuri bija nostrādājuši ļoti ilgu laiku valsts departamentā. Tas notika zem Tilersona, kad viņš atnāca – seši cilvēki uzrakstīja atlūgumus tajā pašā dienā... Viņi saprata, ka tā viņi nevarēs strādāt, jo viņi bija ļoti liberāli cilvēki, tie bija Obamas cilvēki, bet ar milzīgu pieredzi, pārzinot kā strādā valsts departaments. No septiņām nodaļām tikai viens palika, seši aizgāja prom... Ļoti pieredzējuši cilvēki nevar strādāt zem tādas administrācijas... Un tā kā tā

galva tika nocirsta, nu tur bija klusums un miers... Vēl joprojām ir. Nav tik daudz tā komunikācija ar Vašingtonu, nav tik daudz norādījumu no Vašingtonas kā bija, to es saprotu no Amerikas diplomātiem un to es arī redzu caur savu lietu – American Spaces... Mums tajā laikā ļoti gribēja žņaugt, bet tagad ir citādi. Mums ir lielāka vaļa, pat nedaudz vairāk naudas. Mums solīja, ka nogriezīs tos 30%, bet nepaspēja un ja kas, iedeva vairāk... Obamas laikā bija ļoti stingras vadlīnijas... Un tās vadlīnijas nav mainītas, vienkārši atskaites nav nekādas. Ir statistikas atskaite, bet tā nav īsti nekas cits... Tādā ziņā liekas, ka es varu “laist mulķi”. Protams, vietējie priekšnieki to redzēs un sapratīs, līdz ar to – tas nevar notikt vietējo vadītāju dēļ, bet ne Vašingtonas dēļ un man liekas, ka tas ir cauri visai struktūrai. Diemžēl, tur ir viens ļoti liels mīnuss arī, jo komunikācija arī, piemēram, par algām, visiem šobrīd ir vienalga... Vašingtonas un reģionu komunikācija ir zem katras kritikas...

I: Vai vari pastātīt vairāk par “American Spaces” vadlīnijām?

R5: Mums ir jābūt pilnai informācijai par ASV un mums ir jāiesaista šīs te vērtības visās mūsu programmās... Nu, tur nav tik daudz iespējas, jo cilvēks nav multimākslinieks, ir tikai tik spējīgs cik viņš ir un ir tik daudz laika, cik ir... Bet jā, mums ir jārunā par tām tēmām, mēs nevaram pēķšņi runāt par Lielbritānijas tēmām. Bet pa lielam, es uzskatu, ka šobrīd vismaz ir tā, ka... Un protams, iesaistot NATO spēkus, iesaistot aizsardzību, sekojot tagad tām galvenajām 3 – 4 vadlīnijām, kas ir mūsu ICS... Mēs varam iekļaut ļoti daudz un attaisnot gandrīz katru mūsu darbību... Nākamajā mēnesī atkal atjaunošu grāmatu klubu, jo būs beidzot laiks un man būs Mišelas Obamas grāmata... Principā, splāviens sejā esošajai valdībai, bet... Ir grāmatas, ko es pasūtu un nemaz nedomāju - es esmu pasūtījis ļoti daudz šīs te kritiskās grāmatas pret Trampu un turu viņas mūsu bibliotēkā... Un tā arī vajadzētu būt, ja Amerika tiešām ir demokrātija un visām pusēm jābūt atspoguļotām, tad atspoguļot kritiku arī par esošo prezidentu un valdību ir ļoti pareizi. Tas parāda to, ka... Un galu galā, protams, mainījās prezidents un viņš var mēģināt visus tiesnešu Amerikā nomainīt vienu pēc otra, bet viņš nevar, ja nu vienīgi, masveidā sešus galvenos atlaiž un simtiem simtiem iesniedz atlūgumus, bet viņus uzreiz neaizvieto... Un vēl joprojām nevar aizvietot. Jo nu nevar atrast tik daudz republikāņus ar tādu pieredzi, kas ir ar mieru strādāt vienā sistēmā, kur pārsvarā valda skalda un demokrāti... Un vienmēr ir skaldījuši un valdījuši demokrāti, vismaz pēdējos 40 gadus...

I: Vai Jūs varat pastāstīt par vēl kādiem būtiskiem satura akcentiem, būtiskākajām nozīmīgākajām tēmām pēdējos 5 gadu laikā?

R5: Protams, pēdējo 5 gadu laikā, pēc Ukrainas krīzes ir papildus Amerikāņi šeit, vēstniecībā, kas parastā NATO pieauguma laikā tas nebūtu noticis... Ne tur būtu runa par kādām bāzēm

Latgalē, ne raķešu sistēmām Polijā, ja nebūtu notikusi Ukrainas krīze... Ukrainas krīze lika Amerikai un NATO, un Amerika ļoti pareizi reaģēja Obama laikā, un atsūtīja papildus ātrās reaģēšanas karaspēku ar 120 karavīriem uz Latviju un apmēram tādā pašā skaitā uz pārējām Baltijas valstīm... Principā, 2 – 3 nedēļas pēc Ukrainas referendumā...

I: Un kā tas ietekmēja šo nodaļu?

R5: Tas nozīmē, ka mums visai vēstniecībai to, ka, lai gan viņi ir karavīri un pārsvarā dzīvo bāzēs, tas nozīmēja, ka 120 papildus Amerikāņi ir šeit un jebkurā diennakts laikā ir nepieciešams sniegt palīdzību, asistenci, kaut vai no konsulārā viedokļa... Vēstniecības darbiniekiem ar viņiem ir jāstrādā, jāstāsta kas un kā šeit notiek, tas tomēr ir darbs... Mūsu nodaļai tas nozīmē papildus darba rokas, mūsu jau iestrādāto, divas reizes jau bijām tajā Chainsaw diplomacy kaut ko darījuši.. Jā, mēs to jau sākām pirms krīzes... Man bija PAS un Politiskās un ekonomikas nodaļas cilvēki, kas iesaistījās...

I: Un kā radās tā ideja?

R5: Es piezvanīju uz “Zvanniekiem” un prasīju vai nevajag palīdzību un viņi teica, ka vajag palīdzību ar malku... Tad vienkārši salasījām ķēdes zāģus, salasījām cilvēkus, salasījām jūras kājiniekus šeit... Mēs vienā dienā izdarījām tādu ļoti labu darbu, ļoti nedrošu. Plus, vēl tajā laikā bija lieli zēni tajā laikā, kas palīdzēja, bet tas notika pirms Ukrainas krīzes... Un, protams, tad, kad viņi teica, ka mums ir 70 cilvēki un vēl smagā tehnika, tad jau otrajā reizē bija faktiski lielākā talka... Bija vēl ekskavators, mēs jau palīdzējām pamatus rakt tai vistas kūtij un visu ko citu izdarījām priekš “Zvanniekiem”. Plus, daudz malku sakrāvām... Tad pēc tam mēs sapratām, ka tas cilvēku skaits tomēr ir par daudz, bet turpinājām. Tad atbrauca tā saucamie “Vertical teams”, kas ir celtnieki, kas tur kaut ko Ādažos izdarīja... Uzbūvēja tualešu būdiņas... Viņiem tas neaizņēma tik daudz laika, viņiem bija pāris brīvas dienas un “Zvanniekiem” tajā laikā vajadzēja jaunu jumtu uzlikt un mēs uzlikām jaunu jumtu... Materiāli jau bija, bet darba spēks trūka. Mēs esam uz visādiem sociālajiem centriem braukuši, internātpamatskolām, uz speciālajām skolām strādājuši... Teikšu tā, klasiskās malkas talkas un visādi papildus remontdarbi ar visādām kuģu vizītēm un citiem NATO karaspēkiem, kas vienkārši savādāk šeit nebūtu bijuši. Plus, tie kas šeit būtu bijuši, vienkārši, mēs esam iemācījušies kā labāk viņus organizēt un uzņemt... Un izdarīt kaut ko praktiski, nevis vienkārši atļaut viņiem staigāt pa Vecrīgu vai kaut ko citu... Jā, doma ir viņus vairāk izmantot un atstāt labu iespaidu, redzēt viņus darot un lai cilvēki redz, ka viņi ir formas tērpos un ka tie nav latvieši, ka viņi ir atnākuši kaut ko darīt... Kādreiz tie ir arī latvieši. Ļoti lielu ieguldījumu mēs esam devuši Līgatnes dabas takās – veco lāču voljēru atgriezuši dabā, mēs esam nodemontējuši vēl citas lietas... (...) tas nav gluži cilvēkiem, bet dabai, dabas takām.

Un tur atkal tā foršā lieta, ka piemēram, tur brauc jūrniki un viņi ir pavadījuši 3 – 6 mēnešus jūrā, viņa dabū ieiet Latvijas mežā, viņi dabū redzēt dzīvniekus utt. Mums šajā situācijā nepārtraukti ir tas winwinwin, ka tas ir ļoti labi mūsu mērķu pildīšanai, parādot, ka amerikāņu karavīri dara labu, grib darīt labu brīvprātīgi, bet ASV karavīri dabū tikt uz tādām vietām, kur viņi savādāk netiktu, jo Vecrīga ir Vecrīga un tas parasti ir viss, ko viņi dabū redzēt. Viņi dabū vienkāršu saskarsmi ar šiem cilvēkiem vai konkrētiem cilvēkiem, kā, piemēram, “Zvannieki” vai konkrēti skolēni. Protams, vietējā sabiedrība, it īpaši laukos redz un tad neviens nezaudē... Un protams, tā nauda, kas tiek ietaupīta, jo šie darbi neprasa ieguldījumus, bet atdeve tūkstošos ir ievērojama... Galvenais ir tas, ka katrs ASV karavīrs drusku labāk iepazīst Latviju, viņš ir atstājis savu zīmi šeit...

I: Kad Jūs sākat īstenot “Brothers in Arms”? Tajā pašā laikā? Kad un kā tas sākās?

R5: Nē, tas nebija tajā pašā laikā. Man tā ideja visu laiku riņķoja galvā pēc tam, kad es iestājos Zemessardzē. Man bija tā doma, ka angļu valodas stundu vajadzētu pasniegt par to, kā ir būt karavīram, kādā veidā Latvija tiek aizsargāta utt. Man tā doma ienāca prātā jau tad, kad dzīvoju ASV. Atceros, ka pamatskolā mācījāties vēsturi un vēsturē es biju diezgan neapmierināts, jo man jau bija tā latviešu izglītība no “svētdienas skolas”, man bija padziļināta izpratne par Otro pasaules karu (komentārs - salīdzinot ar vidējo amerikāni) un tā sekām, īpaši notikumiem Austrumeiropā. Tā Krievija un Austrumu puse vispār tika ļoti aizmirsta... Pa lielam, vācieši - slikti, sabiedrotie - sakāva, vācieši cauri un viss... Sākās, protams, ar Polijas aneksiju, bet tur bija stāsts tikai par vāciešiem – ne vārda par Molotova – Ribentropa paktu. Nebija pat pieminēts... Kā visi Amerikas bērni es ļoti daudz televizoru skatījos, bet, paldies Dievam, ne tikai multenes, bet es zināju kaut ko par vēsturi... Es sapratu, ka tie kari ir, bet viņi nav mūsu grāmatā... Amerikāņi nebija ar mieru vēl par to rakstīt un tur arī bija visādas birokrātijas... Un tad es sapratu, ka šeit ir līdzīgi. Mēs esam bijuši skolās, kur NATO ne reizi nav pieminēts. Mums ir bijis, ka skolotāji pasaka: “Jūs esat pirmie cilvēki, kas vispār par šo tēmu runā”. Un es prasu: “Vai jūs zināt, ka esat ES pilsoņi?”. Kā kurā skolā, jā, pārsvarā... “Vai jūs zināt, ka esat NATO biedri?”. Un godīgi, puse vai pat vairāk nezina... Tāpēc, jā, lai to iztrūkstošo, tos pēdējos 10 – 15 gadus, kas nevienā priekšmetā nav iekšā... Tā bija man sajūta, ka jaunieši nekur nevar to informāciju dabūt, ja ne vien viņi paši ir “gīki”, kuriem interesē mūsdienu politika... Tas sākās kādus 3 gadus atpakaļ, bet tā sanāca reakcija uz problēmu, jo man bija tāda doma galvā, bet man nebija vajadzība un iemesls... Un tad bija zvans no Aizsardzības ministrijas, kas piedāvāja sadarboties ar ASV dislocētajiem karavīriem, kas zināja krievu valodu un uzstādījums bija, ka jābrauc runāt uz skolām, tieši uz krievvalodīgajām skolām... Tā īsti nebija atbilde uz Krimas notikumiem tieši, bet bija konkrētu cilvēku iniciatīva... Bet tas, ko viņš nezina, ka mēs runājam tikai NATO valstu

valodās publiski, līdz ar to, Aizsardzības ministrija saveda kopā vēstniecību un šos karavīrus un radās sadarbība. Man uzreiz radās ideja, ka mēs varam iet uz angļu valodas stundām un to visu pasniegt kā daļu no angļu valodas klases... Un pasniegsim to, ko gribam pasniegt, kā arī tas būs labs veids kā tikt “krievu” skolās iekšā, jo kurš gan angļu valodas skolotājs negribētu, ka 2 -3 native speakers nāk un pasniedz viņas vietā angļu valodas stundu. Un tad es uztaisīju tos rāmjus prezentācijai... Mēs negribējām stāstīt, kas ir armija un “rekrūtēt” vai ko, bet mēs gribējām stāstīt kā Latvija tiek aizsargāta, ka Latvija pirms tam nebija aizsargāta un kuram mums ir jāpateicās, ka mēs esam NATO... Un galvenokārt, tiem septiņiem kritušajiem karaspēkiem un tas viss tajā ietilpst... Lai gan mēs esam formas tērpos, tas ir gandrīz vai kā “anti-rekrūtings” , drīzāk tāds stāsts par to, ka mēs neredzam ātro palīdzību katru dienu, mēs faktiski viņu nedzirdam, bet mēs zinām, ka viņi ir. Vēl mazāk mēs redzam militāros spēkus salīdzinoši ar 90tajiem gadiem... Un viņu dēļ mēs varam būt NATO, jo ja Tev nav karaspēks, ja Tev nav valsts robeža, ja Tev nav demokrātija, Tu nevari kļūt par NATO. Mēs skaidrojam, kas ir NATO, kāpēc mēs esam NATO, kāpēc Latvija grib būt NATO un vai tas nav labi, ka mēs esam NATO... Parādot tos ārējos draudus, kas ir vēsturiski Latvijai vienmēr bijuši. Tādā ziņā tā prezentācija ir krietni labāka kā to, ko dara Aizsardzības ministrija, kas ir mani it kā konkurenti, kuriem nepatīk, ka es eju uz tām pašām skolām, kur viņi ir... Lai gan mēs abi kopā nevaram aptvert visas skolas. Jo viņi arī iet pa skolām, bet īpaši neko tādu nestāsta... Vairāk par armijas struktūru utt. Man ir žēl, ka tas nav mans vienīgais darbs, jo es varētu vienkārši rotēt pa Latviju, reti iegriezties vēstniecībā... Skaits arī mainās, to lielā mērā ietekmē arī partneri, ar kuriem es sadarbojos... Tagad man gadījās partneri, kuriem nav tik viegli sarunāt precīzus braukšanas laikus un arī pašam darba grafiks mainās...

I: Turpinot par drošību, Jūs jau pieminējāt Krimu, bet kā Jums šķiet, vai vari paturpināt, kā ir mainījies drošības akcents un kā tas vispār ir ietekmējis PAS darbu?

R5: Jā, tas iegāja faktiski mūsu ICS. Tas (drošības aspekts) tur vienmēr ir bijis, bet tas tika šausmīgi akcentēts tieši tagad. Godīgi sakot, jā, arī tas, ka ja es prasu konkrētus resursus vai budžetu šīm aktivitātēm, es dabūju. Pašā sākumā (pirms 2014.gada) nebija īpaši viegli pārliecināt par ķēžu zāģiem un to saorganizēt, bet tagad, līdz ko tiek ielikts pieprasījums sistēmā, kas ar to saistīts – drošības biksēm, mācības un visu ko citu – tam tiek iedots budžets. Vēl ir tas projekts “Big Brother”, kur kopā ar militārajām vienībām dodamies uz bērnu namiem. Mēs viņus izklaidējam visu dienu, viņi ir pilsētā un tā. ASV karavīri atkal jūtas, ka ir ko labu izdarījuši. Tās dažas mūsu akcijas, kas parādās, īpaši, vietējā presē, tad ir lieliski. Īpaši pēc vienas talkas, parādījās publiskās LSM.lv angļu valodas sadaļā, tas esot nošērots pa visu Ameriku kādas 100 tūkstoš reizes. Tikai par to “Armed forces network”. Tas bija kādus 2 gadus atpakaļ. Tā rezonanse bija “wow”... Un man tā bija sajūta, ka, protams, mēs esam

bijuši vietējās avīzēs un presē, bet man liekas, ka tas vēl ir svarīgāk, jo tas dos... Kāds to redzēs arī Polijā, Korejā un tad viņiem iešausies prātā, ka viņi to pašu var izdarīt ar minimāliem līdzekļiem, bet maksimāli labi darīt... Jā, bet tas arī tādā ziņā, ka abas šīs programmas, cik es saprotu, visiem militāristiem un nemilitāristiem ir viens no “talking points” vēstniecei, kas stāsta, ka mēs darām šito un mēs zinām, ka, piemēram, Baltijas valstīs to nedara... To var īpaši labi redzēt, kad iebrauc kāds kuģis šeit, kas bijis iepriekš citur un ar viņiem parunājot ir skaidrs, ka citur nekas tāds nav... Neviens militārās personas neiesaista, neliek kaut ko darīt un viņi pa lielam tiek ignorēti... Vēl viens milzīgs pasākums, protams, bija tās 3 dienas, kad cauri Latvijai brauca tas “Dragoonride”. Tas brauca vispirms uz dienvidiem... Tas bija tā priekš militāristiem, tas bija ļoti svarīgi parādīt, ka var lietot Latvijas un Lietuvas un citu valstu ceļus un, ka var viena kolona pārbraukt pāri un apstāties un remontēt pēc vajadzības... Un turpceļā, es īsti daudz nezina, viņi pateica, ka šis būs mūsu maršruts... Mēs brauksim pa taisno lejā un, ja ir kāda pilsēta pa ceļam, tad labi, kaut kādā skolā vai kaut kādā pilsētās laukumā mēs varam uztaisīt “static display”. Es atradu tās divas vietas, kur to varēja izdarīt, bet viņi izvēlējās īsāko ceļu un ātri izbrauca... Bet tad viņiem bija atpakaļceļš un gadu vēlāk (komentārs – ap 2016.gadu). Un atkal, viņi gribēja pa to pašu ceļu, cik vien ātri var... Un tad es ieteicu pamainīt maršrutu un braukt caur Latgali. No Lietuvas jau braukt uz Daugavpils pusi un tur ir tik pat labi ceļi, bet šī ir tā Latvijas daļa, kas vairāk jūt Krievijas ietekmi utt. Un šoreiz pateicu, ka arī tie “static display” ir garlaicīgi un, ka tīņiem tas neinteresēs... Varbūt, mēs varam kopā kaut kādu sportu uzspēlēt... Tad tās bija tās 3 lielās dienas, kad mēs uzspēlējām vairākas futbola spēles – Rēzeknē, Ludzā. Ludzā tas bija lielākais notikums jebkad... kopš neatkarības. Krievu skolas laukumā tur notikās spēle, Ludzas komanda uzvar, pēc tam nospēlējām arī to “tag futbolu” un tas ļoti labi nostrādāja. Visi – gan krievi, gan latvieši – bija priecīgi. Neviens nelamajās, neviens neko nepateica... To bija grūti saorganizēt, bet tas bija labs pasākums. Un jā, arī militāristiem bija bail būt tik tuvu Krievijas robežai, domāja, ka viņus apmētās ar olām. Neviens no viņiem ļoti ilgi nebija bijis Latgalē... Tur ir jaunieši, kas vienkārši priecājas par jebkuru jaunumu un iespēju sportot... Un tā arī bija, labākās uzņemšanas bija Rēzeknē un Ludzā... Tās arī bija viskrieviskākās komandas... Tas labi izdevās. Protams, bija grūti tas, ka mums pirms tam bija jāiet “site visits” utt. Jā, tas ir kas tāds, kas ir līdzīgs visur – kad tu gribi izdarīt kaut ko citādāk, kaut ko inovatīvāku, tu “dabū pa galvu”. Ja es neesmu vēstnieks vai direktors, tad es nevaru darīt tā, kā es gribu. Vēstniece ir svēta, bet es neesmu pat tuvu tam.

I: Vai ir vēl kādas izmaiņas darbinieku lomās? Vai ir kas mainījies pēdējo 5 gadu laikā?

R5: Esmu pamanījis, jo ilgāk mēs esam un jo lielāka stabilitāte, jo vājāki nāk arī APAO. Līdz ar to, mums ir spēcīgākas pozīcijas pret priekšniekiem. Principā, bija tā, ka agrāk, kad bija

APAO un viena cita – viņas bija tā kā divas priekšnieces un viņām vienmēr bija taisnība, gala vārds bija viņām. Pēc tam, cits kolēģis un tagad cits, un viņiem nav īsti tā... Ja viņš nāk ar savu izglītību, viss ir kārtībā, bet ja viņiem nav iepriekšējas pieredzes vēstniecības darbā vai tā ir ļoti neliela, viņi nevar pārzināt vietējo darbinieku darba specifiku, tā kā mēs. Es esmu sajutis, ka šobrīd tikai PAO ir tas, ko var saukt par priekšnieku, kuram ir 6 – 10 gadu pieredze Valsts departamentā, tas var būt īsts priekšnieks. Cilvēks, kurš ir dalījis tikai vīzas nevar īsti būt priekšnieks, kamēr viņš pats sevī neieliek, neiegulda tur pietiekoši daudz. Iepriekšējais APAO pēc tam to izdarīja, spiestā kārtā, bet sākumā arī īsti nebija. Manā situācijā bija tā, ka es esmu tik ļoti izaudzis, ka ar esošo APAO vairs nevarēju sadarboties, jo man likās, ka viņš nav pietiekami kompetents, lai man vadītu manā uzskatā. Tas tā netika pasniegts, bet pēc tam kad man vairākas reizes nācās mūsu e-pastu argumentāciju vienkārši pārsūtīt PAO, tad viņš kļuva par manu tiešo priekšnieku. Es tā kā negribēju, lai tas notiek, jo negribēju, lai APAO tagad ir slikts reitings vai tas kaut kā negatīvi atsaucas uz viņu tālāko karjeru, bet PAO to nolēma.

I: Kā Jums liekas, cik liela nozīme ir prezidenta administrācijai un vēstniekam tajā, ko mēs darām? Cik daudz viņi to ietekmē?

R5: Atceros, ka pašā sākumā Trampa prezidentūrā bija bailes par to, vai mēs tikai plivinām karogu (LGBTQ varavīksnes karogu), arī Vašingtonai bija bailes un visas citas vēstniecības baidījās... Beigu beigās kādam bija stingra roka Vašingtonā pateikt, ka tā kā mums nav norādījumu – darām tā, kā mēs to esam darījuši. Un tas ir tas, kur mēs esam šobrīd – tas ir kā es strādāju un liekas, ka arī vēstniece tā strādā - don't shake the boat, don't rock the boat. Vienkārši neprasām un darām. Neviens mums nav pateicis, ka mēs vairs nesvinam, jo Penss (ASV viceprezidents Maikls Penss) ir anti-gay (iebilst pret geju un lesbiešu tiesībām). Pagaidām ir tā, ka mēs varam turpināt strādāt, pat nedaudz aktīvāk kā iepriekš un turam to kā iepriekš. Varbūt viņi dempo (tulk. samazināt, sašaurināt) tur ar to atskaiti, bet manā uzskatā, mēs turpinām to atbalstīt. Es īsti nezinu, kur iet mūsu naudiņas, ko grantos dala, bet palielam – nekas nav mainījies. Mēs pat varbūt vairāk dodam... Tādam liberālām vērtībām, liberālu vērtību piekritējiem. Iepriekšējā administrācija vairāk noteica, ka šī ir tā tēma, šī ir tā vērtība, bet demokrātiem tas patika. Ar vēstniekiem... Pekala bija ļoti liberāls cilvēks, stingrs darba vadītājs... Pirms tam bija Gārbere un Hadsone – Dīna, kas bija līdzīgi. Mums vienkārši nav bijis republikānis vēstnieks... Līdz ar to, viņi ir diezgan līdzīgi. Katram ir savi akcenti, bet nav tādu akcentu, kas mūs tur... Vairāk jau pēc tā, kas viņiem pašiem interesē...

I: ASV publiskās diplomātijas aktivitātes un notikumi var tik sadalīti vairākās tēmās – ekonomika, tiesiskums, kultūra, transatlantiskās vērtības, mediji un drošība. Vai pēdējo 5

gadu laikā esat manījuši/identificējuši izmaiņas īstenoto notikumu/aktivitāšu proporcijās starp šīm tēmām? Ja jā, kādēļ, jūsuprāt, ir notikušas šīs izmaiņas?

R5: Domāju, ka uzņēmējdarbības (programmas) ir samazinājušās... Agrāk, kad tikko sāku strādāt vēstniecībā, uzņēmējdarbība bija ļoti liela tēma – tas tika uzskatīts par baigo amerikāņu lietu - pirms 5/6 gadiem... Bija dažādi samiti, konferences, bija vairāk IVLP dalībnieku vietu, kas tika piešķirtas cilvēkiem, kas nāk no iesācēju uzņēmēju vides. Tas bija svarīgi un tagad tas ir riktīgi noplacis... Jo tagad tā vairs nav nekāda amerikāņu vērtība. Tā tagad ir vairāk tāda Skandināvu, Vācijas, Āzijas vērtība... Un viss tas hype (tulk. uzmanība, pievilcība) par Silicon Valley (tulk. Silikona ieleja, Kalifornija) - arī ir noplacis... Firmas jau tagad ir visur un arī interneta vide visu ir mainījusi... Drošība, protams, ir dabiski palielinājusies. Acīmredzot, samazināsies (ar LGBTQ kopienu saistītas aktivitātes), mēs to darām, bet baigi to neafišējam, dabiskā kārtā samazināsies atbalsts “Mozaīkai” un seksuālajām minoritātēm... Es domāju, ka ja nākamajā gadā būtu praidis šeit (Latvijā), diez vai, ka amerikāņi būtu lielākais atbalstītājs... Mēs netiksīm izaicināti ar šo jautājumu tuvākajā laikā, es nezinu gan vai kas tāds plānojās. Nu, ar tiesiskumu tagad ir grūti, jo tagad uz Ameriku var rādīt kā uz sliktu piemēru... Tā banku krīze arī ir ļoti ietekmējusi... Daudz runā par Moneyval (t.i. Eiropas Padomes ekspertu komiteja naudas atmazgāšanas novēršanas pasākumu un terorisma finansēšanas novērtējumam), bet faktiski tas bija FinCEN (tulk. Finanšu un kapitāla tirgus komisija) ziņojums, kas radīja lielu triecienu... Faktiski, jā, Amerika ir “aizvērusi” ABLV banku un gribot negribot... Varbūt, ka viņi vairāk cīnās par to tiesiskumu, bet tā sabiedriskā saprašana par to nav tik tīra kā būtu bijis pirms 10 gadiem... Tas laikam pat ir vienalga vai tas ir Tramps vai Obama, tam tā bija jānotiek... Bet protams, kā saka: “We, as americans, lost the moral high ground”. Jo arī viss, kas notiek Amerikā un potenciālā sadarbība ar Krieviju... Tā morālā autoritāte ir kritusies. Ja mēs tīri mehāniski turpināsim konsultēt, bet es arī neesmu dzirdējis neko citu... Kultūras ziņā jau tur nekas daudz nevar mainīties. Nu cik daudz jums dod līdzekļus, cik vēlaties organizēt, tik daudz arī būs... Un ja ir iespēja dabūt tās grupas vai mūziķus, tas vienmēr ir veiksmīgi. Protams, sociālajos medijos mums vienmēr ir jāgrābstās un jāseko līdzī tur... Jāsaprot vai mēs esam pareizajā vietā un vai mūsu auditoriju ir iespējams sasniegt... un tiem te plikajiem rādītājiem arī īsti neticu. Mums var būt kaut vai 50 tūkstoši sekotāji, bet kad mēs ieliekam sludinājumu par jaunu grāmatu – mēs dabūjam 2 atsauces... Tā informācija ir par daudz un pārāk sabiezināta, mums viens sekotājs vairāk vai mazāk ir 0, ja nav atdeve... Un es pat īsti nezinu, kur mums vajadzētu būt... Un es domāju, ka tur būs baigā meklēšana nākotnē, ja vispār tas ir iespējams. Vai arī jābūt visur un jācer uz to labāko... Bet viens, ko es uzskatu, ka mums nevajag “boostot”... Tas atkal ir tāda falsifikācija. Vai nu tu esi interesants vai nu neesi... Un dažreiz jau arī, īpaši ar šo vēstnieci, mēs akcentējam, ka viņa to un šito un vēl kaut ko, bet

faktiski neko... Tajā pat laikā, Šanona, kas bija acting AMB gadu pirms šīs vēstnieces bija ļoti dinamiska... Arī Gārbere un Pekala bija dinamiski... Piemēram, Gārbere gāja uz visām lietām, kur kāds ielūdza un viņa strādāja. Viņa visur kur redzēta... Pekala bija ļoti labs orators. Mēs viņam sagatavojām lapas un viņš tikai paskatījās galvenās vadlīnijas un pats norunāja vēl labāk, kā mēs bijām uzrakstījuši... Tā kā Obama tikai pilnīgi bez titriem...

Pielikums nr. 6

Pieraksti no intervijas ar Respondentu 3

Lielākoties, ASV augsta ranga amatpersonu specifiski viedokļi un komentāri par Latvijā notiekošajiem procesiem tiek publicēti reti, kas tiek pamatots ar stratēģisku nepieciešamību paust viedokli tikai pašos nozīmīgākajos brīžos, tādā veidā saglabājot iespaidu par pārdomātu viedokļa paušanu un ekskluzivitāti, kas rosina cilvēkus ieklausīties. Liekas, ka ja amatpersonas izsaka viedokli pārāk bieži un pārāk daudz, cilvēki vairs neieklausīsies sacītajā.

Viens no svarīgākajiem ASV PD uzdevumiem ir spēja reaģēt uz Krievijas un citu valstu radīto dezinformāciju, parādīt NATO “patieso seju” un nozīmi.

Par PD nozīmīgāko auditoriju varētu minēt tieši bērnus un jauniešus, jo tieši jaunākās paaudzes ir tās, kuras vēl veido viedokli par pasaulē notiekošo – veido savus uzskatus, nostāju. Ja mums ir iespēja viņiem palīdzēt to veidot objektīvu, kā arī skaidrot ASV nostāju dažādos jautājumos, tas mums dod iespēju veicināt ASV draudzīgus Latvijas pilsoņus.

Būtiski, ka drošības jomā, liels ieguldījums ir ticis veikts tieši caur “humanitarian assistance projects”, kurā ASV militārās personas palīdz atjaunot vai izveidot infrastruktūru dažādās Latvijas pilsētās. Viens no tiem, pavisam nesen, bija tieši Jelgavas ugunsdzēsēju depo atklāšana.

Domājot par tiesiskumu un transatlantiskām vērtībām, jāsaka, ka nozīmīgi projekti un iniciatīvas pēdējo pāris gadu laikā ir bijuši saistīti ar HIV/AIDS tēmu un vēstures tēmām. HIV/AIDS tēma tādā izpratnē, ka palīdzēt Latvijas sabiedrībai apzināties nepieciešamību iet veikt pārbaudes, kā arī mazināt stigmatu sabiedrībā. Saistībā ar vēsturi, pēdējos gados ir notikušas vairākas iniciatīvas, kas atgādina par holokausta vēsturi un notikumiem, kā, piemēram, “Tauriņa projekts”, kurā Vēstniecība arī aktīvi iesaistījās.

Lai vai kā, Amerikāņu diplomāti ir diplomāti 24/7. Tas nozīmē, ka viņi reprezentē ASV valsti, kas attiecīgi – rada mūsu valsts tēlu un ir daļa no PD.

Pielikums nr. 7

Pieraksti no intervijas ar Respondentu 6

ASV PD varētu raksturot kā komunikāciju, ar kuras palīdzību Latvijas sabiedrībai tiek skaidrota ASV ārpolitikas nostāja un darbības. Būtiski, ka viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir tieši spēja ieinteresēt auditoriju. Tā laikam ir tā lielākā atšķirība, ka mēs vēlamies ne tikai viņiem pastāstīt par ASV ārpolitiku, bet saņemt kaut ko pretī – viedokli, atbalstu, reakciju. Svarīga ir tieša komunikācija – “people to people”.

Ne velti vairāki diplomāti un arī teorētiķi ir citējuši frāzi “winning hearts and minds”, jo tā patiesi ir – mūsu uzdevums ir strādāt ar auditoriju, lai nodrošinātu, ka viņi ar mums sadarbojas, mūs atbalsta, iesaistās.

Pēdējos gados izmaiņas ir vērojamas līdz ar ASV prezidentu nomaiņu. Obamas prezidentūras laikā liels uzsvars tika likt tieši uz “bojājumu novēršanu” un “ASV tēla sakārtošanu”, kas bija stipri atšķirība no iepriekšējā prezidenta Dž. V. Buša iesāktā. Tomēr, pēc Obamas, ASV prezidenta Trampa politika pārgāja uz “Amerika pirmā” moto, kas rezultējās ASV izstāšanās no vairākiem nozīmīgiem, starptautiskiem līgumiem, šo līgumu pārskatīšanu un izvērtēšanu. Faktiski, Tramps ir pilnībā pretēji tam, ko sāka Obama.

Ņemot vērā notikumus 2016. gada ASV prezidenta vēlēšanās, kurās ir vēl joprojām ir aizdomas par Krievijas iejaukšanos ASV iekšpolitikā, Vašingtona sāka pastiprināti pievērst uzmanību Krievijas radītājam dezinformācijai un sāka to skatīt kā draudu. Arī PD iniciatīvas Latvijā, kas tika saistītas ar šo tēmu, ievērojami pieauga. Vašingtonas atbalsts PD iniciatīvu veidošanai un Vēstniecības darbībai kopumā, ka šis saistīts ar dezinformāciju, kā arī tagad, banku sektora sakārtošanu, ir būtiski augusi.

Pēdējo 2 -3 gadu laikā, ICS vēl vairāk ir ticis saistīts ar PD iniciatīvām un norisēm. PD darbs kļuvis daudz stratēģiskāks, daudz vairāk saistīts ar citiem misijas mērķiem. Tas ir viens no uzlabojumiem, izmaiņām. Jāatzīst, ka vispār tas ir kas jauns – pēdējo 10 gadu laikā, lēniem soļiem, bet tomēr PD ir kļuvusi stratēģiskāka.

Būtiskākais fokuss, ko cenšamies ņemt vērā un uzlabot ir saistīts ar jauniešu emigrāciju ārpus Latvijas, krievvalodīgajiem jauniešiem, piedāvājot dažādas izglītības apmaiņas. Tieši tāpat, medijpratība un neatkarīga žurnālistika ir viens no galvenajiem tematiem.

Sociālie mediji kā instruments ir mainījies vai drīzāk, nācis klāt. Ja sākumā vairāk fokusējāmies uz “cipariem” jeb to, cik mums ir sekotāju līdz tam, cik daudz iesaistīta un ieinteresēta ir šī auditorija mūsu piedāvātajā saturā.

Lai gan ASV prezidents, viņa administrācija un ASV Valsts departaments nosaka ārpolitikas vadlīnijas un līdz ar to, arī PD vadlīnijas – vēstnieks nosaka PD toni.

Šī brīža vēstniece īpašu uzsvaru liek PD aktivitātēm, kas ir saistītas ar cilvēktiesībām, piemēram, LGBTQ kopienu, sievietu tiesībām, kā arī ekonomiku, piemēram, inovācijām, cilvēku attīstību. Viņai ļoti interesē tieši jaunākā paaudze, īpaši viņu iespējas doties izglītības apmaiņās caur mūsu programmām, ko viņa ļoti atbalsta.

Maģistra darbs „Amerikas Savienoto Valstu Publiskās diplomātijas izmaiņas pēc 2014.gada: Latvijas gadījums” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (no ievada līdz secinājumiem ieskaitot) ir 178454 rakstzīmes (ieskaitot intervālus, bet neieskaitot zemspvītras atsauces).

Autors: _____ Sintija Jurgelāne

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītājs: asociētais profesors Dr. sc. pol. Ivars Ijabs _____

Datums:

Recenzents: profesore Dr. Paed. Žaneta Ozoliņa _____

Darbs iesniegts Politikas zinātnes nodaļā 30.05.2019.

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

14.06.2019. prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre: Inese Āboliņa _____